

800 mes

J. BORMANIS

8x. tit. lp.

APOKALIPSIS

I

RIGĀ, MĀRUPES IELĀ Nr. 14

Uf preefschu! Kristus fareiwi.

Uf preefschu! Kristus fareiwi
Preefsch Deewa walstis!
Pret fahšanu un pafauli,
Preefsch Deewa walstis.

R o r i s :

Slawets Deews, es atpestits,
Slawets Deews es atpestits,
Kristus karaspehka eedalits!
Slawets Deews, es atpestits,
Slawets Deews, es atpestits!
Zaur Jesus afinim.

Stat Josuus nes karogu
Preefsch Deewa walstis.
Un uswar katur naidneeku,
Preefsch Deewa walstis.

Trim simteem iset Gideans
Preefsch Deewa walstis,
Un sakauts aisbehg Midijans,
Preefsch Deewa walstis.

It lepni leeläs Goliats,
Winsch Deewu smej!
Bet Dawids Deewa stiprinats,
So nogahst speh.

Nu stahjat rindäs, fareiwji
Preefsch Deewa walstis ;
Un welkeet Gara sobini
Preefsch Deewa walstis.

Rad swehto faru nobeigsim,
Sad godiba
Zaur pehrku wahrteem eeesim
Uleluja!

Nahz jel ar wehsti.

Nahz jehl ar wehsti no Jesus,
Mihligais wehstnesi,
Ja man wairs netiktos wahrdi
Tschulsteeneem fludini.
Nahz, kamehr faule mirds gaischi,
Nahz, kamehr laiks tik jauks,
Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Winsch ir mans dahrgais draugs.

R o r i s :

Nahz, nahz, nahz, nahz,
Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Nah, nahz, nahz, nahz,
Nahz jel un fakt to man.

Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Rad es no Wina schkirts,
Nemitos dufu un meeru
Meklet preefsch skumjas firds.
Seiz man, ka laipni Winsch manim
Sirds meeru dahwinäs:
Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Skumjas lai mitejas.

Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Rad man ir jafastop
Zihnas, kur garš man ka wehträs
Ullaschin schaubits top.
Seiz man, zif Jesus ir warens,
Ra Winsch war aiswadit
Ratur, kur droschi un lihgsmi
Pestito pulki miht.

Nahz jel ar wehsti no Jesus,
Rad es reis nobeigschu
Issapnot ustraukto sapni
Ustahdams nihzibu.
Getschuffti eepreezas wahrduš
Breenot zaur nahwi man
„Nebihstees, twerees pee manis!“
Lai man tad pretim fkan.

Dseedi par pestischanu.

Uf dseedi scho preezigo wehsti
Par brihnischko pestischanu:
Ra grehki top afinim dsehsti,
Ras leetas par atpirkschanu.

R o r i s :

Uf dseedi, ka schodeen
War katrs wehl atpestits kluht!
Uf dseedi, ka schodeen
Pat zeetakäs firdis to juht!

Uf afinis zeenigäs dahrgäs!
Uf warena pestischana!
Preefsch foda un taifnibas bargäs
Mums patwersme brihnischkiga.

Nem tuhda! scho dahwanu brihwo
Ur preeku un pateizibu.
Nem to, ka tu muhschigi dsihwo
Un dseedi par pestischanu.

Nahz, grehzineek, dwehseles behdäs
Sem deewischkäs schehlastibas ;
Min zeeteja eemihkäs pehdäs,
Täs aiswed pee swehtlaimibas.

27 m/p(N)
478

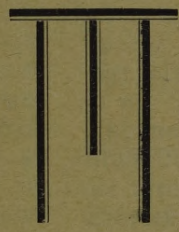
388 (P)

86

L

Jahna parahdīchanas grahmatas apzerejums

J. Bormana

I

Pārb. 1964.g. 5. VIII

A. Liepiņa
GRAMATU SPIESTUVE
Rīgā, Rīdzenes ielā № 6

L. V. B.
in. ~~243229~~

0309045 339

Gewads.

Jahna parahdischana hij sinama jau paschâ kristigajuma fahumâ. Kristigajee pirmajos gadu simtends wiinu leetoja kâ wadoni fawâ dshiwê. Gregors, Teologs, Kirils un wehl pirms teem Papijs, Irenejs u. z. leezinaja par winas ihstenibu un deewischko inspiraziju. Basnizas tehwu leezibas, kuri dshwoja tuhli pehz apustuleem, schai sinâ ir peeteekofchi skaidras. Swehtais Justins, mozeklis, farunâ ar Trifonu, weenu juhdu, faka tâ: „Rahds muhsu wihrs, wahrâ Jahnis, weens no Kristus diwpadfmit apustuleem, fawâ parahdischanâ ir papreekschludinajis, ka tee, kas ir usti-zejuschees muhsu Kristum, pawadis tuhkstofch gadus Jerusalemê, un pehz tam nahks wispahrigâ... augfchamzelschanas un teefa.“ Justina leeziba ir jo swariga tadehl, ka winsch dshwoja ihfi pehz ap. Jahna nahwes, pa datai Jahna mahzektu Polikarpa un Papija laikâ. Pee tam Justins sawu „Sarunu ar Trifonu“ rakstija Ewesâ, tur tik ilgi dshwoja ap. Jahnis, kadehl ari atminas par wiinu scheit bija usglabajuschâs fewischki dshwas.

Bes tam par Parahdischanas grahmatas ihstenibu leezina Sardus draudses biskaps Melitons, kursch dshwoja ap. Jahna mahzektu Papija laikâ, Sw. Irenejus, Polikarpa mahzellis, Aleksandrijas Klements, Origenz, Sw. Ipolitz, Kartagas Riprijans u. d. z. Petawijas biskaps Wiktorius 3. g. simtena beigâs, isftaidro Jahna parahdischanas grahmatu kâ Deewa wahrus, starp zitu faka: „bes schaubam ir diwpadfmit deenas engeki un diwpadfmit nakts engeki, pehz sfundu skaita. Schee diwdesmit ischetri deenas un nakts leezineeki ir tee wezaji, kuri atrodas Deewa trona preekschâ, selta wainageem galwâ. Wini Jahna Parahdischanas grahmatâ nosaukti par wezajeem tadehl, ka

wini ir wezaki kâ par ziteem engeleem, tâ ari par zilwekeem.“

Paschâ parahdischanas grahmatâ notiekti fazits, ka parahdischanas, kuras schai grahmatâ usrakstittas, dotas apustulim Jahnim us Patmus salas, kur winsch bija „Deewa wahrda un Jesus Kristus leezibas dehl“ (Par. 1, 9). Tahds isteizeens rahda, ka atraschanâs Patmus salâ nebija brihwprahtiga, bet peespeesta. Ta bija issuhtifschana ewangeliuma dehl. Domas par to, kahdâ laikâ issuhtifschana notikusi, ir daschadas. Weeni domâ, ka tas bijis jau Klaudijus laikâ, ziti domâ, ka Trajana, waj pat Abdriana laikâ. Weena leela data domâ, ka tas notizis Domeziana laikâ. Bet wispareisakâs domas laikam buhs, ka ap. Jahna issuhtifschana un Parahdischanas grahmatas usrakstischana notikusi Nerona laikâ. Par to stabsta ari usraksts parahdischanas grahmatas Sihreeschu tulfojumâ. Uri Sw. Teofilakts un Ipolitz Jaunakais tâ domâ. Klements Jahna issuhtitaju nosauz weenkahrfschi par tiranu, Origenz — par Romas zesaru. Ir sinams, ka Neronu sauza ari par Domeziju, jeb Dometiju, kadehl ari weegli wareja rastees domas, ka issuhtifschana notikusi Domeziana laikâ. Bet ja tas pateesi buhtu notizis Domeziana laikâ tad katrâ sinâ parahdischanas grahmatâ buhtu kautkas minets ari par Jerusalemes ispostischanu. Schi breesmigâ ispostischana nebuhtu pagahjusti garâm bes eespaida kâ us grahmatas autoru paschu, tâ ari us wisu to skatu, ko Winsch redseja us Patmus salas. Tâ tad katrâ sinâ ap. Jahna issuhtifschana un parahdischana notika pirms Domeziana un pat pirms Titus un Wespasiana — tâ tad tas waretu buht tikai Nerona laikâ.

Schai grahmatâ ir Deewa atklahjumi, kuri ar sawu deewischko gaismu

apgaismo: 1) atfewischo Masafijas draudschu liktenus kà preefschbildes uf wifu Kristus draudsi wifà pasaulè, lihds kamehr ween draudses pastahwès. 2) Atklahj Kristus draudses likteni wifà pasaulè, rahdot winai winas eenaidneekus un winas breefmas un

ari winas uswaras par wiseem winas pretsphekeem. 3) Safarà ar to rahda ari uf wadibu, kas nahk no Deewa uf wiseem draudses zeleem, it fewischki winas gruhtajàs deenàs, lai draudse waretu aissneegt godibu, uf to wina aizinata.

Grahmatas apzerejumš.

P i r m à n o d a k a.

Up. Jahna eewadijums, jeb eepasihstinaschana ar parahd. grahmatu.

Tas ir fefoschais: Jesus Kristus parahdischana, to Deews Winam ir dewis, rahdit faweem kalpeem to, tam buhs nolikt drihsunà, un to Winisch ir sinamu darijis zaur Sawu engeli, fuhidams jawam kalpam Jahnim. Tas ir apleezinajis to Deewa wahrdu un Jesus Kristus leezibu un wifu, to winsch redsejis. Swehtigs ir tas, kas to lasa, un tee, kas dsird ichàs praweschu mahzibas wahrdeus un patur, kas te ir rakstis: jo tas laiks ir tuwu" (Par. 1, 1—3).

ihpashums — Jesus Kristus parahdischana.

Tà ka to Tehwu un Wina eefschijos noslehpumus pasihst tikaitas Dehls, un kam tas Dehls to grib sinamu darit — tad scho noslehpumu parahdischana ir nahkusi no Deewa zaur Wina Dehlu, lai rahditu to „faweem kalpeem“. Tas ari faskan ar to jehgumu, kahds mums ir par Deewibu un kahds mums ir par personigam atteezibam starp to Tehwu un to Dehlu.

Upustulis Jahnis, Deewa noslehpumu redsetajs scheit runà par to:

- 1) no kureenes nahk noslehpumu atklahschana — winu pirmawotu;
- 2) Kadehl parahdischana dota;
- 3) Parahdischanas preefschmets;
- 4) Zaur to parahdischana dota — widutajs, un
- 5) Par swehtibam, kas nahk tizigeem zaur scho parahdischanu.

Par parahdischanas pirmawotu fazits: „Jesus Kristus parahdischana, to Deews Winam dewis, rahdit faweem kalpeem...“ Par Sawu zeefcho weenibu ar Sawu Tehwu, Jesus faka tà: „Wifas leetas man ir eedotas no Mana Tehwa, un neweens nepasihst to Dehlu, kà ween tas Tehws un neweens nepasihst to Tehwu, kà ween tas Dehls un kam tas Dehls to grib darit sinamu“ (Mat. 11, 27). Tà ka wifas leetas tas Tehws ir nodewis tam Dehlam kà ihpashumu, tad dabigi, ka schi parahdischana ir Deewa Dehla

Ca ir Jesus Kristus parahdischana. Ikkatram no scheem wahrdeem ir ihpasha, pee tam, loti swariga nosihme. Scho parahdischanu Deews naw dewis Sawam Dehlam kà Deewa Dehlam, bet kà Deewa- un Zilwekdehlam, jo wahrdi Jesus Kristus ir doti Deewa Dehlam Wina zilwekahrtà, jebfchu gan jau paaugstinatam no femes. Par Deewa parahdischanam Sawam Dehlam Wina zilwekahrtà Jesus pats tà faka: „Jo tas Tehws mihlo to Dehlu un tam rahda wifu, to Pats dara un Tam rahdis leelakas leetas, neka schàs, ka jums jabrihnas“ (Jahn. 5, 20).

Kà weenpeedsimuscham Deewa Dehlam, kas ir weens ar to Tehwu, Winam no muhschibas bija wif noslehpumi atklahiti. Tad nu wifu scho domu kopà fanemot mehš waretu isteiftees fefoscheem wahrdeem: „Ta Tehwa mihlestiba, kura no muhschibas pastahwigi atklahjas eefsch ta Ween-

peedsimuschà ar wiseem saweem noslehpumeem un neismehrojamàm bagatibam, arween wairak un wairak eewadija schajos noslehpumos un bagatibàs ari ta Weenpeedsimuschà zilwezi bu un Winsch, tà Zilwekdehls, eeguwa Deewa Dehla noslehpumus un bagatibas par sawu Zilwekdehla ihpashumu. Un tà ka Weenpeedsimuschais zilwekkabrtu peenehna zilweku dehl, tad wisi ataljojumi un parahdischanas, noslehpumi un deewischkàs bagatibas tas Tehws Winam atklahja teeschi preeksch zilwekeem, t. i. „saweem kalpeem“.

Wahrds Jesus nosihmè — Pestitajs; Kristus — Swaiditais, Mesija, Kursch no Deewa swaidits un subtitis ihpasham usdewumam — glahbschanas, pestischanas darbam. Tà Pestitajs atklahj un rahda leetas, kuras wisi zilweki nesin, bet kuras nepeezeeschami wajadsigas teem, kuras Winsch wada pee pilnigas isglahbschanas, pilnigas „dwehseku pestischanas“.

Teem, kureem tas Dehls neatklahj deewischkos noslehpumus, teem tee paleek noslehpumi, bet ja Jesus Kristus tos atklahj un rahda saweem kalpeem, sawai draudsei, tad teem tee wairs naw noslehpumi un teem „tas Dehls to gri b d a r i t s i n a m u“. Tas ir mehrtis, fadehl parahdischana dota. Jesus jau gan sawas semischkàs dshwes laikà sinaja nahkotes noslehpumus un Mateus ewangeliuma 24. nodalà Winsch atklahj mahzetteem par Jerusalemes ispostischanu un par Sawu atnahkschamu, bet turpat ari peebilst, ka wisus sikhumus un noteikto laiku nesin neweens, ari tas Dehls ne, tà ween tas Tehws. Protams, ka Kristum, tà Deewa Weenpeedsimuschajam, tas ir weens ar to Tehwu, tas nebij noslehpums. Noslehpums sinamà mehrà wehl bija tikai Wina zilwekdabai.

Kad nu Jesus, tà Zilwekdehls, bija paaugstinats pee ta Tehwa labàs rokas, un Winsch ari tà Zilweks bija paaugstinats muhschigà godibà, tad Deewiba atklahja Jesus zilwekdabai ari to, kas wehl libds schim tai nebij

atklahs. Deewischkais apgaismoja pilnigi zilwezigo. Un pateesi schai grabmatà draudses wehsture un nahkamee laiki teek atklahji ar skaitkeem un laiku noteikschanu wisos sikhumos, lai Kristus draudse, kas ir Wina tà Zilwekdehla meesa, ir pilnigi fataitita un sagatawota.

Masa preekschbilde no ta, kas Jesus ir Sawai draudsei, bij jau ari Wezà deribà. Tur Jaseps, nosaukts Capnat-Paneak (Pasaules glabbejs, jeb pehz zita, rabinu, tulkojuma — Noslehpumu atklahjejs), eestatas nahkotes noslehpumos, atklahj tos ziteem un paleek par sawu brablu pestitaju (1. Mos. 41). Bet ta ir tikai masa preekschbilde. Parahdischanas grabmatà Deews pazehlis beeso noslehpumu aistaru, kas aissedsa gadu simtenus un tuhstoschus un zaur Jesu Kristu „mums ir darijis sinamu sawa prahta noslehpumu, ko Winsch apneheemes pats pee Sewis, wisu waldit uf laika peepildischanu, ka wisas leetas eeksch Kristus, tà apatsch weenas galwas, taptu saweenotas, ir tas debests, ir tas wirssemes...“

Parahdischanas preekschmets — „k a m b u h s n o t i k t d r i h s u m à“. Galwenà doma ta, ka Jesus drihs atkal atnahks tà „Rehinsch Wina skaitstumà“ (Ef. 33, 17), tà Winsch pats to ir fazijis: „Es atkal atnahkschu“ (Saba, 14, 3); atnahks „atmaksat Wina draudses behdinatajeem ar behdam, fodit ar nguns leesmam tos, kas Deewu nepasihst un ir nepaklausigi muhsu Runga Jesus Kristus ewangeliumam, bet sawai apbehdinatai draudsei dot atweeglinajumu“ (2. Tes. 2, 5—8) — t. i. tas Rungs Jesus Kristus aahs paaugstinat sawu pasemoto draudsi un pasemot winas eenaidneekus, kas ir paaugstinajuschees pahr Winu.

Drihsu m à — Utteezibà pret muhsu Rungu un Wina darbibu, kas wiss eetilpst muhschibas rahmjos, weenmehr teek fazits „drihs“ — „Redsi, Es nahku drihs!“ (Par. 3, 11; 2, 5. 16; 22, 7). „Bet to jums buhs sinat, mihlee, ka weena deena pee ta Runga ir tà tuhstoschi gadi un tuh-

stoschi gadi kà weena deena" (2. Pet. 3, 8). Noflehpumu redsetajs zaur Swehto Garo bija pahrzeltis itkà ahrpus laika, tadeht winsch wifu redseja deewischkà, muhschibas gaismà un wareja fazit „jo tas laiks ir tuwu" (p. 3). Tee, kuri teef no Deewa Gara waditi, to faprot un paleef nomodà, bet buhs laudis, ari no tizigajeem, it sewischki beidsamajos laikos, pirms ta Runga atnahkschanas, kuri netizès ta Runga drihsai atnahkschanai. Tee fazis: meers ir un droshiba, bet ta deena tos pahrsteigs kà saglis nakti (1. Tes. 4, 3. 5).

Zaur ko dota parahdischana?

— „Sinamu darijis zaur famu engeli, fuhtidams famam kalpam Jahnim. Tas ir apleezinajis to Deewa wahrdu un Jesus Kristus leezibu un wifu, ko Winsch redsejis." Draufsei un nahkscheem Deewa kalpeem parahdischana dota zaur ap. Jahni, bet Jahnim pašam zaur Deewa engeli. Apustulis Pawils, kirsch pehz muhsu domam rakstija Ebreju grahamtu, par Wezàs deribas kalposchanu un atklahjumeem runà kà par engelu widutajibu, bet par Jaunàs deribas atklahjumeem kà tahdeem, kas nahk „zaur to Rungu un mums apstiprinata no teem, kas to dsirdejuschi. Tai Deews dewis leezibu ar sihmem un brihnumeem un daschadeem spehkeem un ar ta Swehta Gara isdalischanu pehz Sawa prahta" (Ebr. 2, 2—4). Jaunàs deribas atklahschana tatschu stahw dauds, dauds augstaki pahrafa par Wezàs deribas atklahschanu. Waj tad nu Jaunàs deribas un wifas Bibeles pehdejà grahamata buhtu dota ne pehz Jaunàs deribas, atklahschanas weida, bet pehz Wezàs deribas, tas ir, zaur engelu kalposchanu? No schàs pašas grahamatas tuwaki eepasihstotees ar weidu, kà parahdischana dota un kahda bijusi engelu kalposchana, un weh-rà nemot, ko tas Rungs sawà laikà fazija saweem mahzefleem Jahna 14.

19: „Wehl mass brihdis, tad pasau-le mani neredses, bet juhs Mani redsefeet, jo Es dsihwoju un jums buhs dsihwot" un Jah. 15, 14. 15: „Juhs esat Mani draugi... jo wifu, ko esmu dsirdejis no Sawa Tehwa, to Es jums esmu darijis sinamu", — waram fazit, ka parahdischana par nahkscham leetam Jahnim tapa dota tà: Pats Jesus Kristus nowed Jahni tahdà stahwokli, ka winsch nonahk sem Deewa Gara eespaida un pats winam parahdas pirmais un kad ap. Jahnis isbihstas, Winsch to eedroschina (Par. 1, 17—19.) Te ap. Jahnis atfegtà waigà skata ta Runga sposchumu (2. Kor. 3, 18). Tas ir jaunàs deribas atklahschanas weids. Bet ja sche eet runa ari par engela kalposchanu, tad winsch ir tikai pawadonis un aisrah-ditajis Jahnim praweetigos skatos. Tà peem. engelis pawehl Jahnim ap-ehst grahamtu (Par. 10, 9—11). Engelis rahda un paskaidro teesu par neganto Babeli (Par. 17). Nahda Kristus bruhti, swehto Jerusalemi, kas nahk no debesim no Deewa (Par. 21, 2). Te mehš nerunajam par teem engefeem, kuru ir wairak schai parahdischanà, un kuri nahk ispildit Deewa teefas sppedumu, bet ne rahdit Jahnim parahdischanu. Tahlaku — Engelu kalposchana Jahnim scheid bija daudš zitada, nekà Wezà deribà. Tur pee Mosus bauslibas doschanas bales pahrnehma wifus, pat paschu Mosu, kirsch issauzàs: „Es esmu pahr-bijees un drebu" (Ebr. 12, 18—21). Uri praweetim Danielam parahdijàs engelis lai atklahtu Deewa noslehpumus, bet praweetis isbijàs un nokrita pee semes pamiris un pehz tam kahdas deenas palika flims (Dan. 8, 18. 27). Bet Jahna parahdischanà mehš redsam engeli itkà draugu pawadot Jahni un farunajotees ar winu. Un ja Jahnis aisgrahbts no leeliskà skata daschreis grib pakrist pee engela kahjam patezibà, tad engelis winu no ta attura (Par. 19, 19; 22, 8—9). Te Jahnim pret engeli un engelim pret Jahni bija daudš zitadakas atteezibas, kà tas bija Wezàs deribas laitmetà,

un engelu kalposchana pee Deewa
prähtha atklahschanas nerunà preti
Jaunàs deribas garam.

**Swehtibas, kas nahl tizigeem zaur
scho parahdischanu.**

„Swehtigs ir tas, kas dsird
schàs praweeschu mahzibas
wahrduš un patur, kas ir
rakstits: jo tas laiks ir tu-
wu“. Lafot, waj dsirdot atklahjas
tàs Deewa domas, Deewa noslehpum-
mi, kuri runà par muhsu Runga at-
nahschanu godibà. Ja mehs tikai
scho weenu galweno schàs grahmataš
domu zif nezil saprotam, mehs bau-
dam neapraftamas swehtibas sawàm
dwehselem. Mehs esam swehtigi ta-
dehl, ka to lafot, tam tizot, par to
preezajotees muhsu dsihwoschana ir
jau debefis. Swehtigi esam tadehl
ka tas muhs pastubina us modribu un
us swehtu dsihwi; „Un ikweens, kam
schi zeriba us Winu, schkihsta fewi
pašchu tà ka Winšch ir schkihsts“
(1. Jahn. 3, 2. 1). „... Ro tas
Rungs pahrnahzis atradis tà da-
ram... Winšch to eezels par wišàm
Sawàm mantam...“ (Mat. 24, 46—
51). Tapehz pateefi swehtigs ir tas,
kas to lafa un tee, kas dsird schàs
praweeschu mahzibas wahrduš un pa-
tur, jo tas laiks ir tuwu! Swehtigs
ir tas, kam azis redset un aušis dsir-
det, ko tas Gars tam draudsem faka,
jo „meefigs zilweks nefanem, kas no
Deewa Gara, jo tas winam ir gekiba
un winšch to newar sapraft, jo tas ir
garigi apspreeschams“ (1. Kor. 2, 14).
„Bet itin tà ir rakstits: ko azs naw
redsejuš un aušs naw dsirdejuš, un
kas neweena zilweka firdi naw nahzis,
to Deews ir fataišiis teem, kas Wi-
nu mihto het mums Deews to ir
parahdiis zaur Sawu Garu, jo
tas Gars ismana wišas lectas, ir
Deewa dsikumus“ (1. Kor. 2, 9—10).
Schajos Deewa dsikumos tas Rungs Jesus
jau fahla eewadit fawejus pirms fa-
was nahwes. „Winšch fazija: jums
ir dots finat Deewa walstibas nosleh-
pumus“ (Ef. 8, 10). Bet tagad, pehz
Sawas pagodinaschanas, zaur Sawu
Garu wada daudš dsikati.

2.

**Jahna sweizeens Masasijas draudsem
un wina aishdijums us draudses
preekschà stahwofcho uswaru.**

Sawà sweizeenà noslehpumu redse-
tajs fahumà atsihme sawu wahrdu
un draudschu skaitli, kuras winšch swei-
zina: „Jahnis tam septinàm
Deewa draudsem, kas ir Aš-
jâ“. Sawà eewadijumà winšch par
fewi jau isteizàs tuwaki, tadehl tagad
weenfahrschi raksta tikai wahrdu —
Jahnis. Septinas Ašijas draudses ir
jekoschàs: Ewesus, Smirnas, Perga-
mus, Tiatiras, Sardus, Filadelfijas un
Laodikejas.

Kadehl gan Jahnis greeschaz pee tam
septinàm Ašijas draudsem, tadehl Deews
scho parahdischanu dod teefchi schàm
draudsem, het ne zitàm? Tai laikà ta-
tschu bija jau ari zitas draudses, apu-
stula Pawila dibinataš, nerunajot ne-
mas par Jerusalemes draudsi. Weena
no warbuhtibam, neapfchaubami ir ta,
ka ap. Jahnis sludinaja Ewesu, kà schàs
draudses biskaps un winšch sawà darbà
fastapàs ar kaimiau draudsem un winu
biskapeem. Winšch interesejàs par schàm
draudsem, buhs luhdis pa tam un par
winu gariqem srahndneefem — fa-
weem darba beedreem. Tadehl ari
Deews winam rahdija scho draudschu
nahlotni. Tomehr galwenais eemešs
laikam buhs hijis tas, ka scho kontiau
draudschu fahthuhdamais gariqais
stahwoflis un winu tahlraais likens
bija kà preekschilde us wišu Kristus
draudsi wišà pašaulè lihdi pat Kristus
atnahschanai. Kristus draudse wišà pa-
šaulè wehlatog laikos pahrdsihwoja un
pahrdsihwo to, ko pahrdsihwoja wišas
schàs septinas Masasijas draudses. Tas
pats ir jafaka ari par atfewiškfeem ti-
zigajo pulzineem un pat par atfewišk-
feem Deewa behrneem — ari tee leelakà
waj masakà mehra pahrdsihwo to pa-
schu, jo wispaianles Kristus draudse
fastahw no atfewiškfeem tizigajo pulzi-
neem un pehdejee fatufahrt no atfe-
wiškfeem lozefkeem. Tapehz schai pa-
rahdischanas grahmatai ir leela nošime
wišos laikos, tàpat kà wišam zitam Dee-
wa wahrdam un tas wahrds: „A m

aufis dsirdet, tas laidird" (Br. 2, 7. 17. 29; 3, 6. 13. 22.), fkan tikpat spehziigi ari us muhju draudsem un draudsju engekrem, ta winisch fkan-ja toreis Alijas septinam draudsem un winu engeleem.

Behz atsihmes, kas sveizeenus fuhra un kam tee teef fuhrtiti, ap. Jahnis faka prichu sveizeenu: „schehlastiba lai ir jums un meers no La, kas ir un kas bijis un kas nahf; un no teem septineem gareem, kas ir Wina godakrehjla preefshâ; un no Jesus Kristus, kas ir tas ustizigais leezineeks, tas pirmdjimtais no teem mirufcheem un tas waldivitajis pahr teem fehnineem wirs jemes" (1, 4. 5.), Schis sveizeens ir wehtibu nowehleschana — **schehlastibas un meera** nowehleschana. Das ir parastais sveizeens Jaunaja Deriba. Ap. Peteris, Jahnis 2. gr., Judas ta sveizina. Apustulis Pawils ar tahdu sveizeenu eefahf gandrihs wifas kawas gramatas. Un tas ir tadehl, fa schehlastiba un meers ir wisnepeezeeschamafas leetas, fo ween kristiga draudse war wehletees few un wehlet ari ziteem. Schehlastiba winas wisplafschakâ nosihme ir Deewa mihlestiba us zilwekeem zaur Jesu Kristu. Bes schehlastibas pasudufschais grehziineeks newar atrast grehku peedoichanu, pestifchanas, meeru un drofchibu. Bes schehlastibas tizigais nefpehj pastahwet fawâ aizinafchanâ, nefpehj ftaigat fawu fchawuro zeku fweichneeziabâ, nefpehj aifneegt mehrki us fo tas Kungs aizinajis. Bes Deewa schehlastibas wisi muhju publina weltigi. Wehs po^{er}: muhju darba fefmes, pat wifa radiba, wifa daba ir atfariigi no Deewa schehlastibas. Dehnifschkais dseedatajs Dawids ari iffauzas: „Kungs, seme ir pilna Lawas schehlastibas" (Df. 119, 64.)! „Zif augstas debefis pahr semi, tif spehziiga Wina schehlastiba pahr teem, kas Winu bihstas" (Df. 103, 11). Kad Dawids fcho schehlastibas fpehku un winas faldumu bij baudijis, winisch iffauzas: „Lawa schehlastiba ir labaf ne fa dsih-

wiba" (Df. 63, 4). Tapat lihds ar winu iffaukses tee, furi buhs peedsihmojufchi fa „wisi ir grehkojufchi un teem truhfst teifschanas Deewa preefshâ. un top taijnoti bes nopelna no Wina schehlastibas zaur to atpifschanu, kas notifufi zaur Kristu Jesu" Rom. 3, 23. 24.

Meers nahf tur, fur schehlastiba fawu darbu padarijufi, fur notifufi wajadfigâ falihdsinafchana, ar Deewu, ar brahleem un ar apfahfleem. Meers tizigajam ir trihfsahrtigis: „Meers pee Deewa zaur muhju Kungu Jesu Kristu" (Rom. 5, 1). Meers ar wiseem, kas apweeno fa weenâ meefâ ta toz, kas debefis, ta ari toz, kas wirsfemes (Kol. 1, 20; 3, 15; Gwef. 2, 14; 1. Tim. 2, 4; Rom. 12, 18). Deewa meers tizigajam pascham perfonigi femi, fur wina firds, wina domas, prahts teef pasargati no iftruhzinafchanas, bailibas, no wifa apfahrteja nemeera, faufichu waj ellê gultu ufstajitu: Wlp. 4, 7.

Un zif nefatrizinams ir garigais meers patrefi tizigajem fchaj raudu un nahwes ehnas eeleja, fo femifchki fpilgati redsam no Dawida wahrdeem: „Deews ir muhju patweh-rums un stiprums, ihsti warents palihgs behdu laifkâ. Tadehl nebihstamees, lai ari seme pasuhd un kalni paschâ juhras widu nogrimst... Tas Kungs Zebaot ir ar mums, Jefkaba Deews ir muhju augstais patweh-rums. Nahzeet un raugait ta Kunga darbus, kas pestifchanu fuhra wirs jemes, Kas fareem leef mitetees pa wifu pasfauli, kas stopus falausch un fchfehpus fadaufa, kas ratus ar uguni fadedsina. Nostahjatees un atsihsteet, fa Es efmu Deews... " (Df. 46, 2. 3. 8—11). Ta fajuhtas ari draudse, fura, faut gan atrodas fweifchneeziabâ, wehtrâs un neqaisos, — tomehr ir fanehmufi fcho trihfsahrtigis meeru.

Das meers nahf „no La, Kas ir un kas bijis un kas

nahk", un no teem septineem Gareem, kas ir Wina goda=frehšla preeškā un no ta Kunga Jesus Kristus, kas ir tas ustizigais Leezineeks, tas Birmdsimtais no teem mirušcheem un tas Walditajs pahr teem keh nineem wirs jemes."

Kas ir, Kas bijis un Kas nahk — Tas ir Deews tas Lehms, Kuršch fewi eetwer tagadni, pagahni un nahfotni. Septini Gari stahw Wina preeškā un tee kopā ar to muhšchigo Lehwu juhta to schelastibas un meera šweizeenu. Kas ir tee septini Gari, furi atrodas Deewa trona preeškā? Ka wini nam weenfahrišči kalpodami gari, naw tee septini engeli, furi mineti Pr. 8, 2. un fureem teef dotas septinas basunes, tas pats par fewi šaprotams jau no ta, ka tee septini gari kopā ar Deewu un Jesu Kristu ir mineti; ka schelastibas un meera awots. Mums naw jaajmirst, ka Pr. 4, 5. sem septineem degošcheem ellas lufureem ir domati ihpajchi septini Gari un tāpat Pr. 5, 6. sem septineem rageem un septindm azim ari ir domati septini Gari. Abas minetas rakstu weetas kopā nemot, nebuhs gruhti šaprast ka muhšu tekstā minetee septini Gari ir tahdi Gari, furi ka lufuris pastahwiqi atrodas Deewa ta Tehwa trona preeškā, bet Jesus Kristus, ka Deewa Tehra personā wini ir atflabti un sinami dariti zilwezei un darbojas pašaulē. Skaitlis septini nosihmē pilnibu. Uj Jesu Kristu, furam bija Gara pilniba, ari duseja septini Deewa Gari: ta Kunga Gars, gudribas un šaprašanas Gars, padoma un stipruma Gars, atsihšchanas un Deewbijajchanas Gars (Ef. 11, 2).

Kad praweetis Zafarija parahdišchānā redj augstā preestera Josiuss preeškā noliftu Almini, kuršch naw nefas zits, ka Jesus Kristus, tas stuhra Almins (1. Pet. 2, 6), winšch redj, ka uj šcho Almini štatās septinas azis (Zak. 3, 9; 4, 10). Tee ir septini Deewa Gari, kas dus uj Jesu Kristu.

„Un no Jesus Kristus, kas ir tas Ustizigais Leezineeks, tas Birmdsimtais no teem mirušcheem un tas Walditajs pahr teem keh nineem wirs jemes" — t. i. no Ta, bej kura nefahda parahdišchana newar buht, nahk schelastibas un meera šweizeens. Winšch to dara ka Ustizigais Leezineeks. Jau šarunā ar Nikademu Winšch runā no fewis ka par pateesu Azulwezineefu: „Pateesi, pateesi, Es tew šaku: mehš runajam ko sinam un leezinajam, ko ešam redsejuschil.." (Zahn. 3, 11). Winšch ir pahrafs par witeem ziteem leezineefem, ka Wezā, tā Jaunā deribā. Tā leezina par Wina Jahnis Kristitajs, Wina preeškchezis. „Kas nahk no augšcheenes, Tas ir pahr witeem; kas ir no jemes, tas ir no jemes: Kas nahk no debesim,, Tas ir pahr witeem. Un ko Tas ir redsejis un dirddejis, to tas apleezina" (Zahn. 3, 31. 32). Winšch ir pahrafs par witeem ziteem leezineefem tadehl, ka no muhšchibas ir weens ar to Lehwu, sin wijus Deewi has noslehpumus un planus, redj un dird wifas Deewa domas. Winšch ir Deewa muhšchigais Wahrds, kas no eefahkuma bij Deewa un kas ir Deews prts (Zahn. 1, 1). Neweens zits no leezineefem to newar leezinat. Wezās deribas šwehtee un prawešchi un Jaunās deribas apustuki war leezinat tikai tik daudi, zif Deews wineem ifkatru reisi parahda, jeb atflahi, bet wini nefad naw eespeedušchōs Deewa apšehptajās domās un nefad naw redsejuschil Deewa planus. Kas nu šcha Ustizigā Leezineeka leezibu peenem „tas ir apšehgelejis Deewu ešam pateefigu" (Zahn. 3, 33). „Birmdsimtais no mirušcheem". — „Grehka nopelns ir nahwe" (Rom. 6, 23). Wiša zilweze grehka dehl bija padota nahwei, jo „naw neweena taišna" (Rom. 3, 21), „wifil ir grehfojušchi un teem truhft teifchanas Deewa preeškā" (Rom. 3, 23). Lai muhs glahbtu no nahwes waras, Deews zaur Jesu Kristu ir šagahdajis mums pestišanā, Wina atdodams

nahwê par mums: „So Lo, Kas no nekahda grehta naw sinajis, Winſch preeſch mums ir darijis par grehtu, ka mehſ eekſch La kluhtum Deewa taiſniba“ (2. Kor. 5, 21). Zaur Kriſtu nahwe ir uſwareta: „Nahwe, fur ir tawſ dſelons? Elle, fur ir tawa uſwara? Balbees Deewam, Kas mums to uſwaru dewis zaur muhſu Kunga Jeſu Kriſtu“ (1. Kor. 15, 55, 57). Kà nahwes un elles uſwaretais Winſch zehläs augſcham no mironeem, jo zif ſtipras ari nahwes ſaites nebija, nahwe newareja Wiau paturet. Wina augſchamzelſchanàs no mironeem atklahja gluſchi jaunu gariqu gairnu un proti: zaur Wiau ir ari „zilweku mirowu augſchamzelſchanàs“ (1. Kor. 15, 21), un ne tikai to ween, bet wehl wairaf — ari augſchamzelſchanàs no mironeem, fur Jeſus pat ir palizis par Birndſimto: „Winſch taz pirmajis ir tapiz no teem, kas aiſwiqurſchi“ (1. Kor. 15, 20; Kol. 1, 18). Te mums ir kihla, ka ari mehſ tiſſim augſchamzelti: „Bet ja La Garſ, kas Jeſu ir uſmodinajis no mironeem, eekſch jums miht, tad Tas, kas Kriſtu ir uſmodinajis no mironeem, ari juhſu mirſtamaz meefas daris dſihwas zaur ſawu Garu, kas eekſch jums miht“ (Rom. 8, 11). „Taz pirmajis ir Kriſtus, pehz tee, kas Kriſtum peeder pee Wina atnahſſchanas“ (1. Kor. 15, 23). Pee Kriſtus atnahſſchanas Wina laudis zelſees augſcham no mironeem, t. i. „tee miruſchee, kas eekſch ta Kunga mirſt“ (Bar. 14, 13). „Bet tee ziti miruſchee netapa atkal dſihwi, wekams tuhſtoſch gadi bija pabeigi“ (Bar. 20, 5).

„Walditajis pahr Kehni neem wirſ ſemes“ noſihmê, ka tam Kungam „ir dota wiſa wara wirſ ſemes“ (Mat. 28, 18) un tee daſchadee wirſeeni walſtis no Wina ir peeſlaſti to kauschu gariqã dwehſeles ſtahwokka dehl. Un jehſchu tãz walſtis un waldneeki taqad wiſã wiſumã Wiau neatſihſt kã Walditaju, tapat kã ſawã laiſã Eroduſ un Pilatuſ Wiau neatſina, tomehr Deewa wahrds paleef neſatrizinatz un neſatrizinanz. Spehſkã joprojam paleef taz, fo kehniſchtais

dſeedatajſ ſazijis ſawã dſeekmã 2, 6: „Eſ ſawu Kehniaw eſmu ſwaidijis pahr Zianu“. Beſ ta, ka Jeſus prahtſ jau taqad noteek walſtis, Winſch wehl nahſſ kã Waldneekuſ Waldneekſ eewent ſawu troni. „Tad ta Kunga nama ſalns (Zianaz ſalns) ſtahwês pahri par wiſeem ſalneem un buhſ paaugſtinatz pahr pakalneem“ (Mat. 4, 1).

Tã apluhkojot ſweizeena, jeh ſwehtiſbu nowehlejuma — ſchchlaſtibas un meera awotu, mehſ redſam, ka taz nahſ no Deewibas, t. i. no ta Tehwa, no ta Dehla un no ta Swehta Gara, Kura pilniba teef atſihmeta ar jepti neem Deewa Gareem. Muhſu teſtã gan Deewibas otrã Perſona wek mineta pehz jeptineem Deewa Gareem, t. i. pehz Sehtã Gara — treſchãz Deewibas Perſonas, bet ari ap. Pawilſ 2. Kor. 13, 13. ir rakſtijis Deewibas pirmo Perſonu pehz tam, kad ir jau atſauzees uſ Jeſu Kriſtu: „La Kunga Jeſuſ Kriſtuſ ſchchlaſtiba un Deewa mihleſtiba un Sehtã Gara ſadraudſiba lai ir ar jums wiſeem“. Taz nerunã preti jehdſeenam par Deewibas perſonu weenlihdſibu. Tahlaſu — ja ſchchlaſtibas un meera nowehlejuma paſchã ſahſtumã ſtahw Tas, kas ſewi eewer taqadni, pagabtni un nahſotni, tad, protams, nekahdas dſihwes wehtaras un negaiſi newart ſcho ſchchlaſtibu laupit un meeru ſatrizinat. Un kas to ſatrizinãz, ja jeptini Deewa Gari — Swehta Gara pilniba to weenmehſ ſtiprina, ja Kriſtum, ſchchlaſtibaz un meera Awotam peeder wiſſ ſpehſs un wara kã debeſis, tã ari wirſ ſemes?! Ar tahdu warenu ſweizeenu ſweiznadams ap. Zahniſ eewada draudſi gairmã, kurai jaatklahj winaz nahſotnes zihnas un uſwaraz.

„Kas muhſ ir mihleſjis un muhſ maſgajis no muhſu grehſkeem ar ſawãm taſinim, un muhſ darijis par Kehni neem un prekſtereem ſawam Deewam un Tehwam: Winaam lai ir godz un wara muhſchigi muhſcham. Amen!“

Kur mihleſtiba, tur ir uſupureſchanaſ. Kriſtuſ mihleſtiba ir leelaka neſa

tehwa, mahtes, waj jehkahda zita mihlestiba, jo Wina usupureschanas ir tahda, kas eet pahri par muhfu prahnu un saprajchanu. Winaš patš jaka: „Nerweenam naw leelaka mihlestiba nekā ņhi, kad kahds ņawu dņihwibu nodod par ņaweem draugeem“ (Zahņ. 15, 13), un tomehr Kristus mihlestiba ir wehl pahrafa par tahdu mihlestibu, jo ja „par tahdu, kas labš, gandrihs kahds waretu apnemtees mirt“ (Rom. 5, 7), — Kristus ir darijhs wehl wairaf: Winaš naw miris par labeem un taiņneem, het tad, „kad mehš wehl hijam grehžineeki“ (Rom. 5, 8). Tad nu „kas ir zilweks, ka Tu wiau peemini, un zilweka behrs, ka Tu Wiau usluhko?“ (Dš. 8, 5). Gan grehta dehl pasudis un pasudinats, het isglahbts un pazelts zaur Kristus mihlestibu, kura ari „štipra ka kà nahwe“ (U. dš. 8, 6). Ta ir wisauņstakà un wispiłnigakà mihlestiba. Warbuht ka zilwezes glahbschana; Deewš pehž ņawas gudribas un wispehžibas atraštu ari kahdu zitu zelu, lai Kristum newajadsetu mirt, het tad pasudušam grehžineekam nebuhtu parahdita wisleelakà Deewa mihlestiba. Tagad grehžineeka atpiršchana; Kristus ir atdewis Samu dņihwibu un wina ņchihstichana; jeh masgašchana; — Sawas aņinis. Ja jau Wezaja deribà „wehrschu un ahschu aņinis un pelni no jaunaz gowš nešchihstos apflazinajot ņchihsta us meešas ņchihstibu, zif wairaf Kristus aņinis, kas zaur to Muhšchigo Garu ņewi prschu bešwainigu Deewam ir upurejiz, ņchihstis juhsu ņinamu ņirdi no nedņihweem darbeem, kalpot tam dņihwam Deewam“ (Ebr. 9, 13, 14).

Wezà deribà hij preešchilde, kas gaischi rahdija us to darbu, ko Kristus padarija zaur Samu nahwi un usbrauņchana debesis. 3. Moš. 16. nodala augtam preešteram wjadseja ar upura aņinim eeeet wiswehtakà weetà „un no ta wehrschu aņinim winam buhs nemt no ar ņawu pirkstu flazit us ņalidņinaschanas wahfu, un pret ņalidņinaschanas wahfu winam septinfahrt no tam aņinim buhs flazit ar ņawu pirkstu“ (p. 14.) . . . „Tà winam buhs ņalidņinat to Šwehto weetu Šraekla

behru nešchihstibas dehl un wiau pahrafapumu dehl wišos wiau grehkos“ (p. 16). Pa to laiku, kamehr augstaiz preešteris isdara wiswehtakà weetà ņalidņinaschana, neweenaz azs to nedrihssteja redset: „Un neweenam zilwekam nebuhs buht ņaeeschanas telti, kad winaš eees ņalidņinaschana darit ņwehtà weetà . . .“ (p. 17).

Šchihstichanas darbu isdarija tà: ar labàs rofas rahditaja pirkstu nehma aņinis un ar ņpehzigu rofas ņchestu (ņchests lihdsiqs tam, ka kad ispilda meešas jodu ar rihssti) weenreis flazija us ņchirsta wahfu un us ņchirsta apakšču pret wahfu, austrumu pušē septinfahrt tà pat flazit. Nešchihstibas, no kurdam tapu ņchihstita wiswehtakà weeta, wur dalit trihs grupàs: 1) elku kalpibas nešchihstiba: „to isdeldešchu no wina lauschu widus, tapehž ka tas no ņawa dņimuma ir demiz Molakam, nešchihstu daridams. Manu ņwehto wahrdu“ (3. Moš. 20, 3); 2) nešchihstiba zaur aņins ņajauņchana: „ka juhs nedarat pehž neweenas no tam negantam eeracham, ko tee preešch jums darijušchi, nedj ar tam apgahnitees“ (3. Moš. 18, 30. Janem wehrà wiša nodala); 3) nešchihstiba zaur aņins isleeschana (4. Moš. 35. nodala. Zalasa wiša): „Tad nu nešagahneet to ņemi, kur juhs dņihwojat un kur Mans dņihwoflis“ (p. 34).

Šchihstichana, jeh masgašchana notika tiktai zaur aņinim: „jo aņinis ņchihsta dwehšeli“ (3. Moš. 16, 11. — freemu teksts). „Un gandrihs wiš ar aņinim top ņchihstis pehž brauņlibas, un heš aņins isleeschanas nenoteek peedošchana“ (Ebr. 9, 22). „Eešch Ta mums ir atpestichana zaur Wina aņinim, grehku peedošchana pehž Wina braगतaz ņchelastibas“ (Eweš. 1, 7; Kol. 1, 14). „Het tagad eešch Kristus Jezus juhs, kas zifahrt hijušchi tahlu, ešat tuwu nahfušchi zaur Kristus aņinim“ (Eweš. 2, 13). „Mums ir droščiba eeeet tai ņwehtà weetà, zaur Jezus aņinim“ (Ebr. 10, 19). „Jezus Kristus Wina Dehla aņinis muhs ņchihsta no wišeem grehšeem“ (1. Zahņ. 1, 7). „Šchee ir tee, kas nahfušchi no tam leelam behdam un ir masgajušchi ņa-

was drehbes un tās halinajuiſchi ta Jeh-
ra aſinīs" (Par. 7, 14).

Tā nu zaur Kriſtus aſinšmaſgaicha-
nu eſam dariti par ſehniacem un pree-
ſterem Wina Deewam un Tehwam.

Ari ta ideja tiſa atklahta jau Wezās
deribas Izraelim — ari wairaf, tā
preekſchilde, — tad Deews no wiſām
tantam iſraudſijās Izraela tautu par
„ſawu ihpaſchumu“, ſlehdſa ar
to deribu un apſolija „juhs Man buh-
ſeet preeſteru ſehniawalſtiba un ſwehta
tauta“ (2. Moſ 19, 6). Par Jaunās
deribas Kriſtus draudſes ſtahwokli, ka-
du wina eenem, praweetiſ Izaja ſaka
61, 6: „juhs tapſeet ſaukti ta Kunga
preeſteri, uſ jums ſazis: muhſu Deewa
kalpi“. Jaunajā deribā ſchi pateſiba
ir atklahta wehl daudſ pilnigaki 1. Pet.
2, 9: „Bet juhs eſat iſredſeta tauta,
ſehniaw preeſteriba, ſwehta zilts, Dee-
wa ihpaſchi laudis, ka jums buhs pa-
ſludinat ta tikumus, ſas juhs ir aizina-
jis no tumſibas pee ſawas brihniſchſas
gaiſmas.“

Kriſtus aſinīs maſgato ſirdis nahf-
pats ſehniaw ſehniſch, Kam peeder
wiſa wara debetiſ un wirs ſemes. Zaur
to wini ir tapuſchi par iſhteem ſehni-
acem, kuri ſtahw pabri pahre ſemes
atſchagarnibu un paſaules eenaida un
warmahzibas uſbrukumeem. Kā iſhti
ſehniaw wini nebaidas nekahdu zihaw,
bet „ſtahw preti welna wiltigām uſ-
mahſchjanam . . . pret tam waldibam
un waram, pret teem paſaules waldita-
jeem ſchis paſaules tumſibā, pret teem
ſaunecem gareem gaiſā“ (Ew. 6, 11, 12).
Wini ir pahrelezzinati un ſin, ka ſchai
karſtā zihnā wineem ir pilnigā uſwarā:
„Bet wiſās ſchinis leetās mehſ pahre-
pahrim uſwaram zaur To, Kas muhs
ir miſhejis“ (Rom. 8, 37), wini ſin, ka
„ta blehdneeka ugunigās hultas wiſas
war iſdſehſt“ (Ew. 6, 16). Tā Kriſtus
kā ſehniaw ſehniſch ir padarijis pate-
ſi tizigās par garigeem ſehniacem.
Gluchi tāpat Kriſtus „kā Muhſchiaqis
Augſtpreeſteris, nahfdams un eemahjo-
dams muhſu ſirdis, ir muhs ſataiſijis
uſ iſhtu kalpoſchanu — daudſ pilnigā-
ku, nekā ta bij Izraelim.

Izraelim kalpoſchanu Deewa namā
iſdarija Dewja zilts, pee kam wiſſweh-

tafā weetā drihſſteja eeet weeniqi aug-
ſtais preeſteris un pee tam tiſai reiji
gadā (Ebr. 9, 7). Jaunā deribā Kri-
ſtus aſinīs maſgatee, wiſi ir preeſteri
un ſatrā laiſā ſwabadi war nahft pee
Deewa upuret ſawus garigos upu-
rus: „Tad nu lai zaur Wina Deewam
allaſchin peeneſam ſlawas upuri, tas
ir, ſawu luhpu augluſ, ſas Wina
wahrdū apleezina“ (Ebr. 13, 15). „Un
juhs paſchi aridſan tā dſihwi afmini to-
pat uſtaifiti par garigu namu un
ſwehtu preeſteribu, gariqus upurus
upuret, ſas Deewam ir peenemiqi zaur
Jeſu Kriſtu“ (1. Pet. 2, 5).

Pee Jaunās deribas ſehniſchſas pree-
ſteribas peeder wiſi atpeſitee, tā no ju-
deem, kā ari no pagoneem, „jo ſche naw
ſtarpibas ſtarp Judeem un Greekeem,
jo tas pats Kunga ir pahre wiſeem, ba-
gats preekſch wiſeem, ſas Wina pre-
ſauz“ (Rom. 10, 12). „Tur naw ne
Juds, ne Greekiſ, tur naw ne kalps,
ne ſwabadneeks, tur naw ne wihrs, ne
ſeewa, — jo juhs wiſi eſat weens eekſch
Kriſtus“ (Gal. 3, 28).

„Winau lai ir gods un wara muh-
ſchigi muhſcham“. Laſot wiſu to tei-
kumu no ſahkuma, ir ſkaidrs, ka gods
teek dot Jeſum Kriſtum. Protams, ka
tas gods tiſpat iſhmejas ari uſ to Teh-
wu un uſ to Swehto Garu, jo Jeſus ir
weens ar Teem. Bet gods un wara
teek peeraſtiti Jeſum Kriſtum tadeſh,
ka Nabnis qarā aiſgrahbts, redſ Kriſtu
kā Walditaju pahre wiſeem Wina ee-
naidneekem, ſas notiks pee Wina otrās
atnahſchjanas: „Redſi, Winaſch nahf
ar padebeſcheem . . .“ Te peepildas
engelu papreekſchſludinajums: „Schis
Jeſus, ſas ir uſnemts no Numſ uſ de-
beſim, tā nahfts tā juhs Winau eſat re-
dſejuſchi debetiſ uſſahpjam“ (Ap. d. 1,
11). Kriſtus nahf! to apleezina wiſa
ewangeliski tizigā paſaule ſawās doq-
mās, bet praktiſkajā kriſtiqajā dſihwē
mahzitati, ewangeliski un ſludinataji
loti maſ par to runā. Kriſtus atnahſ-
chana ir iſfā nobihdita no pirmās uſ
otro pakahpi, jebichu pirmeem kriſtiqā-
jeem ſchi zribā bij weens no wiſa al-
wenakeem paſſubinajumeem uſ ſwehtu
dſihwi: „Miſlee, tagad mehſ eſam Dee-
wa behrni, un wehl naw atſpihdejis,

fas mehs buhšim; bet mehs šinam, fa, kad tas atšpibdēs, mehs buhšim Winam lihdsi, jo mehs Winu redšefim, fā Winšch ir. Un itweens, kam šchi zeri-riba uš Winu, šchlihta šewi pajchu, tā fā Winšch ir šchlihts" (Zahn. 3, 2. 3). „Kad Kristus, juhu dšihwiba, atšpib- dēs, tad ari juhs ar Winu atšpibdešet godibā. Tapeh; nonahwešet šawus lo- zekšus, fas pafaulē peeder: mauzibu, nešchlihtibu, bešfaunibu, šaunu eekah- rošchanu un mantas fahribu, fas ir elku kalpošchana" (Kol. 3, 4. 5).

Un ne tikaj Zauņas deribas tizigajee — Kristus draudšes, — bet ari Wezās deribas šwehtajee tizeja un runaja par Kristus otro atnahšchānu. Tā peem. praweetis Jeremija šata: „Redši, nahšs deenas, šaka tas Kungs, fa Es Dawi- dam ušelšchu taišnu Saru un Tas wal- dis fā šehnišch, un Winam labi iido- ņees, un Winšch daris tešfu un taišni- bu wirs šemes. Wina laikā Juda tapš atpeštits un israels dšihwos drošchi. Un tas buhs Wina wahrds, ar šo Winšch tapš nošaukts: tas Kungs muh- ju Taišniba" (Jer. 23, 5. 6). Tāpat ari Zakarija: „Un Wina šahjas tai deenā šahwēs uš Ellos kalna, fas Je- rusalemes preešchā vret rihteem, un Ellos kalns šchelšees dimos gabalos pret rihta un wafara puš, tā fā tur buhs loti leela eešaja; un weena kalna puše atkahpees pret šeemešeeem un otra puše pret deenwideem. Tad juhs behašeet Manu kalnu eešajā (jo šchi kalnu eešaja šneegšees lihdsi Azelei), un juhs behašeet, fā juhs behdšat no šemes trihzešchanas Wijas, Zudu šeh- nina deenās. Tad nahšs tas Kungs, manš Deews, un wiš iwehtee lihdsi ar Tewi" (Zak. 14, 4. 5). Par šcho zeri- bas pilno škatu Wezajā deribā uš Kri- stus otro atnahšchānu war lašit wehl: 5. Mos. 33, 2; Dš. 102, 16. 17; Ešaj. 61, 1; Dan. 7, 13.

Ja Kristus otrās atnahšchanas jau- tajums ir eenehmis tik redšamu weetu fā Wezā, tā Šaunā deribā, un tas ir bijis šehzijs pašubinajums wišu lai- ku tizigajeeem uš šwehtu dšihwi, tad ari mums nedrihtš weenaldšiqi paeet aa- ram wahrdi: „nu tad šataišees . . . ša- wam Deewam preti!" Amos 4, 12. Šo

Winšch nahšs wišā šawā godibā, „un wijas azis Winu redšēs un tee, fas Winu ir duhrušchi, un wišas pafaulēs ziltis kaušs Wina preešchā. Teesham, Amen." Šagad tizigajee Winu atšihšt un škata tizibā. Šawe tizibu Winšch ari nahš un mahjo muhšu širdis. Ta ir leela, juhtama godiba, šo wahrds daudšreiš nešpešjam ištikt. Bet pee Wina otrās atnahšchanas wišpirms ti- zigajee Winu redšēs waiqu waiqā un tee, kureem buhs dala pee Winā bruh- tes draudšes, tapš panenti Winam preti gaisā: „Šo pats tas Kungs nahšs šemē no debefim ar fleegšchānu, ar lee- la engelū balši un Deewa šajuni un tee eekšch Kristus mirušchee ušelšees pē preešch. Peh; tam mehs, fas dšihwo- jam un ešam atlikušchi, tapšim ašrauti lihdsi ar teem padebešchos tam Kungam preti gaisā; un tā mehs buhšim arween pee ta Kunga. Tad nu eepreezinajatees šawā starpā ar šcheem wahrdeem" (1. Tes. 4, 16—18). „Un fas bija gata- was, eegahja ar Winu šahšās, un dur- wis tapa aišlehtas" (Mat. 25, 10). Šehšchu Kristus otrā atnahšchāna buhs peepešcha, negridita, ta „nahšs tāpat fā šaglis nakti", tomehr tizigajos ta ne- pahšsteiqs: „Bet juhs, brahši, neešet tumšibā, fa šchi deena fā šaglis juhs ša- grabhj. Juhs wiš ešat deenas behrni; mehs nešam ne naktš, ne tumšas behrni. Tad nu lai neškam, tā fā zi- ti, bet lai ešam nomodā un škaidrā prahtā!" 1. Tes. 5, 4—6. Peh; tam, kad Kristus ar šawu bruhšes draudši buhs nošwinejiz šahšas (par to tumaki runašim šawā laikā), Winu redšēs ari „tee, fas Winu duhrušchi". Par to jau Wezajā deribā Zakarija praweetoja: „Bet pahr Dawida namu un pahr Je- rusalemes redšihwotajeeem Es ilšeešchu šehlastibas un luhqšchanas garu. Un tee uš Mani raudšiees, šo tee ir zauri duhrušchi. Un par Winu tee šehlošees, fā šehlojas par weeniqo, un tee gau- šchi par winu waimanās, fā waimanā par širmdšimto" (Zak. 12, 10). Šehš praweetojums pašubijās pee krukta Golgatā: „Bet weens no teem šarawih- reem Winam šahnos eeduhra ar šchel- pu, un tudal ištezeja ašinis un uhdens. Tas ir notizis, fa tas rakšts taptu pee"

pildits . . . tee redsēs, eefsch fa tee duhruschī" (Zahn. 19, 34, 37), No tr nepahrprotami redsam, fa praweefcha Zakarijas praweetojums sihmejas us to gadijumu, kad romeefchu karawihrs usduhra Jesus firdi pee krusa.

Pee Jesus krusa fischanas galweene wainige nebiya romeefchu karawihri, bet gan judi ar saweem rakstu mahzita-jeem un preestereem preefschgalā, un romeefchu karawihri bij tikai winu aribas ispiditaji, — tad galweene wainige bij judi, kas apjuhdsēja Jesu un prafija Wina nahwi. Pee Kristus pirmās atnahfichanas wini kà tauta Jesu atmēta. Pee Winar otrās atnahfichanas tee eeraudsis sawu grehtu, ko padarija diwtuhkstofsch gadus atpafal, raudadami to noschelos, un tikai tagad notiks iudu tautas atgreeschanas un winas peenemfchana. Bet ari wifas tautas wirts semes, kuras naw peenehmuschas Jesu kà sawu Pestitaju eeraudsis Winu. Tās gan nebuchs Winu gaidijuchas, „io tad tee fazis: „meers ir un drofchiba, tad ta samaitafchana peepeschi nahks pahrtēem, kà behrnu sahpes pahrtē gruhthu seemu, un tee neisbehgs" (1. Tes. 5, 3). Ta deena „nahks kà slasda walas pahrtē wifcem, kas dsihwo pa wifu semes wirts" (Ef. 21, 35). Tee eeraudsis nizinato Jesu nahsam Deewifschā spehka un godā, to paschu Jesu, kuru lihdsi schim atmēta, kuras turejas preti, kuru nihdsēja un kuru teefaja. Par scho, Jesus pretineekem, tik breesmigo deenu pats Jesus us saweem teefatajeem fazija: „Bet Es jums faku: no schi laika juhs redsefet to Bilmeka-dehlu fescham pee Wisfpehziqā labās rofas un nahsam us debes padefescheem" (Mat. 26, 64). Mehš waram eedomatees, kahdu kaunu, kahduz firdsapsinas pahmetumus, kahdas bailes un kahdu noscheloschānu tagad isjuttis wif Jesus pretineeki, kad Wifsch parahdifees kà faule sawā krahfchāumā. Tadekl tahda leela raudafchana, tahda kaulfchana wifam pasfaules ziltim. Ja scho wareno pateefibu mehš negribetu eewehrot, bet paet winai weenaldsigi wri pawirfchi garam, tad Deews to tomehr neaifmirfšis, un lai mehš to labi faprafstu, Wifsch to ir apsegelejis ar sawu

Ja un Amen. — „Teefcham, Amen!" Un tuhlit pehz tam atklahj, kapehz schis papreefchfludinajums tik pilnigi peepildifees: „Es esmu tas A un tas D, tas eefahkums un tas gals, faka tas Rungs un Deews, kas ir un kas bijis un kas nahk, tas Wifsch walditajs". Tas ir kà sih-mogs, ar kuru Deews apfihmogo wifu fazito. Wifsch ir Wifschwalditajs, Ram peeder wifsch spehks un kas sawu wahrdu tur. Wifsch ir wifu leetu fahkums pats buhdams no muhschibas bes eefahkuma. Wifsch ir ari wifu leetu nobeigums, pats buhdams bes gala muhschigs. A un D, ar kureem Wifsch fēwi apfihmē ir greeku alsabeta pirmās un beidsamās burti, kas nosihmē wifu leetu eefahkumu un galu. To lasot, mehš atzeramees ari ap. Pawila wahrdu: „Io no Wina un zaur Winu un us Winu ir wifas leetas" (Rom. 11, 36).

Tā faka tas Rungs, kas ir un kas bijis un kas nahk. Iau agral 4. p. tā nosfauts Deews tas Tehws. Bet tās paschas ihpaschibas pehz Deewifschās dabas peeder ari Kristum, kà Deewa Weenpeedfimumscham Dehlam, kurfch ir ta Tehwa atfpihdums. To apgalwo ari pats Jesus Kristus schās nodafas tahlakos pantos: „Es esmu tas pirmās un tas pehdigais... Es esmu dsihws muhschigi muhscham" (Par. 1, 17, 18), un schās grahamatas beigās: „Es esmu tas A un tas D, tas pirmās un tas pehdigais, tas eefahkums un tas gals" (Par. 22, 13). Tā tad tas Wifschwalditajs kas runā, ir Deews tas Rungs, kura spehks un godiba pilnigi atklahfees pasfaulei pee Jesus Kristus otrās atnahfichanas, kur parahdifees Kristus pilnigā uswara pahrtē wifseem Wina eenaidneekem. Ta uswara weenmehr ir notifufi no pascha fahkuma gan apflehtti, bet Deewa Gara apgaismotās azis winu ir redsejufchas wifos laitos. Deewifschā wara ir muhschiga. Wina fēwi fatura wifas buhtibas zehlonu noteikumus un winas galamehrti. To apgalwo Wifschwalditajs,

kas ir muhschigs un sewi eetwer wifus laikus.

Jahna parahd. gr. 1, 9—20. Es Jahnis, jubfu brahlis un beedris eefsch Jesus Kristus behdam, walstibas un pazeetibas, es biju tai fâ-lâ, ko fauz Patmus, Deewa wahrda deht un Jesus Kristus leezibas deht. Es biju garâ ta Runga deenâ un dsirdeju aif manis stipru balsi kâ basuni; Ta fazija: es esmu tas N un tas O, tas pirmâis un pehdi-gais; un ko tu redsi, to raksti grah-matâ un fuhiti tam draudsem, kas ir Ufijâ, us Ewesu un us Emirnu un us Pergamu un us Tiaturu un us Gardu un us Filadelfiu un us Laodikeu. Un es apgreesos to balsi skatitees, kas ar mani runaja, un apgreesees es redseju septimus selta lukturus. Un widâ starp teem sep-tineem lukturum weenu, lihdsigu Zilweka-behlam, apgehrbtu ar ga-reem swahrkeem un apofstu ap krah-tim ar selta jofstu. Un wina galwa un mati bija balti, it kâ balta wil-la, it kâ sneegs, un wina azis bija it kâ uguns leefma; Un wina kah-jas bija waram lihdsigas, itin kâ zepfi degoschas, un wina balsis it kâ leelu uhdenu balsis. Un winam bija labâ rokâ septinas swaigsnes un no wina mutes isgahja afs, abe-jâs pufes greefigs sobins, un wi-na waigs spihdeja, kâ faule spihd fawâ spehtâ. Un kad es winu redseju, tad es nokritu pee wina kah-jam it kâ miris; un winsch man uflika fawu labo roku fazidams: ne-bihstees! Es esmu tas pirmâis un tas pehdigais un tas dschwais. Es biju nomiris un redsi, es esmu dsihws muhschigi muhscham. Amen. Un man ir elles un nahwes atfle-gas. Raksti, ko tu esi redsejis, to, kas nu ir un ko kas pehz schim no-tiks, to noslehpumu par tam sep-tinam swaigsnem, ko tu esi redsejis manâ labâ rokâ, un tos septinus selta lukturus. Tâs septinas swaigs-nes ir to septinu draudschu engeli, un tee septini lukturi, ko tu redse-jis, ir septinas draudses.

Râ jau fahumâ minejam, domas par to, kad schi issuhthichana ihsti no-tikufi, ir daschadas. Starpiba, laika sina ir stipri leela, ta sneedsas pahri-pus gadu simtenim. Lai mehš labaki waretu to fapraft, peemedifim wifu to Romas zesaru wahrdu ar laika apsih-mejumu, kad wini waldijufchi:

Klaudijus no 41.—54. Pehz Kr. N-dewa pamehli ifraidit no Romas kristigos Judus. Ta gan nebij wehl wispahrigâ kristigajo waja-schana.

Nerons. Marmora biste Wattkana musezâ

Nerons (faufts arj Domezijs) no 54.—68. g. Jebichu winu audsina-ja loti labi audsinataji: filo-sofs Ennejs Seneka un pre-fektis Afranijs Burrus, winsch to-mehr bija breefmonis. Winsch no-nahweja fawu fahuzens Britanni-ku pasneedsot tam kausâ nahwes sahles. Tad mehgina noslihzinat fa-wu mahti, kad tas neisdewas, winsch lika to nobendet. 64. gadâ Româ is-zelas ugungrehts, fuzsch plofas feschas deenas. No 14 pilshetas eezirkadem ugung nam aifskahris ti-kai tschetrus. Aifdomas kriht us Ne-romu paschu. Lai aifdomas no se-

wis nowehrstu, winſch uſwel wainu
kriſtigajeem un nu ſahſas kriſtigajo
pirmâ wiſpahrigâ wajaſchana, kura
ilgſt no 64.—68. g. g.

Galba no 68.—69.

Otons no 69.—69.

Witelijſ no 69.—69.

Weſpaſians 69.—79. Judu ſaſelſcha-
nâs pret romeefcheem, ſas ſahſâs
66. gadâ, darija pehdejeem dauſ
ruhpeſ. Romas legionu preeſſchga-
lâ, ſas gahja uſ Jeruſalemi ap-
ſpeest dumpineeſus, atradâs Weſpa-
ſians. Scheit atrodotees, karapheſz
winu dezembra heigâs eewehl par
zeſaru. 69. gadâ dezembra heigâs
winſch eeet Româ, kur pehâ da-
ſchâm deenam ſanahſ ſenats un
formeli nodod winam walſts auſ-
ſtaſo waru. Wina dehlſ Titus pa-
leef pee karapheſka, apſpeest Juduſ.

Titus 79.—81. Babeigt karu pret Ju-
deem Weſpaſians atſtaſja ſawam
dehlam Titum, kuraſm iſdewâs
eenemt Jeruſalemi 70. gada ſep-
tembrt, pehâ tiſ ſihwas pretiture-
ſchanâs uſ ſahdu ir ſpehjas tikai
wiſaungſtaſâ mehrâ attihſtitais ſa-
nabiſms. Iſlau laiku Jeruſalemes
odſihwotaji nepeegreeſja wehribu
breeſmigajâm badam, ſas wiaus
moziſa, zeredami ſa Deewa templis
neſahdâ ſinâ newar kriſt, ſa pat
paſchâ pehdejâ brihdi war notikt
Deewa brihnumſ, ſas wiaus iſ-
glahbi. Paſchâ pehdejâ brihdi, ſad
redſeja, ſa templis wairſ newar pa-
ſtaſhwet, ſahds no judeem prawerti-
gi iſſauzâs, ſa Deewam beſ ſchi
templâ wehl zits templis — „wi-
ſa paſaule!“ Krita Jeruſale-
me un krita templis un peepildi-
jâs Jeſus wahrdi, „ſa aſmins uſ
aſmina nepaliſ, ſas netaps no-
lauſits . . .

Domizians (Domizians) 81.—96.

Wina waldiſchanaſ 95.—96. gadoſ
notika otrâ, wiſpahrigâ kriſtigajo
wajaſchana no paganeem. Baſni-
gaſ mehſtureſ profefors Diſchemſ
S. Robertſonſ, Londonaſ karaliſ-
kâ koleſiſchâ, domâ, ſa ap. Jahna iſ-
ſubtiſchana uſ Batmuſ. ſalu ir no-

tikuſi ſchâi kriſtigajo wajaſchanaſ
laikâ.

Nerwa no 96.—98.

Trojans 98.—117.

Adrijans (Hadrians) 117.—138.

Kâ ſahſumâ ſaſijam, pehâ muhſu do-
mam ap Jahna iſſubtiſchana wareja
notikt tikai Nerona waldiſchanaſ laikâ
un proti. laikâ no 66. lihdſ 68. gadam,
ſad ne tikai pret kriſtigajeem, bet jau
wiſpahr pret judeem, kâ dumpineeſeem,
leetoja repreſijas. Wiſdroſchaki ſas wa-
reja buht 67. waj 68. gadâ. Kad dau-
dſuz Judu wadonus apzeetinaja un
iſſubtiſja politikas dehl, ap. Jahni ap-
zeetinaja un iſſubtiſja uſ Batmuſ ſalu
tadehl, ſa winam nobija ne Judu, ne
Romas politikas, ſa winſch aſſigi no
politikas atſajijâs. Winſch nebija no
paſaules, tadehl ari paſaulê winam ne-
bija draugu. Winſch bij eenihdetz un
nizinatſ, kâ paſaules ſabeedribai ne-
derigs. Winſch nemihleja paſauli, ta-
dehl ari paſaule winu eenihda.

Es, Jahnis, juhſu brah-
lis un beedrs eekſch Jeſus
Kriſtus behdâm . . .” Apuſtu-
lis nepaauſtinâs pahz ziteem gariſa
darba ſtrahdneeſeem, nedſ ari winu
draudſez lozefleem, kureem ſchâi laikâ
uſeet behdu papilnam. Wajaſchanaſ
un zeeſchanaſ winu brahlibas un ſa-
draudſibas ſaites ſeen wehl jo zee-
ſchafi. Behdam, kuras nahſ Jeſus
Kriſtus dehl, ir ſawas ſwehtibas. „Mih-
lee, nebrihnatees par to behdu karſtu-
mu juhſu ſtarpâ, ſas jums uſeet par
pahrbaudiſchânu, it kâ jums uſeetu
ſweſcha leeta; bet it kâ jums ir dala
pee Kriſtus zeeſchânam, kâ preezajatees,
ſa jums reiſ buhſ dala Wina godibas
atnahſſchânâ preezatees un gawilet.“
1. Pet. 4, 12—14.

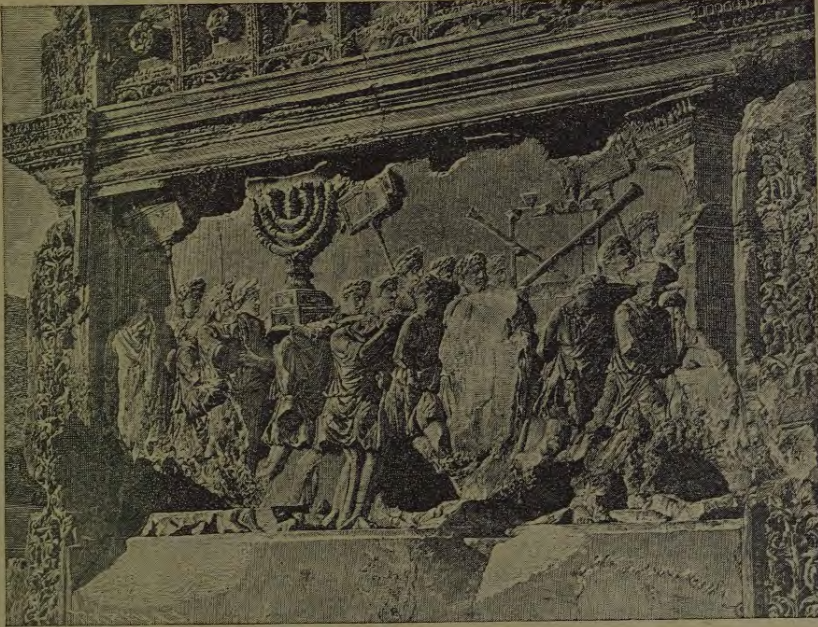
„Bet neween ar to, mehſ leelamees
ari ar behdâm, ſinadami, kâ behdas da-
ra pazeeitib, un pazeeitiba paſtahwibu,
un paſtahwiba zeribu, un zeriba nepa-
met kaunâ . . .” Rom. 5, 3—5.

Ar Jeſus patſ jau eepreeſſch paſlu-
dinaja: „Paſaulê jums buhſ behdas,
bet tureet droſchu prahtu — Es paſauli
eſmu uſwarejis. Jahna. 16, 33. Jeſus
zeſch bij zeeſchânu zeſch. Wina mah-

zefki eet Wina pehdās — ari zaur zee-
fchanam.

„Gefch Jezus Kristus . . . walstibas
un pazeetibas. Scheit naw domata
Kristus tuhstoftogadu meera walstiba,
furā nedj tam Rungam Jezum Kri-

deenā — freemu tekfts) un
djiddeju aij manis stipru
balji kà bajuni.“ Bilniqi ne-
pareifas ir tās domas, furas dafchi
(peem. Gwalds) iffaka it kà ap. Jahnis
uļ Patmus jalu buhtu pahrzehlees ti-

Attehlis uļ Titus uswaras wahrteem, kuresch rahda romeeschu eeguhtos dahr-
gumus pehz Jerusalemes un Judu templa ispostifchanas. Sewifchki rebsami
jelta septitafchuburu lukturis un jelta altaris.

stum, nedj Wina draudsei newajadses
wairs pazeest pahri darifchanās. Ta
buhz Kristus walstiba godibā. Kristus
walstiba pazeetibā ir tagad, fur zaur
Swehto Garu taifniba, meers un preeks
nahk Deewa behrnu firdis un te ir ja-
mahzas pazeest ia icho taifnibu
eenihst, meeru trauzē un preeka bi-
keri lej ruhktas wehrmeles. To wa-
ram tad, ja neislaiſham no azim ap.
Petersa wahrduš 2. gr. 3, 15: „Un tu-
reet muhju Rungā lehnprahhibu
par glahhibchanu, kà to ari muhju mi-
hais brahlis Pawils rakstijis, behz tās
audribas, kas tam dota. „Tikai ichai
Kristus pazeetibas walstibā atrodotees
un lihdi galam išturot, eemantofim Kri-
stus godibas walstibu.

„Esbiju garā ta Rungā
deenā (augſchamzeliſchanās

fai garā, t. i. parahhibchanā, lihdfiqi
tam, kà praweetis Jeremija no quhsta
garā pahrzehlās Jerusalemē un Jeru-
salemē templi. Apustuliz Jahnis pa-
teeſi wehsturiſki bij noſuhtits uļ Pa-
tmus jalas, winſch tifa garā aiſgrahbts

Garā aiſgrahhibchana notifka ta Rungā
deenā. Kreemu tekfts icho deenu
noſauz par augſchamzeliſchanās deenu
— Kristus augſchamzeliſchanās deena,
furā muhju Beſtibajis kà nahwes un
elles Uſwaretajis, kà Dſihwiibas Deels-
kungs zehlās augſcham no mitroneem;
furā ar leelu godibu tapa proklameta
tizigajo — Kristus draudſes — bři-
wiſba.

Echo kà Rungā deenu newar un ne-
drihkt fajaukt ar wezās deribas ſaba-
tu, kuresch dots Deewa wezās deribas

iffredsetai tautai — Iisraelim un ne-
kad newar atweेतot draandsei ta Run-
ga, jeb auqšchamzelšchanās deenu.

Sabata nošihme šķaidri apšihmeta
5. Moš. 5, 15: „Jo tew buhs peemi-
net, ka tu esi bijis kalps Egiptes senē,
un ka tas Runģš, taws Deewš, tew
no tureenes ir išwedis zaur stipru re-
bu išteeptu elkoni, tapehž tas Runģš,
taws Deewš, tew ir pawehlejis turet
sobatu (dušešanas deenu).“

2. Moš. 31, 13: „... jo ta ir ših-
me starp Mani un jums uš jušū
pehznahfameem...“ — bet me starp
Mani un paganeem, jeb tautam.

Lee ir loti šihmiģi wahrdi, kuxi pra-
ša mušū nopenetu wehribu. Wiš-
pirms wini nahda, ka sabats ir dots
noteikti tikai Iisraelim. Daudšās
šwehtu rakstu weetās mehš atrodam
aišwahdijumu, ka wina ir šihme starp
Jehowu un Iisraela tautu, bet tai pa-
šchā laikā winai naw bijuši nekahda
nošihme pahrejām tautam. No otrās
nodalas 1. Mošus grahmata, kur eet
runa, ka Deewš septitā deenā dušeja no
wiša jawā darba, ko Winšch bija dari-
jis, lihds 2. Mošus grahmatas 16. no-
dalai sabata jaritajums nēmas neteek
aiškahris, kaut gan tur eet runa par
Deewam patihškameem wihreem: par
Abela upuri, par Enofu, kwešch stai-
gaja ar Deewu, par kaišnibas šhudina-
taju Noi, par tizibas tehnu Abraa-
mu, par Šabu, Šekabu un Jasepu.
Par sabatu neteek numats neweens
wahrdš lihds tam laikam, kamehr Iš-
raels, kā tauta, stahjās deribā ar Dee-
wu un taģad kā tauta, kas išwešta no
Egiptes, ir atbildiģa Deewa preešchā.

Sabats, kuru Deewš ešwehtija Ede-
nes dahrsā, turpat Edenē ari tapa
pahtraukts, un tahds pahtraukts
winšch palikka apnehtram šchetrušk-
stosch gadus, lihds kamehr tukšneši
Deewš wimu atjaunoja tikai Iisraela
toutai. Bes tam pirmās Mošus grah-
matas otrā nodalā gan ir šajits, ka
septitā deenā Deewš dušeja no wiša
jawā darba, ko bija darijis (1. Moš.
2, 2), bet nefas naw šajits, kā ari
Adams un Gewa buhtu dušejušģi no
fameem darbecem. Wiša pirmā Mošus
grahmata nefā nerunā par to, ka jel

fahds no zilweeem septito deenu buh-
tu šwehtijis, waj buhtu wajašsejis to
šwehtit. Bet kad Deewš to bija dewis
Iisraela tautai, tad tomehr wina nemah-
zeja šcho Deewa doto sabatu turet un
turpat, 2. Moš. 16. nodalā, kur pirmo
reisi eet runa par Iisraelim doto saba-
tu, mehš lašam, ka „tatšchū tai septitā
deenā kahdi no teem laudim išgahja
lašit (maisi), un neatrada nefā. Tad
tas Runģš šajija uš Mošū: zil ilģi
juhs leedsatees turet Manus haušchris
un Manus likumš? Redseet, tadeht
ka tas Runģš jumš to dušešanas
deenu dewis, tapehž Winšch šestā deenā
dod diweju deenu maisi; lai išweens
šawā weetā paleef un lai septitā deenā
neweens nešfeet no šawas weetas (pp.:
27—29.)

Deewš gribeja lai Iisraela tauta, ku-
ra ilģi kalpoja werdšibā, dabuhtu at-
puhtu, atdušu; Winšch dewa to teem,
dewa ehdeenu un dšehreenu tukšneši,
bet Iisraela firdš neagribeja dušu, neagri-
beja buht no septinām deenam weenu
deenu ar Deewu. Iisraelešchi labi at-
minejās tos laikus, kad wini kā werģi
sehdeja Egiptē pee galas podeem, bet
nemahzeja zeenit sabatu, kur iškats,
sehdedams šawā telti, wareja dušet no
šaweem darbecem un atrastees šwehtā
šadraudšibā ar jawu Deewu.

Sabatu Deewš Iisraelim dewa wiš-
pirms kā dahwanu: „Tas Runģš jumš
to dušešanas deenu dewis (2. Moš.
16, 29).“ 20. nodalā, šchāi pašchā grah-
matā, kur Iisraels šanem haušlibu un
apšollās to pildit, sabata turešchana jau
teek pawehleta ar likumu. Bet kad 2.
Moš. 31. nodalā eet runa par šaešchā-
nas teltš kaišišchānu un šakarā ar to
ari par sabata šwehtišchānu, tad tas
teek darits jau peedraudot ar nahwes
šodu: „kas to nešwehtis,
tam buhs tapt nokautam,
jo išweens, kas tani kahdu darbu da-
ris, tam dwešhele taps išdelseta no ša-
weem laudim. Šešchās deenas buhs
darbu darit, bet ta septitā deena ir lee-
la dušešanas deena, tam Runģam
šwehta; kas dušešanas deenā kahdu
darbu dara, tam buhs tapt nokautam.
Tad nu Iisraela behneem buhs šwehtit
to dušešanas deenu un turet to duše-

fchanas deenu uf faweem pehzuahfa meem par deribu muhschigi (2. Mos. 31, 14—16).“ Mums jafin, ka Bibelê naw neweenas windinas, kas apgalwatu, ka septibas deenas fwehtifchana Israelim buhtu atzelta. Welte pehz ta mellêl. La ir Deewa muhschiga deriba ak Israeli. Un Israelim sabata fwehtifchana bij faweenota ar ihpafcham fwehtibam. Zaur praweeti Esaju Deewis runâ uf **Israeli**: Ef. 58, 13, 14: „Ja tu fawu fahju fawaldi sabatâ un nedari, kas tew patihl, Manâ fwehtâ deenâ, un ja tu dujas deenu (sabatû) nofawzi par lihpfmibu, par ta Kunga fwehtu deenu, kas zeenijama, un tu ta wianu godâ turi, ka nestatgâ fawus zelus nedf ej pehz fawas pehnas nedf runâ leefus wahrbus, — tad tu preezafees eefsch tâ Kunga un Es **tewi** wadischu pahr semes augstumeem un Es **tewi** meeloschu ar **tawa** tehwa **Jefaba** mantibu; jo ta Kunga mute to rumajurfi.“ Rasttu weetas par sabata nofihmi Israelim: 1. Mos. 16, 22, 23, 29; 2. Mos. 20, 8—11; 31, 13—16; 34, 21; 35, 1—3; 3. Mos. 19, 3, 30; 23, 3; 26, 2; 4. Mos. 15, 32—36; 5. Mos. 5, 12—15; Ef. 56, 2; 58, 13—14; Jer. 17, 21—22; Amos. 8, 5; Neem. 10, 31; 13, 15—17.)

Bet waj ari mums, kas efam nahfufchi no paganeem, kas „neefam apafsch haufilibas, bet apafsch fchehlarftibas“, wajaga fwehtit septito deenu — sabatu, jeb waj mums ir jadod preefchteeftibas pirmoi nedelas deenai, „**ta Kunga deenai**“, furâ mahfu Bestitajz zehlees augfcham no mironeem?

Scho fwarigo fautajumu, fahda starpiba ir starp fcham abam deenam, mums wajaga apzeret Deewu luhdsot. Nofawfumam dafchreif ir leela nofihme. Muhsu tekstâ, Par. 1, 10: „**ta Kunga deena** eenem ihpafchu ifzilus stahwolli. Neweena ziba deena naw nofawfta tilf godibas pilnâ wahrâ, ta pirmâ nedelas deena — „**ta Kunga deena**“. Kreetwu tekstâ wina nofawfta „**augfchamzefchanâs deena**“. Schi deena ir Kristus draudfes ihpafchs eeguwums, furu draudse fwir ar fetwifchu preefu, jo draudfes Galwa — Jezus Kristus fchai deenâ pehz nahwes un elles ufwarefchanas ir zehlees aug-

fcham no mironeem ka Dfihwibas Leelkungs. Sabatu, furu wafjadseja fwhtit Israelim, draudfes Galwa — Jezus — pawadija kapâ, zihwidamees ar nahwi un elli, kad nahwes faites ap Wianu tinâs un Beliala upes Wianu ifbeedeja. Elles faites Wianu apnehmia un nahwes walgi pahrmareja (Df. 18, 5 6). Schoz nahwes walgus patz Deewis nahza pahlgâ atraifit (Ap. d. 2, 24). Wifa fchi leelâ zihna ar fahstanu, nahwi un elli notifa sabatâ. Râ gan draudse warebu fwinet sabatu, durfet un preezatees, kad wianas Galwa nefahpj ellê un zihnâs zihnu fahda lihdf fcham naw biurfi un fahda wairz nebhuf? Neprafat tabehl no draudfes fwinet sabatu, furfch dots **tifai** Israelim. Utkawjat winaf preezatees par augfchamzefchanâs deenu un fwinet „**tâ Kunga deenu**“, furâ. winaf pasludinata ari winas pilniga atfwabinafchana no nahwes un elles waras, furâ patz Jezus fazija: „nebihstatees, eita un stahsteet to Maneem brahleem, lai tee noet uf Galileju, tur tee Mani redjês“. Ari nofkumufcheem mahzefleem Jezus nerahdjâs sabatâ, bet pirmâ nedelas deenâ — augfchamzefchanâs deenâ, jeb „**ta Kunga deenâ**“. Israelim fadraudfiba ar Deewu wafjadseja buht sabatâ, Jezus nahza pee faweeem augfchamzefchanâs deenâ: „Schai pirmâ nedelas deenâ, kad wafars bij metees, kad tee mahzefki aif flehatân durwim bija fapuzejufchees, bihdamees no teem Judeem, tad Jezus nahza un eestahjâs wianu widâ un uf teem falta: **meers ar jums!**“ Jahn. 20, 19. Tâ kad meers, dufa mahzefleem pasludinati ne sabatâ ka Israelim, bet pirmâ nedelas deenâ. Mahzefki ari tabehl pirmâ nedelas deenâ, jeb ta „**Kunga deenâ** pulzejâs kopâ peeminet tâ Kunga leelo pefstifchanas darbu: „Bet pirmâ nedelas deenâ, kad mahzefki bij fanahfufchi to maif lai’st, Pawilz ar teem farunajâs...“ (Ap. d. 20, 7). Israels fawu atpeftifchamu no Egiptes peemilneja habatâ. Pirmee kristigee fawu atpeftifchamu no arehka un fahstanâ — „**tâ Kunga deenâ**“. Kad kristigajuma fahfuma laifos dafchi wezâs deribas haufilibneeli, pahrmeta kristigajeem par sabata nefwehtifchamu, ap

Bawils kristigajos pamahza un eedro-
schina: „Tad nu lai neweens juhs ne-
teesà par ehdeem, waj par swebtkeem,
waj jaameem mehneischeem, waj **saba-
teem**; ta bija to nahkofsch o
leetu ehna, het tà ihstà buhscha-
na ir Kristus.“ (Kol. 2, 16, 17).

Baschkrístot ewangeliuma lapas,
mehs kastopam pastahwiqus stribdus
sabata dehl starp Judu wezajeem un
basnizas preefschneefteem no weenas pu-
fes un starp Jesus un Wina mahzef-
keem no otras pujes. Dajat: Mark. 2,
23—28; Luf. 6, 1—5; 6—11; 13,
10—13; 14—17; Jaha. 5, 5—11.
Mums schteet, ka islastiwiichi schis un
wehl zitas rakstu meetas, furas telpu
truhktuma dehl wijas newaram peewest,
peeteefojchi ffaidri ilklatrs redses, ka
Jesus pats sabatà gahja no weenas
meetas us otu labu daridams un pat
pawehledams ari dfeedinateem strah-
dàt (nest jawu gustu). Dadehl tee Ju-
di mesleja Wina nokaut (Jaha. 5, 18),
tà tas hauflibà bij pawehlets: „kas
dihschanas denà fahdu darbu dara,
tam buhs tapt nokautam (2. Mos. 31,
15). Ja nu Jesus, tas sabata Kungz,
un wina mahzefki sabatu tà newehtij-
ja, tà to darija Judi, un tà tas haufl-
bà bij pawehlets un ja ari pirmee kri-
stigajee to tà neewehroja, het tai wee-
tà jahka pulzetees „ta Kunga deenà“,
tad neweenam naw nekahda eemepla
pahrmest mums par Judu sabata ne-
swebtischanu.

Abshmesim daschrs starpibas punk-
tus starp Judu sabatu un „tà Kunga
deenu“:

- 1) Sabata swebtischana mehroja
Israela atteezibas pret Deemu.
„Ta Kunga deena“ ir peerahdi-
jums, ka draudse ir atpirkta un
Deems wina zaur Kristu pee-
nehmis.
- 2) Sabats preder wez am zil-
wekam. „Ta Kunga deena
dota jaunam zilwekam“.
- 3) Sabats bij fisisikas atdu-
fjas deena ebrejam.
„Ta Kunga deena“ ir gariga at-
dusa kristigajam.
- 4) Ja Ebrejs strahdaja sabatà, wi-
nu fodija ar nahwi. Ja kristi-

gais nestrahda „tà Kunga dee-
nà“ preefsch jawa Pestibaja pee
dwehsefu glahbschanas un pesti-
schanas, tad tà ir sijnme, ka winich
ir miris.

- 5) Ebrejam haufliba pawehleja ja-
batà neiseet no mahjam. Kri-
stigajo ewangeliums aizina neat-
stahst jawu sapulzefchanos, fur ko-
pà ar ziteem Deewa behrneem
hauda sadraudsiibu un smelàs jau-
nus speklus garigajam darbam.

Schaj, „tà Kunga deenà“, garà aif-
grahbts ap. Jahnis dsird aif jewis
stipru balfi tà basuni, kas iaka: „Es
esnu tas A un tas D, tas Birmais un
tas Behdiqais. (Par. 1, 10). Dajot wehl
tàs paschas nodatas 17. un 18. pantas,
mums ir nepahprotami ffaidrs, ka tas
ir Jesus Kristus, furich pawehl: „un ko
tu redsi, to raksti grahmatà un juhti
tam draudsem, kas ir Mijà: us Gweju
un us Smirnu un us Bergamu un us
Diabiru un us Sardu un us Kiladelfiju-
un us Laodikeju.“ Apreefschotees, lai
redsetu, kas ar wina runà, Jahnis ee-
rauga septimus selba lukturus, kas no-
sijnme septinas Mijas draudses. Duktur
ra usdemums ir isplabit gaismu. Schtà
pasaules gaisma gan ir Jesus. Winich
jaka: „Es esnu pasaules gaisma“
(Jahna 9, 5.) Ari ap. Jahnis iaka:
„Gesich Wina bij dsihwiba un ta dsihwi-
ba bij ilwektu gaisma. Un ta gaisma
swhd tumjà un tumja to nefanehma. . .
Winich bij pasaulè un pasaule ir zaur
Wina darita, het pasaule Wina nepasi-
na“ (Jahna 1, 4, 5, 10). Ta dsikà Dee-
wa aifschana, ta bishniichkà mahziba,
tas warenais spehks, kas parahdijàs
Winam tos laudis dfeedinot un melnus
idsenot, ta besgaltigà mihlektiba, fura
parahdijàs pee Golaqatas frusta, bij
gaismas stawi, furi swhdeja no Wina,
tà nuhschigias „Lainibas Saules“, un
speedas breejmiaqjà tumjà. Bet ari par
fawoem mahzefkeem Jesus iaka: „Juhš
esat pasaules gaisma“ (Mat. 5, 14).
„Un swezì eededsinajis, neweens to ne-
apklahj ar traufku, nedj to leef apafsch
galda, het to leef us lukturi; lai tee, kas
nahf eefschà, to gaismu redsi“ (Luf. 8,
16). Jesus ir gaismas awots. Wina
mahzefki, Wina draudse fanem gaismu

no Wina — Winaſch toz eedeſſina. Draudſes uſdewums — iſcho Kriſtus gairnu iſſplatit. Widu ſtarp ſeptineem ſelta luſtureem Zahnis redſ faru Peſtitaju — „lihdſiga: Bilwaka dehlam, apgehrbtu gareem iwahrfeem un apjoſtu ap fruhtim ar ſelta joſtu, un Wina gairwa in mati balbi, itkâ balta wilna, itkâ ſneegs, un Wina azis itkâ uguns leeſma; un Wina ſahjas zepli degoſcham waram lihdſigaſ un Wina balſz kâ leelu uhdenu balſz; Wina labâ rokâ ſeptinas ſwaiſgnes un no Wina mutes iſeet abpufeſi greeſiſas ſobins.“ Tahdu ap. Zahnis Wina redſ ſeptina Maſ- Uſijas draudſchu widu ruhpejotees lai draudſes iſſplatitu Kriſtus gairnu, lai winas ſpihdetu kâ aiſdegti luſturi.

Itkabra atſewiſchka Kriſtus draudſe, furaſ lozefki ir atpeſtiti Jeſus aſinim un pilditi ar Deewa Gwehto Garu, ir kâ aiſdeqts ſelta luſturiſ ta Kunga preeſchâ, jo wina nez Kriſtus gairnu un tabehl ir dahrga Wina azis. Wiſa Kriſtus draudſe paſaulê ir itkâ tahdu gairmas luſturu pilniſas ſakopojums, jo ſkaidlis ſeptini noſihmê pilnibu un no- ſlehamu. Uj to ari ſimboliſki aiſrah- dija Judu templa ſeptinſchuburu ſelta luſturiſ.

Septinas ſwaiſgnes — ſeptinu draudſchu engeli. Ta Kunga Jeſus Kriſtus labâ roka beſ ſchaubam aiſrahda ari uſ teem debeſu gairmas gareem, „kaſ kalpo un top ſuhtiti uſ kalpoſchanu to dehl, kaſ to debeſz preefu eemanto.“ Ja debeſu engeli top ſuhtiti kalpo atſewiſch- kam atpeſtito dwehjelem, atſewiſchkeem Deewa behrneem, zif gan wairaf tee top ſuhtiti weſelâm tiſigajo draudſem. Bet ſchaj gadijuna ſeptinas ſwaiſgnes Jeſus Kriſtus labâ rokâ gan neſihmeſjâs teeſchi uſ debeſu gairmas gareem, bet uſ mineto ſeptinu draudſchu wadoneem, kâ taſ Parahdiſchanaſ grahmataſ 2. un 3. nodalâs peeteekofchi ſkaidri redſamſ. Ari praweſchka Malakijus grahmataſ 2, 7 ir iſſazita ta pati pateekiba: „Do preeſteru luſpam buhs jargaat atſiſchannu un no wina mutes buhs mel- let mahzibu, jo winaſch ir ta Kunga Rehbot wehſtneſis (engeliſ).“ Wehl jaeewehero taſ, ka ſchajâs draudſes, jeb wiſ- maſ weenâ no winam, t. i. Gweſus

draudſe hij wairafi draudſes wezaji, fu- rus winaſch aizinaja uſ Miletu pee ſe- wiſ (Ap. d. 20, 17), bet Parahdiſcha- naſ grahmataſ iſſatrai draudſei ir mi- nets tikai weens engeliſ un Gweſus draudſe ſcheit naw iſnehmums. No ta redſamſ, ka ne iſſatraſ, kaſ draudſe kalpo ar wahrdu, un peepalihdſi pee ewan- geliuma darba, top apſihmetſ par draudſes engeli, bet draudſes wadoniſ, draudſes ſludinataſ waj maſchitajſ. Schee ta Kunga rokâ ir itkâ debeſu ſwaiſgnes. Tahds ſtahwoſliſ wineem ir apſolitiſ ne tikai wirſ ſemeſ, bet ari de- beſiſ: „Bet mahzitati ſpihdêſ kâ debeſz ſpoſchums, un kaſ daudſus weduichi uſ taiſnibu, kâ ſwaiſgnes muhſchigi muhſ- ichan“ (Dan. 12, 3). Protamſ, ka pee augſchamzeliſchanaſ tiſſ wehrâ nenta kalpoſchana wirſſemeſ, „jo weena ſwaiſgne ir ſpoſchaka par oturu“ (Kor. 15, 41). Schâs ſeptinas ſwaiſgnes, jeb draudſchu wadoniſ taſ Kunga tura ja- wâ labâ rokâ. Taſ noſihmê, ka wina at- rodas ta Kunga iſpoſchâ apjardiſbâ, ka taſ ſinamâ mehrâ jau zaur praweeti Gſaju aiſrahdiſ, runajot par Deewa Zianu: „Redſi, ſawâs rokâſ ez tewi eſ- mu rokſtiſiſ, tami muhri ir weenumehr manâ preeſchâ“ (Gſ. 49, 16), un kâ Je- ſus patſ ſaka par teem, kaſ abrodas Wina rokâſ: „neweens toz neiſtrauſ no Manas rokâſ“ (Zahna 10, 28).

Paſchu to Kungu Jeſu Kriſtu ap. Zahnis redſ apgehrbtu gareem ſwahr- feem. Tahduſ apgehrbuſ wezâſ deri- baſ laiſkâ nehſaja waldneefi un augſtu ſtahwoſchâſ perſonaſ. Kad praweetiſ Gſaja redſeja ta Kunga Godibu parah- diſchana, ta winam tapa rahdita ſin- holiſki: itkâ ta Kunga drehbju wiſleſ peepilditu wiſu Deewa namu (Gſ. 6, 1). Tahds apgehrbſ hij ari augſtam preeſteram, platſ, kaſ no plezeem ſma- gâſ trokâſ ineedſâſ lihdſi ſemei. Tah- da Wina parahdiſchanaſ ſtarp ſepti- neem luſtureem, t. i. ſeptinam draudſem leeſina, ka Winaſch, kâ Augſtaiſ Preeſteriſ, fuſſch draudſchu wadoniſ tur ſawâ rokâ, ruhpejâſ par ſawâm draudſem, un kâ waldneefu Waldneefſ wada winu zeſuſ.

Apjoſts ap fruhtim ar ſelta joſtu. Apjoſchana noſihmê ſpehku un gatawiſ

bu darbam: „Deewš mani apjofch ar fpehku un dara manus zelus bestwanigus“ (Df. 18, 33). Tapat ari labfajubtu un preefu: „Tu man to maihu efi nomilziš un mani apjofis ar preefu“ (Df. 30, 12). Bet ari taišnibu un pateefibu wišâ darbibâ: „So taišniba buhš josta ap Wina gurneem un pateefiba buhš josta ap Wina ihtstim“ (Eš. 11, 5). Gatawibu kalpot: „Pateefi, Eš jums kafu, fa Winšč apjofisees, un teem liš apsehsees un apfahrt eedams teem kalpos“ (Duf. 12, 37). Tâ tad Jezus nahf pee jawas draudšes fâ Augštaiš Preesteris un Waldneeks ar fpehku, preefu un taišnibu strahdat pee draudšes fataišičhanas un faġatawoščhanas godibai un Winšč ūchim darbam ir apjofees ar weenlihdj stipru, fâ ari dahrau selta jostu.

„**Un Wina galwa un mati bija balti, itkâ balta willa, itkâ ūceegs.**“ Balti mati apšihmê leelu wezumu, bet ūihmêjotees uš Deewibu tas ir muhščhibas simbols. Tâ ari praweetis Daniels redš Deemu jawâ parahdiščhanâ (Dan. 7, 9). Un ūchai paščhâ Zahna parahdiščhanâ Jezus faka par ūewi: „Eš ešmu tas pirmas un tas pehdigais“ (Par. 1, 17), tâ tad Tas, fuzič Sewi eenver wišus laikus.

„**Wina azis itkâ ugunsleejma.**“ Ešha simbola nošihmi tas Kungš patš pafkaidro, kad Winšč rumâ uš Tiatiras draudšes engeli fâ tahds, „Kam azis ir itkâ uguns leešmas“, kad „wišam draudšem buhš atšiht, fâ Eš tas ešmu, fas ihtitis un firdis pahrbauda“ (Par. 2, 18, 23).

„**Un Wina kahjas bija waram lihdsiņas, itin fâ zepli degošas**“ — nešaudsiņas waras simbols. Tahds nešaudsiņi stinārs tas Kungš grib buht tai paščhâ Tiatiras draudšê pret melu praweeti Zesebeli (Par. 2, 18, 20, 22, 23). Fas pee Wina zepli dedšinata wata ľahjam peeduršees, tas ľadaušisees un fas nahšs sem ūcham wara ľahjam, tas beš ūcheľlastibas ees bojâ.

„**Un Wina balšs itkâ leelu uhdenu balšs.**“ Kad ap. Zahnis pirmo reiš dširdēja fpehziņo balši (Par. 1, 10, 11), atrašdamees gara aihqrahbtibâ, winšč dširdēja to stipru fâ ba-

ju ni. Ta Kunga balšs turpinaja ľawus atkľahjumus par ūeptinām Maj-Asijas draudšem un ne tikai par winam ween, bet ari ta Kunga draudši wišâ paľaulê, wišos laikos. Noľlauko-tees leelâ ľauschu ľapulzê, furâ naw neweena wadona, bet wišî ľarunajās břihiwi, wiau mehš dširdam itkâ uhdenu ūchaloščhanu. Balšs, fas atkľahj wišu tautu draudšes likteni ari lihdi-nâs leelu uhdenu balši.

„**No Wina mutes isġahja ašs, abejās pušes greefiņas sobins.**“ Sobina wiš-pahriġa nošihme ir Deewa wahrds. Tas wahrds, fas nahf no ta Kunga mutes ir ūewiščhî ašs — abejās pušes greefiņas sobins. Ari Patwils ľalihdsina Deewa wahrdu ar ūcho paščhu sobinu: „So Deewa wahrds ir dšihws un fpehziņas un ašalks, nekâ abejās pušes greefiņas sobins, un ūpeesčas zauri, lihdsi ľamehr pahriščhîr dwehšeli un garu, lozektus un ūmadšenes, un ir ľogis par firds domam un firds prahtu“ (Ebr. 4, 12). Brunojees ar ūcho gariġo ašo ľubinu, no fura nefas newar ūšwairitees, fas pazelts pahr wišu radibu („jo Wina preefichâ neweena radita leeta naw ne redšama“ — Ebr. 4, 13), tas Kungš parahdas, fa fatas draudšes Wadonis, furai ľaeet uš preefichu ušwaras ġahjeenâ.

„**Wina waiġs ūpihdeja fâ ľaule ūpihd ľawâ ūpehâ.**“ Ur to noľlehdšas Jezus Kristus godibas aprakšs, ľahdu ap. Zahnis Wiau redš. Par „**Taišnibas Sauli**“ tas Kungš noľaukts jau Wezâ deribâ zaur praweeti Malakiju: „Bet jums, fas Manu wahrdu bihštatees, **Taišnibas Sauli** ušlehts. (Mal. 4, 2). Uš afkaidroščhanas ľalna, fur Jezus atradâs kopâ ar ľaweem nrahzeľleem Peteri, Zahni un Zekabu, „**Wina waiġs ūpihdeja fâ ľaule**“ (Mat. 17, 2). Weľľaku, ap. Peteris nodod leeziibu par to ľaweem tizibas beedreem: „bet mehš paščhi Wina aũġsto godibu ar azim ešam redsejušchi“ (2. Pet. 1, 16). Ešho ta Kunga godibu tizigee, fas krišiti ar Ewehtu Garu jau pa ľalai redš: „Bet nu mehš wišî atľeġtâ waiġâ ľkatidami ta Kunga ūpoščumu fâ ūpeeġeli, topam pahrwehrti tai paščhâ ġihmi no ūpoščuma

uj iposchumu, ta ka no ta Kunga Gara" (2. Kor. 3, 18).

"Mu kad es Wiinu redseju, tad es no-fritu pee Wina kahjam itka miris." Redjot tahdu warenu itatu ne tijiba, ne janni, het atflahâ parahdiſchanâ, bij dabigi, ka ap. Zahnis to newareja isturet pehz jawas zilwezigas dabas jebſchu winſch bija Jezum weens no wiſtumafu ſtahwoſcheem apuſtufeem. Tas Kungas eepreezina un paſtiprina ſawu mahzekli.

"Winſch man uſlika ſawu labo ro-fu." Ta tas Kungas wiinu meerinaja no uſtraulſamw, eedroſchinaja ſawu mahzekli, lai winſch ipehtu leeliſto godibas pilno parahdiſchanu taſlafu ſkatiſtees un uſraſtit, ka tas winam bija patwehlets. Lihdiſiqi tam engelis ſtipri-naja praweeti Danielu, kurſch no iſſbailem bija pakritis pee ſemes ka pamiris: **"Kad winſch ar mani runaja, tad es no-fritu pamiris pee ſemes, het winſch man aiſſſahra un mani uſzehla ſtahwu"** (Dan. 8, 18) . . . **"un redſi, roka mani aiſſſahra un palihdſeja, ka es peezeħlos uſ jaweem zekeem un uſ ſawam rokam"** (Dan. 10, 10). Uri praweetis Ezekiels zaur ta Kunga rokas peeſahreenu tapa ſagatawots tam uſdewumam, uſ to Deems wiinu aiginoja (Ezek. 3, 22).

"Nebihſtees! Es eſmu tas pirmais un tas Behdigais, un tas Dſihwais. Es biju nomiris un redſi, Es eſmu dſihws muhſchigi muhſcham. Amen.

"Kahdel tad tu eſi pahrbizees lihds nahwei?"—itka tas Kungas runa uſ Zahni, — **"nebihſtees, Es dſihwoju muhſchigi, mana dſihwiba ir eekſch Manis paſcha, firu neweens newar atnemt; eekſch, manis ir iſſatras dſihwibas pirmahlumma pamats un wekſch manis ir ari wiſa eſoſchâ galamehrkis: "Es eſmu tas Pirmais un tas Behdejais".** Ja juhs eſat nahkuſchi nahwes warâ, tad Es, Kuram ir muhſchiga dſihwiba paſcham eekſch je-wis, Kurſch eſmu dſihwibas Awots, Zuhſu dehl eſmu nahzis lihds nahwei, zilweka meeſas nahwi peekem-dams: **"Es biju nomiris"**, nomiris, Zahni, ſawâ weetâ, nomiris wiſu iſredſeto weetâ! Ap. Zahnim naw ko bihtees, tizigam naw ko bihtees, wi-

fai Kriſtus draudſei naw ko bihtees! **"Kas paſubinâs? Kriſtus ir nomi-ris! . . ."** (Rom. 8, 34). Zur, pee fruſta uſ Golgatas, mirdams, Winſch palika muhſu weetâ par lahſtu un tâ muhs no lahſta atſwabinaja (Gal. 3, 10—13). Bet Dſihwibas Deelſingu nahwe newareja paturet ſawâs ſaites, **"Winſch ir uſmodinats; Winſch ir pee Deewa labas rokas, Winſch muhs ari aiſſſahw"** (Rom. 8, 34) — **"redſi, Es eſmu dſihws muhſchigi muhſcham. Amen."**

"Mu Man ir elles un nahwes atſehgas."

Zif Mana Deewiſchka gudriba un taiſniba peelaids, tiſ dauds un ne wairat war darbotees elles ipehti, tiſ dauds nahwe war guht ſew laupiju-mu, het kad gribeſchu, kad peenahſ laiks, elle un nahwe taps ſaiſtitas un ſaſlehgtas uſ muhſchigeem laikeem.

Kad miruſcho dwehjeles atradâs mironu, jeh ehnu walſti (ellê) — **"hadeſâ"**, wezâ deribâ, **"ſcheol"**, Kriſtus, ka muhſchigi Dſihwais, noſahpa hadeſâ (el-lê) un to zeetumu atwehra. Tapehz Winſch ſaſa: **"uſſahpis angſtibâ, zeetumu pahripehjis un zilwekeem dahwanas dewis. Bet tas wahrds: "Winſch ir uſſahpis, ko zitu tas ſaſa nekâ: Winſch ari papreekſch ir noſahpis taiſ jo ſemâs ſemes weetâs"** (Eweſ. 4, 8. 9).

No Lukaja ewangeliuma 16. nodalas redjams, ka miruſcho walſts, wiinu utu-reſchanâs weeta eedalita diwâs dalâs. Ubas dalas ir ſchirtas weena no otras zaur leelu plaiſu waj beſdibenu. Taiſ-nee atrodâs weenâ dalâ, un netaiſnee — otrâ. Jezus noſahpa ellê (hadeſâ) ari tai dalâ, fur atradâs netaiſnee **"un ari teem gareem, ſas zeetumâ, ſludinâ-jis, ſas zittahrt bija neklauſigi, kad Deewa lehniba weenreſ gaidija Noas deenâs, kad tas ſchirſts tapa taiſts, kurâ maſ (tas ir aſtonas) dwehjeles tapa iſglahbtas zaur uhdeni. . ."** (1. Pet. 3, 19. 20). Scheit tas Kungas atſwabinaja wehl daſchas dwehjeles, furas eeweda Paradiſe pee ſwehtajeem, tâs, furas Noaſa pluſdu laikâ warbuht paſchâ beidsamâ azumirkli noſcheħloja ſawu nepaſlauſibu. Behz Jezus nahwes un augſchamzehlſchanâs neweenam

tizigajam wairš naw jabaidas no hartaju un pehtitaju lihds muhšhibai. deša (elles) zeeutama. Winšch atrodās Paradišē, kur hauda ne tik meen ja-draudšibu ar tizibas tehwu Abraamu un wiseem šwehteem, bet ari Jēsus Kristus turumu: „Es topu špeests abejadi, man grībās tapt atraistam un buht pee Kristus, — jo tas ir loti daudš labaki“ (Wlp. 1, 23). „Bet mehš turam drošchu prahtu un grībam labaki buht ahrā no meesam un buht pee ta Runga. Tā-pehž ari, waj pee ta Runga mahjās buhdami, waj te wehl šwešchumā, dšenamežš us to, ka Winam labi patihkam“ (2. Kor. 5, 8. 9).

Protams, ka ta Runga wahrdi, kur reem bija tahda nošihme, bij wislabakais eepreežinajums ap. Jahnim wina isbaileš, wislabakais eedrošchinajums.

„Raksti, ko tu esi redsejis, to kas nu ir un to, kas pehž šchim notiks.“ Tā pawehl ap. Jahnim Jēsus. Šchee wahrdi mums atšlehdš wišu paradishanas grahmatu. Šhūmā waretu šazit tā: tu esi Mani redsejis Manā uswarā pahr nahwi un wišu winaš waru. Šuhšu dehl šchi uswara un eeshch jums winaš japarahdās. Wina šau parahdās taiš septinās draudšēs Mijā. Tas ko tu redsi, „kas ir“, — tas tew tagad jaušrafsta wehstulēs tam septinam draudšem; wina garigais stahwoflis no pašča šahkuma.

Otrā dašā — „kas pehž šchim notiks“ eet runa par Kristus draudšes attihstibu un winaš gaitu wišā pašaulē wišos laikos un par Israela atjaunošchanu un par wišu wežās deribas praweetojumu peepildishanas pee Judu tautas. Warenais šfats par Kristus draudši un Judu tautu nahskotnē turpinās, kamehr notajd ap. Jahnim un lihds ar winu ari Paradišchanas grahmatas lafi-

O t r ā n o d a š a.

„Ewešus draudšes engelim raksti: tā šaka Tas, kas tās septinās swaigšnes tur šawā labā rokā, kas štaigā widū starp teem septineem šelta lufšureem. Es šinu tawus darbus un tawus publiaus un tawu pažeetibu un ka tu launus nemari eredsjet; un tu esi pahrbaudijis tos, kas teigās apustuli ešošchi un nam, un tos esi atradis

Tā kā šchās septinās Masasijas draudšes, kurās leelakā waj majakā mehrā atrodās ap. Jahnā wadibā, waj jem wina garigā eespaida, ir itkā preešchštahwes no wispašaulēs Kristus draudšes, waj šimbolišks aišrahdišums uš to, preešchšhibe no šchis Kristus draudšes wišā pašaulē wišos laikos, tad atšlahjums par septinām swaigšnem un septineem šelta lufšureem ir „noslehpums“.

Minetās septinās Masasijas draudšes atradās Vidijā — weenā no wisšlawenakām jenās Masasijas walstim. Ewešus, Smirna, Pergama, Diatira, Sardus, Šiladelfija un Laodikeja — jenās pilšehtas Vidijas Mijā, Anatolijas pušjālas wafaros. Geografiski šchis pilšehtas atrodās tā: Patmus šalai wistuwaki stahw Ewešus — Seemelos no Patmus šalas. No Ewešus wehl uš seemeleem Smirna un Pergamus, no Pergamus uš deenwidus austrumeem — Diatira, no Diatiras wehl uš deenwidus austrumeem — Sardus, no Sardus wehl tai pašchā wirjeenā — Šiladelfija un no Šiladelfijas wehl uš deenwidus austrumeem — Laodikeja. Tā apustula Jahnā šfats no Patmus šalas wispirms bija wehršts uš wistuwako zentru — Ewešu un tahlak tai pašchā wirjeenā uš seemeleem uš Smirnu un Pergamu; no tureenes uš deenwidu austrumeem: Diatira, Sardus, Šiladelfija un Laodikeja. Pati Patmus šala naw leela: tikai 39,6 kw. klm., klinšhaina, beš mešcheem, ar labu ostu, eedšihwotaju ap 3000, galwenā pilšehta Patmus, kw. Hristodula klosteris, dibinats 1088. g. Tur glabajas loti bagati šenatnes rokrafstu krahhjumi. Romeešchi te nometinaja nošedsneekus. Šala peeder tagad Turzijai.

mellufus; un esi panešis, un tew ir pažeetiba un esi puhlejees mana nahšda dehl un neeši peekufis. Bet tas man ir pret temi, ka tu no šamas pirmās mihleštibas esi atštahjees. Tad nu peemini, no tureenes tu esi atkritis un atgreesees un dari tos pirmos darbus; bet ja ne, tad es tewim nahšchuh drihš un nostumšchuh tawu lufšuru

no wina weetas, ja tu neatgreesi-
fees. Bet tas teiwim ir, ka tu tos
Nikolaitu darbus eenihsti, ko es
aridšan eenihstu. Kam ir ausis,
tas lai dsird, ko tas Gars tam
draudsem šaka: tam, kas uswar, es
došchu ehst no ta dšihwibas kofa,
kas ir Deewa paradisē."

Gweju wahrda pilnā nosihmē war
nošaukt par kristigajo trejcho gal-
was pilšehtu, kristigajuma šakturnā.
Kristigajums peedšima judu šchuhpu-
li—Jerusalēmē; no Antiokijas wiašč
išplatijās starp paganeem, bet no Gwe-
jus mihlestības apustulis Jahnis wa-
dija Masasijas kristigo draudses.
Scheit bija zentrs, kas wadija kristiga-
juma tahlako attihstību un wina da-
schado elementu šawenojumū. Gwe-
jus atradās apmehram trihs kilom. no
Skarijas lihšcha, šfaištā, leeliskā
plawu apgabālā, kur tuhstotšcheem
baltu gulbju un zitu uhdens putnu
mudšchet mudšcheja pa Raistras (tagad
Masās Meandras) upes lihšumeem.
Pilšehtas zeltnes nometuščās Koreja
un Briona pakahjē. Gwejus osta kahd-
reiš bija weena no wislabal apzeetina-
tām un plachakām Widus jubrā, bet
tai laifā jau pa dafai ispostita zaur
nepareišcheem inscheneeru darbeem. To-
mehr wehl daudš fuwu no wiseem ziwil-
lietās pašauls galeem apmekleja šcho
pilšehtu. Gwejus atradās ari leelu zelu
zelajuhtis, kuri seemelos weda us Sar-
du un Troadu un deenwidos — us
Maagnesiju un Antiokiju. Tā Gweju
bija weegla peeja leeleem un bagateem
Hermas un Meandras upju lihšenu-
meem un wias zetesmes wideenai.
Geros un upēs wis apfahrht bija leela
siwu bagatiba. Pilšehtā eedšihmotaju
daudš un dachadi. Pilšehtas tirgi, ku-
ri wirdšeja no wispašauls mahššias
darbeem, padarija winu par Masasijas
tirdšneezibas zentru. Jahnā pa-
rahšidichanas grahmataš apstribdetaji,
apgalwodami, itkā šcho grahmatu ne-
buhtu uskrastijis ap. Jahnis, bet fla-
menais kristigajo špredikotajs Jahnis
Krisostomos, kuzšč wareno runu dehl
nošauktš par Jahnī Seltmūti (347—
407), — eewehrojama šaramirneela
dehls. Schee parahšidichanas grahma-

tas apstribdetaji, atšaudamees, ša
wenschahrečhs šwejnEEKS, kahds šawā lai-
kā bijis ap. Jahnis, nekad newaretu
rakstīt par pilšehtu, kuras „mubra pa-
mati iswotati ar wijadeem dahrgzem at-
mineem — ar jaspifu, šawiru, kalke-
donu, šmaragdu, šardoniku, šardi-
ju, krisolitu, berilu, topazi, krisoprasu,
iakintu un ametistu“, jo wiašč tahdas
leetas nepasihstu, — šchee apstribdetaji
peemiršt, ka ap. Jahnis, Patmus šalos
guhstefnšs, dšihwodams Gwešū, šchai
flawenā tirdšneezibas zentrā, ar wifu
to bij labi pašihstams. Bet Gwejus
bij ne tīfai tirdšneezibas zentrs, bet ari
greeku kulturas nometne. Scheit, Gwe-
ju, lihds ar Smirnu un Halikarnaku
dšima un aissneedja šawu šedu laiku
liriskā un episkā poesija. Scheit Teo-
šas Anakreons radija un dšeeda-
ja šawas meistariškās dšeesmas, kuras
tā perdeeneja greeku kolonistu tempera-
mentam, šcheit Mimeris, kuzšč
škaitijās par greeku leelako mihlestības
dšejneeku, rakstija šawas elegijas, Ta-
lejš (Falejš), kuru Aristotels nošauz
par wifu šifiku un filosofu galwu, de-
wa pirmo impulsu filosofijai, intere-
šanti rumadams, ka Deewš ir pašauls
augšakais prahts, ka wifa pašaulē pil-
na demonu, ka dwehšele ir muhščigās
kustības pirmšakturns; Anakši-
mandris un Anakšimēns is-
šauza tās šimogoniskās teorijas, ku-
ras šatrizināja ateneeschu pilšonu nai-
wo tizibu; teeschi šchit leelakais no
greeku domatajeem „Gwejus He-
raklits“, — jeb „Heraclits
Drumahais“, zehlees ho eewehro-
jamas ateneeschu aristokratu dšimtas,
atšazijās nemt dalību šifumu doščanā
un pilšehtas pahrwaldē, kuru wiašč
tureja par neglahbjami šamaitatu un
iššazija šawas patešibas ar nešalihšsi-
namu špehtu; šcheit wina draugs He-
rmodors zeeta šodu par šawu tiku-
migo dšihwi, kad winu isdšina no iswir-
tuščās pilšehtas, kura zeeta apšinas
pahrmētumus par šaweem netikumeem
weenigi wina klusā klahtbuhtnē; šcheit
Šipponaks lehja šawas šatirās
tīf špehziigi nahwigo indi, ka diwi kari-
katuristi, kas bij eedroščinajuschees
weidot wina šarikaturu, pehž wina ne-

schehligas atmaffas fatirā, gahja un pakabrās; ſheit Perraſijs un Apelles mahtija ſawu nemreſtigo mahſlu gleſnot, aiſſneedſot ſchai laukā gandrihſ nepahrpehjamus kalngalus, gleſnojojot gan deewes gan maronus; warbuht par geſnu, kura glabajās Eweſus Dianas templi un kura wiſch tehloja Alekſandru Zeelo ar ſibini rofā, Alekſandri iſſauzās: „Iz tika divi Alekſandri: weens — Filipa dehls, otru — Apelles; pirmais ir neujwarams, otru newar pakaldarinat“. Te bij ari Eweſus Dianas (Artemidas) templis, kuru peeſkaita pee ſeptineem paſaules brihnumeem. Scho templi pirmo reiſi ſahka zelt 600. g. pr. Kr. Kritas architektſ Herſifrons un pabeidſā tika pehz fimtu deſmit gadeem Eweſeſchu Demetris un Peonijſ. 356. gadā prahtu paſaudejis eweſectis Herſetrats nodeſinaja, gribedams nodroſhinat ſawu wahrdu uſ muſchigeem laiſeem, bet Denotrats uſzehla ar wehl jo lelatu ſpoſchumu no lihdeſkeem, kaſ tika ſawahkti wiſās Maſ-ſiſas pilſehtās un bij 130 m. garſch, 70 m. plats ar 128 wairak kā 20 m. augſtām kolonnām, loti bagati greſnots mahſlas darbeem, no kureem dalu aiſweda Nerona agenti, bet pahrejee gahja bojā 262. gadā pehz Kr., kad goti to nodeſinaja. Tempļa uſſelſchanaſ pat ſeewetes ſeedoja ſawas rotas leetas, itkā judu ſeewetes ſawā laiſā tukſneſi to darija ſaeſchamas telſ uſſelſchanaſ. Sai templi paſargatu no ſemeſtriſgem, winām, ar leeleem iſdewumeem, tika liſts mahſſigs pamats no ahdam un koka oglem, ko noſtiprinaja puwainā weetā. ſawu no tahleenes wiſch mirdſeja ſtareem, kā ſwaigſne. Galerejas ap wawu ſaſtahweja no fimtu diwdeſmit aſtonam joneſchu tipa kolonnām, iſzirſtam no pareſſchu marmora. Wirſ wahrteem, iſgreeſteem no zipreſes koka, bij tiſ leeli un ſmagi wehrbalki, kā wajadſeja brihnuma, lai dabutu winus ſawā weetā. Trepeſ, kaſ weda uſ juntu, itkā eſot bijuſchas no wena wihna koka no ſipras ſalas. Daſchjas no kolonnām atſchihras ar iſhti iſmekletu ſkaſtu mahſſlineezijſku greeſumun. Tempļa jumts bija no zeedru koka un bal-

ſtijās uſ jaſpija kolonnām un pareſſchu marmora pamata. Uſ ſchām kolonnām karajās neapraſtami dahrgas dahwanas. Tempļa galā ſtahweja ſeedokliſ, Braſſitela bareſjeſeem iſrotats, un aiſ ta leelās krofās krita purpura aiſkari. Uſ ſchi aiſkara atradās druhmā un breeſmiga ſwehtniza, kura ſtahweja pati deewe Diana. Uſ ſchis ſwehtnizas bija iſtaha, kura ſkaitijās kā bagatafā un droſchafā wezās paſaules banka.

Materials, no kura bij Danas elka ſtatuja, bij ſtrihdus preeſchmets: weeni ſazija — no wihna koka, ziti — no melnā koka, daſchi — no zeedra, un wehl ziti — no aſmina. Uſ nandas gabaleem, kuri nez Klaudija un Agripas galwu attehlus, wina teel tehlofa kā eetihta figura, lihdiſiga mumiſai, aptihta nedabiſku un breeſmigi reebigu daudſkruhſchu ſegu, kaſ norahdija uſ auglihu, ar twiſjobi weenā rofā un nuhju otrā. Schis deewes eeſpaids bij tiſ leelſ uſ mahſtizigo tautu, kā par wawu ſazits, kā winai „wiſa ſiſija un ta paſaule kalpo“. Bei ſchis wardenās zeltneſ te bij ari Apuſtuku darbos 19, 29. minetais teatrs, 183 m. diametrā, preeſch 56.700 zilweſeem.

Dihwe ſchai pilſehtā un eeſpaidi, ko ap. ſahnis bija ſheit uſnehmiſ, wehlaſ dewa winām uſ Batmus ſalas parahdiſchanaſ wareno tehlojumu tam lappuſem parahdiſchanaſ gwaſmata, kuras wiſch uſſkaita „ſelta un judraba prezi, un dahrgaſmennus, un pehrles, un dahrgu audekli, un purpuru, un ſihdu, un dahrgu ſaſtanumu, un wiſadus ſaldi ſmarſchigus kofus un wiſadus traukus no ſilouu fauleem, un wiſadus traukus no dahrga koka, un wawa, un dſelſs, un marmora aſmena, un kaneli, un ſwehpejamas ſahles, un ſaldas ſalwes, un wihrafu, un wihnu, un ellu, un kweeſchu miltus, un lopus, un awis, un ſirgus, un ſareetes, un zilweſu meeſas un diwehfeles...“ (Bar. 18, 11—13).

Eweſus draudſes dibinatajſ un winas pirmais garigais darbimeeſs bija ap. Batwis. Kad pehz gandrihſ trihs gadu prombuhtneſ Batwis atkal gribeja apmeklet Jeruſalemi, wiſch at-

stahja Korintu, fur bija haudijis kahdu laiku meeru no majaschanam un peedsihwojis fawa darba auglus, jo „daudsi no korinterescheem, wiaru dsirde-dami, tizeja un tapa kristiti“ (Ap. d. 18, 8), — winisch nehma lihdsi few fawus darba beedrus Priskilu un Akilu un dewas zela. Behz daschu deenu braufschanas, fugis peestahjas Ewesu. Wina eebraufschana Ewesu buhs fakritufi waj nu teeschi pirms sabata, waj ari ar kahdu zitu deenu, furas judi mehdsja fapuzetees fawas sinagogas — hasnizas un tapehz tuh-lit, hej willzinaschanas, gabha pee Ewesus judeem ar twem farunatees (Ap. d. 18, 19). Ewesus judi, furi galwas pilsehta bij peeradufchi pee daschadeem usskateem un mahzibam, fahkuma nenostahjas pret zelojofcho rabinu, fursch fludinaja par frustâ fisto Mesiju. Glufchi otradi — wini pat „luhdsja Pawilu ilgaki pee teem palist“ (Ap. d. 18, 20). Wina apnehmeens buht Jerusaleme, winaam neatlahwa pallaufit Ewesus judu luhgumu, bet glufchi neeewehrotu fcho luhgumu Pawils ari nepameta: winisch atstahja tur fawus darba beedrus Priskilu un Akilu, furi tur wehslaku fastapâs ar runâ fpehzigo judu wihru no Alessandrijas, wahrda Apollus, fursch pasina tikai Jahna kristibu (Ap. d. 18, 24—26). Kad Pawils otu reisi atgreesas us Ewesu, winisch tur atrada wairak tahdu mahzeflu, furi pasina tikai Jahna kristibu un furi wehl nebij fanehmufchi Swehtu Garu, us fo kristigajuma fahkuma laikos lika fewischki leelu swaru. Tapehz ap. Pawils, faruna issinajis Ewesus tizigo stahwofli, pasneedsja teem mahzibu par Jesus kristibu un Swehtu Garu. Behz uhdens kristibas, Pawilam rofas us waneem usleefot, tee fanehma Swehtu Garu, runaja walodam un fludinaja praweefchu mahzibas (Ap. d. 19, 6). Birno kristigo laikos walodam runaschana un praweefschana skaitijas par wispahw peenemto sihmi, fa Swehtais Garu ir nahzis un tikai tas, kas to peedsihwojis, ir peewenots patejai Kristus draudsei: „So mehds arihsan wisi esam kristiti ar weenu Garu par weenu meesu“ (1. Kor.

12, 13). Skat. wehl Ebr. 6, 4—6

Kahdus trihs mehneschus ap. Pawils fludinaja judu sinagogâ, bet kad judi pehz tam ap. Pawila mahzibu atmeta un pee tam „nelabi runaja“, un wini saimi un nizinaschanas bij pahraf negihtu, winisch bija speests nofchirtwes no saimotajem un nofchirt ari Ewesus tizigos, furus pehz tam ifdeenas pulzinaja kahda Tiranna skolâ (Ap. d. 19, 9). Scheit Pawils divi gadus atfemischki gatawoja Ewesus tizigos. Panakumi bij leeli: tizigajo spehfs wini kristigaja dsihwê bij preekschihmigs. „Deews leelus darbus darija zaur Pawila rokam“; Pawila sweedru auti, nonesti pee flimeem, tos darijas wese-lus; Pawila un Ewesus tizigajo flawa ispaudas pa wisu Masasiju un Ewesus tapa par gariga darba zentru Masasija. Pascha Ewesu Jesus, wahrds tapa augsti teifts. Daudsi no teem, kas bija palikufchi tizigi, nahza un isteiza un isshudseja fawus nedarbus. Un daudsi no teem, kas mahnu darbus bija darijufchi, tas grahmatas kopâ fanefa un fadedsinaja wiseem redsot“ (Ap. d. 19, 17—19). Grahmatu wehrtiba muhsu nanda rehkinot bij wairak fa 30.000 lati. Schi leela kustiba ustrauza Dianas preesteru un pahrejo eedsihwotaju, fa paganu, ta ari judu prahtus. Szehlas breefmigs trofknis, furu wadija judraba kalejs Demetris, fursch taifja Dianas naminus un bija eenterefels fawas pelnas jautajuma.

Bet ne jau schi fazelschanas ween bij Ewesu pret ap. Pawilu. Winisch faka: „... Ewesu esmu kawees ar swehreem“ (1. Kor. 15, 32); „trihds gadus naktim un deenam neesmu mitejees ar afaram ifweenu pamahzit“ (Ap. d. 20, 31). Tee bij trihs nemitigu zihnu un paschaisleedsiga darba un zeeschanu gadi. Winisch nebij pilnigi droschs ne no judeem, ne no paganeem, ne ari no wiltigeem brah-leem.

Ewesus draudses garigais lihmentis bij pazelts augstu, bet tas leelajam apustulim bija maksajis dauds paschaisleegschanas un asaru, ruhpu pilnas deenas un besmeega naktis. Sagad,

kur Jesus rahda Patmus salas guhsteknim ap. Jahnim Gwesus draudsēs stahwokli, Winsch saka: **Es sinu tawus darbus un tawus puhlinus un tawu pazeetibu.** Tas Rungs naw aismirsis draudsēs sahuma laikus.

„Draudsēs engelim raksti...“ Mufsu peesihmēs pee Parahdischanas grahmatas pirmās, nodatas ar wahrdu „engelis“ jau fastapamees un atsihmejam, ka tee septini draudschu engeli nosihmē draudschu faktistos wadoaus. Schis otrās nodatas sahuma no jauna to fastopot, — wehl daschas peesihmes: **Engelis** ir greeku wahrds, kas nosihmē, kà jau minejam, wehstnesi, sūtni. Bibelē winsch leetots daudsejadās nosihmēs: sihmejotees us Deewa Dehlu Jesu Kristu, us zilwekeem, praweescheem, preestereem un, kà tas schai gadijumà minets, us draudschu bispa-peem. Bes tam ari nedsihwi preekschmeti un dabas parahdibas, peem.: „Tu dari wehjus par saweem engekeem un uguns leesmas par saweem sulaineem (Df. 104, 4). Bet wahrda wisteeschakà un wistuwakà nosihmē Bibelē ar scho wahrdu apsihmē personigas garigas buhtnes, pilnigakas, nekà zilweki, Deewa raditas, kuras pasludina zilwekeem Deewa gribu un wirsemes ispilda Wina pawehles. Wisa Deewa tautas wehsture pilna ar engelu kalposchamu. Swarigos gadijumos, wini nahk un parahdas wezās deribas swehteem wihereem: Abraamam, Sekabam, Mosum, Josuum, Dawidam un pat Latam. — Jaunà deribà engeli kalpo Jesum Kristum (Mat. 4, 11 un Wina draudsei (Ap. d. 5, 19), pasino un pagodina Pestitaja peedsimschamu, Wina augschamzelschanos un usbraukschamu debesis, parahdas apustuleem. Par engeleem runà pats Jesus sawos spredikos un runās, par wineem raksta apustuki sawās wehstulēs. Kristigà basniza, nemot wehrà Wezās un Jaunās deribas Swehtos Rakstus, ir isstrahdajusi tahdu mahzibu par engeleem: Engeli ir buhtnes, ko Deews radijis pirms redsamās pasaulēs radišanas; wini ir garigi, bes meesas, waj, warbuht, ari

ar kautkahdām eterim lihdsigam meesam; ja wini peenem redsamu weidu, tad tas ir tikai winau gadijuma isflats, bet ne winau pastahwigà buhtiba. Engeli naw faistiti ar telpu, bet wini naw wisur klahbuhdami. Wini sawà sinà ir pilnigaki pat kà pirmais zilweks Paradieses dahrsà, bet sawà pilnibà tomehr aprobeschoti: neskatotees us domu un saprahta ahtrumu un dsilumu, tomehr naw wisu sinataji; neraugotees us firdskaidribu un swehtumu, war tikt kahrdinati; wini raditi ar brihwu gribu un tadehl wareja brihwi palikt eeksch laba, un kahrdinaschanà krist un palikt par launeem gareem. Wini stahw Deewa waiga preekschà, ispilda Deewa gribu, flawè Winau, preezajas swehtlaimē. Engelu ir neskaitams pulks; schai neskaitamà engelu pulkà ir daschadas kahrtas un pakahpēs. Us Wezās un Jaunās deribu Rakstu pamata ir mehginats engelus sadalit 3 kahrtās un katru kahrtu sawukahrt wehl 3 pakahpēs. Augstakà kahrtà: serawi, kerubi, troni. Widejà kahrtà: kundsisas, spehki, waras (waldibas). Semakà kahrtà: sahumi, wirsengeli un engeli. Tahdu sadalijumu wispilnigaki isstrahdajis Dionisijs Areopagists — eewehrojams ateneetis, Atenu areopaga (senatnes kriminalteesa Atenās) lozeklis, kursch zaur Pawila sludinaschamu atgreesās, kà to leezina Ap. d. 17, 5. p., — sawà rakstà „Debesu hierarchija“. Konstantinopoles konzils 653. gadà ari noteesaja mahzibu, ka engeli wisi ir weenadi spehka un dabà, par maldibu.

No Bibeles ir sinami sekoschi wirsengelu wahrdi: **Mikelis**, t. i., kas lihdsigs Deewam (Dan. 10, 13; 12, 1; Jud. 9; Par. 12, 7—8), **Gabrielis**, t. i. Deewa wihrs, jeb Deewa spehks (Dan. 8, 16; Lt. 1, 26), kursch beeschaki ir sūhtits wirsemes; **Rafaelis**, t. i. palihgs, deewischka dseedinaschana (Sobijas gr.), **Urielis**, t. i. Deewa uguns un gaisma (3. Esr. 4, 1; 5, 20), **Salatielis**, t. i. luhgschana pee Deewa (turpat 16. p.).

Warbuht, lai scho engelu skaitli papildinatu lihdsi skaitlim septini, ir mi-

neti wehl: J e c h u d i e l s, t. i. Deewa flawa, un W a r a c h i e l s, t. i. Deewa swehtiba.

Engelu darbs — pilniga padoschanàs un paklausiba Deewam us kalposchanu: „Winsch faweem engeleem par tewi pauehlès, tewi pasargat us wiseem taweem zelem (Mf. 91, 11; tapat: 103, 20; 104, 4; Luf. 16, 22; Ebr. 1, 7, 14). Wini ir Deewa gribas wehstneschi wirs semes (Mat. 1, 20; Dan. 8, 16, 17; Par. 22, 6, 16. u. z.); Deewa domu jeb planu ispilditaji (2. Mos. 23, 20, 23.; 4. Mos. 20, 16). Ur sawu kalposchanu engeki nem dalibu Deewa atklahjumos dabà (Zahn. 5, 4); pee pasaulès radi-fchanas (Zjaba 38, 7), pee bauflibas doschanas us Sinai kalna (Ap. d. 7, 53); Gal. 3, 19; Ebr. 2, 2; 5. Mos. 33, 2), pee Pestitaja peedfimschanas (Mat. 1, 20; Lf. 2, 9—15), pee Jesus kahr-dinaschanas tukfnesi (Mat. 4, 11), pee Jesus zeeschanam (Lf. 22, 43), pee augsham-zellschanàs (Mat. 28; Lf. 24), pee winausbrauffchanas debefis (Ap. d. 1, 20). Engeli nems dalibu ari pee ta Runga Jesus Kristus atnahfchanas padebeschos (Mat 25, 31; Lf. 9, 23; 2. Tef. 1, 7). Engeli nem tahdu tuwu, dalibu ne tikai wifà Deewa walstibas darbà wirs semes, bet ari schis walstibas atfewischku behrnu liktenos, wadot winus us pestifchanu (Ebr. 1, 14; Lf. 15, 10; 16, 22); wehl wairaf, ikkatram ir saws ihpaschs fargengelisch, kas par to ruhpejas (Mat. 18, 10; Ap. d. 12, 15; Mf. 91, 11).

Schi wehstule, tapat kà ari wifas pahrejàs, ir rakstitas draudses engelim, draudses wadonim, kursch falihdsinats ar engeli un nosaukts engela wahrda wina kalposchanas dehl, kura lihdsinas engelu kalposchanai.

Schat wehstulè redsams Ewesus dr. paschreisejais stahwoklis: No augsta stahwokla, kahdu draudse eenehma winas sahkuma laikà, ta ir sahufi attrist. Sahk peepilditees ap. Pahwila eepreekschejà nojauta, kad winsch par scho draudsi fazija praweetigus wahrdu: „Es sinu, ka pehz manas aiseeschanas plehsigi wilki pee jums eelaufisees, kas to ganamo pulku nefaudses. Un no jums pascheem wihri zelsees, negantas

leetas runadami, ka tee tos mahzeflus nowehrstu sewim pakaf (Ap. d. 20, 29, 30). Bet tà kà Ewesus draudse un ari pahrejàs seschas draudses, kuram rakstitas schis grahmatas, attehlo ari wifas Kristus draudses wehsturisko at-tihstibu wifà pasaulè, tad tas pats, kas rakstits Ewesus draudsei, fihmejas ari us wifam pahrejàm ta laikmeta draudsem. Tapat kà Ewesu, tapat ari Korintus un Galatijas draudses bij eefagufchees laudis, kas ewangeliuma pateefibu fagrosija un Pawilam wadjadseja schis draudses loti zeeschi no-raht. Atkrishana bij eefahufesees un ta bij wispahriga, jo Kristum naw daudf draudses, bet weena draudse, kura fastahw no pateefi atdsimufcheem lozek-teem, no pateefi tizigeem pa wifu semes wirfu. Draudse gan wehl naw galigi attritusi: winà wehl strahda un puh-las, tai ir labi darbi; kaimus ta neeeredf, tai ir dahwanas garus pahrbaudit: tu esi pahrbaudit jis tos, kas sauzas apustuki un naw, un tos esi atradis melkulus...“ Tà par draudses engeli leezina pats tas Rungs. Uri wajaschanas Jesus dehl draudse ir panesufi wihrischki un naw peekufufi. Tikai weenas leetas truhfst schai zitadi tik loti preekschshmigai draudsei, un, profi, — pirmàs mihlestibas. Ur pirmàs mihlestibas saudeschanu ir eefahufesees draudses attrishana. Ta ir dsika kri-fchana, kuru tas Rungs ir eewehrojis. Ur faweem nenogurfstoscheem dar-beem draudse mehgina fegt pirmàs mihlestibas istrufkumu, bet Tas, Ram azis kà uguns leesmas, redf, un Winsch naw wairs apmeerinats ar draudsi. Mihlestibas truhkums ir tik leela waina, ka pehz ap. Pahwila mahzibas runaschana zilweku un engelu mehlès, praweeschu mahziba, noslehpumu sinaschana, wifa atfihschana, wifa tiziba, wifa mantas atdoschana nabageem un meefas nodoschana fadedsinaschanai neko nepalihds, ja tur klahnt naw mihlestibas (1. Kor. 13), kas ir pateefi kristigajo dsihnes pamats. Tikai pateefa Deewa mihlestiba wifus darbus, kas teef dariti Jesus wahrda, dara pilni-

gus. Nekas Jesu tã neapbehdina, kã mihlestibas truhkums to firdis, kurus Wiasch atpirzis sawãm asinim. Tadeht Ewesus draudses engelim (Pr. 2,1—7) tas Rungs faka kã tahds, kursch ruh-pigi sefo draudses ganam un draudsei ne tikai ruhpedamees par winas waja-dsibam, bet ari stingri usmanidams winas truhkumus: „tã faka Tas, Kas tãs septinas swaigsnes tur sawã labã rokã, kas staigã widũ starp teem septineem selta luktireem.“ — Zik swariga nosihme wahrdam „staigã“,

no pirmãs mihlestibas. Mihlestiba ir jaunãs deribas bauflis, ta ir sihme, par kuru Jesus sazija: „Pee ta wisi no-manis, ka juhs efat Mani mahzekli, ja jums ir mihlestiba sawã starpã“ (Zahn. 13, 34—35). Uri ap. Dawils runadams par Kristus draudsi kã par weenu meesu, kas top falaisa un fastipri-nata zaur dauds palihdsibas faitem, faka, ka ta „usaug pati ustaisidamees eefsch mihlestibas“ (Ewes. 4, 16). Dats noslehpumu redsetajs ap. Zahnis faka: „Mehs finam, ka efam pahrzelti no nahwes dsihwibã, t a p e h z k a m e h s

Ewesus pilsetha fenatnẽ.

mehs redsam no 2. Mos. 33, 3, kur tas Rungs sawai Wezãs deribas draudsei peedraud: „Jo Es tawã widũ neeefschu lihds, jo juhs efat pahrgalwigi laudis, ka Es zekã juhs neapriju.“ Ja tas Rungs parahdischanas grahmata runã par Sewi kã par tahdu, Kursch staigã starp teem septineem selta luktireem, tad tas nosihmẽ, ka Wiasch pastahwigi atrodas sawas draudses widũ ustizigos pasargajot, bet atritejus fodot, pee kureem peeder ari tee, kas atrituschi

tos hrahtus mihlejam; kas nemihlẽ, tas paleek nahwẽ“ (1. Zahn. 3, 14). Un pateesi, ja Deews ir mihlestiba, un ja Kristus ir parahdijis leelako mihlestibu, mekledams pasudufschu grehzineeku un mihledams muhs, kad mehs Winu wehl nepasinam un tablu no Wina atradamees, tad firds bes mihlestibas paleek swescha Deewa un Wina Dehla Jesus firdij. Tapehz nopeetnais brihdinajums: „p e e m i n i, n o k u r e e n e s t u e s i

atkrītis, un atgreesees un dari tos pirmos darbus; bet jānē, tad Estewimnahkšču drihs un nostumšču tawu lukturi no wina weetas, ja tu neatgreesifees." Ewesus draudse neatgreesās un pee schis zithahrt preekščihmigās draudses peepildjās ta Runga nopectnais brihdinajums: winas lukturis ir nostumts un winai lihdsi bojā ir aigabjuši ari pilsehta, kurā wina atradās.

Somehr pee tik stipra brihdinajuma tas Rungs neaismirst atšihmet, kas tai draudse ir labs: „Bet tas tewim ir, ka tu tos nikolaitu darbus eenihsti, ko Es aridšan eenihstu." Ras schee nikolaiti bij, gruhiti pateikt. Deema wahrds par wineem neko tuwaki nepaskaidro. Lionas Irenejs par wineem raksta kà par ihpafchu sekti, kuru dibinajis Nikolajs, weens no septineem diakoneem pirmajā Jerusalemes draudse. Sekte peelahwusti ehst ari elku upuru. Bet wehstre par schadu sekti neko tuwaki nesin fazit. Burtiski tulkojot wahrdu „nikolaiti", tas nosihmetu „tautas uswaretajs". Wahrda otrā dala „laie" nosihmē ari neefwehtitu, neordinetu draudses kalpu. No ta isejot, daschi jaunaku laiku isskaidrotaji sem nikolaitem faprot tos zenteenus un wirseenus, kuri grib nostiprinat ihpafchu basnizas waru pahr tautu, kà peem. katoku pahwesta wara, uš kuru pusi beidsamā laikā stuhre ari weena dala protestantu basnizas; un pat dala tahdu, tik brihwu, swabadu un patstahwigu draudschu, kahdas ir baptistu draudses, beidsamā laikā iseet uš garigās waras zentraliseshanu saweenibās, lai no tureenes tad waretu pahwaldit un fahrtot draudses. Wehl zits isskaidrojums, ka neefwehtitee, neordinetee draudses kalpotaji, kuri naw draudschu engeli, bet tikai kà peepalibdsjetaji pee kalposchanas, grib fagrahbt waru sawās rokās un waldit pahr draudses engeli un pahr draudsi. Scho nikolaitu darbus tas Rungs neeeredf un ari Ewesus draudses wairums tos neeeredf, jebfchu draudse ir dala, kas teem peekriht.

Beidsot tas Rungs sola atalgot tos, kas pastahwejuschi mihlestiba: „tam, kas uswar (ja ari to galu galā buhtu loti mas), Es doschu ehst no ta dsihwibas koka, kas ir Deewa paradise." Lihds ar to tas Rungs ir teizis noteikti sawu spreedumu par Ewesus draudsi: atkritejeem stinges fods, bet teem, kas uswar — ihpafcha schehlastiba — ehst no dsihwibas koka Deewa paradise.

Ar to paschu, ka mihlestibas elka firschu traufos isshka, eweseefchi newareja wairs isstarot to paschu tizibas gaismu, kà agrak. Un pateesi, wehla Ewesus draudse attihstijās maldibas, warbuht loti lihdsigas teem „nikolaitem", kuras scheit fahkumā tā eenihda. Scheit Kerentus, kursch bija dabujis egipteeschu isglihtibu, mahzija, ka Kristus un Jesus ir diwas atsewischkas individualitates. Jesus bijis weenkahršchs, dabigi dsimis zilweks, kursch aissneedfis augstu tikumibas pakahpi. Pee Wina kristibas Jardanē ar Winu saweenojuses debesu buhtne — Kristus, kas nonahkusi no debesim baloscha weidā. Schis debesu buhtnes spehka Jesus darijis brihnumus. Pehz nahwes Kristus atdalijees no Jesus personas.

Wehla pret arianu (Arijs — Aletfandrijas preesteris — mahzija, ka Deewa Dehls naw lihdsigs Deewam tam Tehwam) un makedonianu (Makedonijis — Konstantinopoles biskaps, kursch kopā ar saweem peekritejeem mahzija, ka Swehtais Gars pehz goda eenem trescho personu Trihsweenibā, bet pehz buhtibas schkiras no pirmām diwi personam kà radits, un ne kà Deews) maldibam fewischki nostahjās Ewesus biskapi Menodonts un Ewsewijs. Bet daschi Ewesus biskapi, kà peem. Antonius, bij galigi atkrituschi, pret kureem krafi nostahjās Jahnis Seltmutis. It fewischki iswirtis bij biskaps Viktors, kursch agrak bija kahda tribuna kambarjunkfurs. „Lihds ar scho biskapu," issakas wina laika wehsturneeki, „negantibas ispostischanā ir nahkusi tai weetā, kur Jesus mihlais mahzellis Jahnis, peelizis sawu galwu pee Gudribas kruhts, ir rakstijis sawas

grahmatas... At kaut schis kambarkunkurs buhtu warejis west zik nezik preekschšimigaku dšihwi, tad launums buhtu uš pufi masaks; bet schis ir semes tahrps, šawa wehdera wergs, kas padeweēs dšerschanai, pehrkams, šlops u. t. t."

Scheit, Ewesū, bij ari tā šauzamaiš „šlepkawu konzils“ Dioškora wadibā, kas attaišņoja neganto Ēutiku un no-teešaja nēwainigo Konstantinopoles patriarchu Flawianu, pee lam Dioškors til breesnigi šita un trihs deenas špih-šfinaja Flawianu, eeslogot to zētumā,

tas un 1396. gadā pahrnahza pat uš Ēiropu. 1402. gadā leelais eekarotajs mongolis Timurs, jeb Tamerlans, ar milšigu pahršpehtu un neschehligu mešchonibu eekaroja wišu platibu no Ēinas lihds Widušjurai, ko lihds šchim bija eekarojis Bajasets. Pats Bajasets tika šanemts guhštā. Ššehkirošchā zihnā peedalijās ap 1.000.000 leels karaspehts. Kad Timurs eenehma Ewesu, wišch šcheit šapulžinaja wišus winam padotos Anatolijas knašus un weselu mehneši laupija, dedšinaja un postija šcho eewehrojamo šenatnes pil-

Ewesus pilšehtas drupas.

ka Flawians pehz trihs deenam nomira.

Mehs waretu wehl turpinat apšlatit Ewesus draudšes luktura nodšichanu, bet lai peeteek! Waram tikai atšihmet, ka lihds ar to, ka Ewesus draudšes lukturis beidsot bija noštumts no wina weetas, tika noslauzita no semes wiršus ari šlawenā Ewesus pilšehta. Turku sultans Bajasets (1389—1402) ar wairak kā 200.000 wiħru leelu armiju eenehma weenu pehz otras Ašijas pilšeht-

šehtu. Šagad šcheit pahri palikušchās tikai drupas un postascha, kur želotaji atpuhtai atrod tikai neleelu, nabadšigu muchamedanu šahdschu Ajušuluk. — „Atgreesees un dari tos pirmos darbus; bet ja nē, tad Ēstewim nahšchu drihs un noštumšchu tawu lukturi no wina weetas, ja tuneatgreesišeēs.“ „Kam ir aušis, tas lai dšird, ko tas Ēars tām draudšem šaka!“

Man naw ne puſe ſtahtita.

Man naw neweena, Peſtitaj'
Par Tewi mihlata.
Tu mihtl tà fà itneweens, —
Tu mana dſihwiba.

Roriz:

Man naw ne puſe ſtahtita,
Ro baudu — nawa wiſſ.
Tu eſt nahwè ſchauſmigà
Par mani nomiris!

Rad nogurſtu, Tu mani neſ
Rà zittahrt mahmina.
Rà brahlis . . . ne, eſ neſinu,
Raſ wehl tà mihleja!

Tu manuſ grehkuſ iſdſehſt,
Girdſ nu ir meeriga,
Man nahweſ balſſ tif mihtl ſtan,
Rà ſchuhpla dſeeſmina.

Gods Deewam dots!

Gods Deewam dots! taſ laiſſ ir pa-
beigtſ nu,
Rur grehkoſ patikſchanu atradu
Un melleju ſew draugu paſaulè
Zaur Jeſuſ aſinim man meerſ ir
dwehſelè.

Roriz:

Uf baltas drehbeſ, koſcha weet'
Man' gaida debefſ tehwiſà,
Ur fronti galwà, palmam rofà
Geſchu godibà. Aleluja!

Ja, beigtas wiſſas behdaſ, ſchaubibaſ
Un iſbaileſ no nahweſ muhſchigaſ,
Tàſ noſlihkufchaſ ſtraumè ſahrtajà,
Manſ Jeſuſ aſinim man' baltu maſ-
gaja.

Gods Deewam dots! nu Peſtitajſ ir
manſ,
Eſ eſmu Wina, Wiſſch manſ labaiſ
Ganſ,
Tam peeder mana firdeſ un dwehſele,
Eſ eſmu droſchſ, nefas wairſ mani
nebeede.

Wiſſch patſ nu manà firdeſ eedſihwo,
Tadehl lai grehkiſ eekſch tàſ wairſ
nemahjo.

Eſ Winam peederu uſ muhſchibu,
Wiſſch ir manſ Draugſ un doſ man
debefſ godibu.

Preezajeeſ, ta Runga behrnu maſaiſ pul- zinſch.

Preezajeeſ, ta Runga behrnu maſaiſ
pulzinſch,
Jo tawſ wihgeſ koſſ ſtahtw plaukſchana,
Rahdidamſ, ta waſara wairſ nawa
tahtu;

Galwaſ augſchup pazeleet!

Roriz:

Pazeleet! Pazeleet!
Galwaſ augſchup pazeleet,
Taſ Rungſ drihſ nahtſ!
Pazeleet! Pazeleet!
Jumſ peſtikſhana tagad flahſt.

Daudſt tagad ſaka, ta Deewſ wilzinajaſ
Iſpildit, to raktoſ ſolijeeſ,
Un fà Noaſ laiſkoſ grehkoja beſ bailem,
Tà ar' ſchodeen noteek wehl.

Daſchi it fà Warauſ it lepni praſa:
„Raſ tahdeſ Rungſ, kam man ir ja-
klaufa?“

Lai tee nizina un ſawaſ galwaſ frata,
Godſ drihſ ween uſ pehdam buhſ;
Drihſt ween Deewſ ahſchuſ ſchkiſſ no
ſawam awim,
Wadiſ muhſ pee dſihwib'ſ awoteem!
Wihgeſ koſſ jau ſeedoſ, pawaſara
flahtu,

Galwaſ augſchup pazeleet!

Teizeet Jeſuſ mihle- ſtibu.

Dſeedeet mihtlo, wezo ſtahtu
Par ta Runga nopelnu
Lihdeſ ar atpeſtiteem dſeedeet
Wina leelo godibu.

Roriz:

Teizeet Jeſuſ mihleſtibu,
Tuwu tahtu teizeet to.
Dſeedeet brihniſchkiſigo ſtahtu,
Rà to kalni atbalſo.

Tam, taſ par jumſ nahwè gahja
Glawas dſeeſmaſ ſtandineet;
Jauſam ſtanam millionuſ
Peſtitajam peewedeet.

Utpeſtitee, dſeedeet Jeſum,
Dſeedeet Tam beſ atduſaſ
Ramehr wiſſaſ paſaulſ taulaſ,
Winu flawet weenojaſ.

Le 3628

1. OKT. 1930

J. BORMANIS

APOKALIPSIS

II

RĪGĀ, PASTA KASTE № 114

Eseet drofschi, jel pestitee juhs.

Eseet drofschi jel, pestitee juhs, Stai-gat swehrtajos zelus juns buhs. Bet-lem's swaigsne tad redsama fluh8, Wadis drofschi us debesim muhs!

Roriz: Us to laimigo sem' Gesim meh8 beedribâ! Jesus mihibla aizina muhs, Ak, zif salda ta dufatur buhs!

Lai gan lauwas eet apfahrt un ruh8, Pasaul' fatmo un fahrdina muhs; Ar to Rungu nelas mums naw gruh8, Debes8 tehwiâ dufa mums buhs.

Redseet, neskattams pulks radees jau, Ufinsleezneeku, mozeklu dauds, Deewa aliara preeskâ tee stahw, Gaida, teefams ir muhs turpu fauz.

Man tur ais tumshâs nahwes nakts.

Man tur ais tumshâs nahwes nakts Jr gaismas mahjokli. Tur puku smarsha wilkojas, Smaid' preekt muhschigi.

Roriz: Sneegbalts, sneegbalts Sa Jehra asinis Lai top mans apgehr8 balinat8, — Tad naktschu debes8.

Waj ari es reis mahjoschu Lai preeka walstibâ? To waigu waigâ skatishu, — Kas mani mihleja?

Ak, Jesu, dahrgais Pestitajs, Pee frusta miris Tu, Lai grehzineeks wisleelakais War atrast glahbshanu.

Râ jauka deena wafarâ.

Râ jauka deena wafarâ, Tâ aifskreen dshwes laiks; Drihs tumfa metâs wafarâ — Drihs nahwê nobahl waigs.

Roriz: Ak, zif drihs tâs stundas skrees, Ro mums wehl dewis Deems; Kas wehl rihtâ skaisiti seed, Wihst un schodeen kapâ eet.

Bet luhl, schi ihfâ dshwiba Jr dahrgais sehjams laiks: Kur jaeemanto muhschibâ Jr schelig8 Deewa waigs.

Jel strahdâ, famehr deena spihd, No riht' lihds wafaram, Drihs tumsha nakts mums wirsâ kriht, Kur strahdat newaram.

Tahds laimigs, kas juht pehdigi: Labs darbs ir padarit8; Wansch mirstot aismee8 swehrtigi, — Sam nahwê atauf riht8.

Drihs nahts muhsu Jesus.

Drihs nahts muhsu Jesus, Wansch teescham nahts drihs! Un rahdisees godâ un spehâ. Wansch kawejos dshwolkos muhs eewedis, Kur buhsim vee Wina bes grehka.

Roriz: Tas Bruhtgans nahf, bruhte, Tu nedrihssti fnaust! Lai swezes deg gaischi, Jo tâ war gan jauft. Ra nu Wansch wairs newar buht tahlu.

Lais aifskreen tâ spahrneem, — lai pazeeschamees, Drihs skumigâ nakts buhs pagalam. Kosch8 fahrtums no rihta jau rahdâs pateef' Pee austruma debesu malam.

Ak, nah8 drihs, Rungs Jesu, tâ Pats folijees, Un faisiti to tumshibâs garu! Tad pasaules plashumi peepildisees Ar godibas gaismu un waru.

Kristigajo Sehwa-semê.

Kristigajo Sehwa-semê Swehta dufa gaida muhs, Kur mans Jesus fataafjis Weetu ari manim buhs.

Roriz: Dufa tur peekufuscheem, Dufa tur peekufuscheem, Dufa tur peekufuscheem, Tur ir dufa tew. Tani jaukâ Edens dahrsâ, Tani jaukâ Edens dahrsâ, Kur tee palmu kofi safu, Tur ir dufa tew.

Dauds tur dshwolkli ir zelti, Meers fur walda muhschigi, Kur bes pahrmainam jebtahdam Wist dshwos laimigi.

Ufaras neweens tur neraud, Sahpju, behdu nepafihst; Paradises koschâs lejâs Puktes wairs nenowihst.

Kristus dshws un meh8 ar Winu Uri augshamzelsmeem, Wansch ir nahwt uswarejis, Deewa tauta, lih8smojees!

Par. 2, 8. — 11.:

Un Smirnas=draudses engelim raksti: tā jafa tas Pirmais un tas Pehdigais, kas bija miris un ir dsihws tapis:

Es sinu tawus darbus un tawas behdas un tawu nabadšibu (tomehr tu esi bagats), un to saimoschanu no teem, kas teizās Juhdi esojchi un naw, bet ir jatana draudse.

Uebihstees neka par to, ka tewim jazeesch; redsi, tas jatans fahdus no jums metis zee-tumā, lai juhs topat fahrdinati, un jums buhs behdas desmit deenas. Esi ustizigs lihds nahwei, tad Es tewim doschu to dsihwibas=froni.

Kam ir aus, tas lai dsird. to kas Gars tam draudjem jafa; tam, kas uswar, nefahda waina nenotiks no tas otras nahwes.

Smirna — sengreeku osts un tirdsneezibas pilsehta pee Smirnas juhras lihsha. Ap desmito gadšimtu pirms Kristus winu dibinaja eoleesch. wezatee greeku kulturaš preeschstahwji. Jau pirms 688. gada pr. Kr. Smirna peeweenojās joneeschu saweenibai. 580. gadā winu ispostija Lidijas wald-neeks Allatonš. Pehz tam apmehram 300 gadus schi apfahrtne stahweja postaschā un wehl lihds schai deenai fenāš Smirnas weeta ir tifa drupas un tā fauzamais „Tantala kaps“. Par Tantalu kā Sipila waldneeku, kura galwas pilsehta bijusi Meoni, raksta jau Homers. Teika par winu stahsta, ka winsch bijis deewa Sewa un nim-fas Pluto dehs, Pelopa un Niobi tehws un Utreja un Siesta weztehws. Rā deewu mihlulim Tantalam esot bijusi eefpehja nemt dalibu winu apspreedēs un dsirās. Tahdu augstu stahwokli winsch neefot warejis panest — winsch paaugstinasees un par deewu apwainoschanu nogahsis Tartarā — (greeku mitologijā tumšs besdibins, kusch tikpat tahlu schkirts no semeš wirsus, kā debesis). „Tantala kaps“ — leela akminu kaudse no „Sumulus“ akmineem. Schi akminu kaudse konusa weidigi pazelas no rinkweidiga pamata un ir 33 metri diametrā pee pamata; widū — tšhetrkantiga welweta kapa weeta. Pilsehtas drupas un schis „Tantala kaps“ ir weenigās atleekas, kas palikuschas pahri no pirmās Smirnas. Pehz Aleksandra Makedoneescha nahwes Antigonš uszehla jaunu Smirnas pilsehtu fahdas 20 stahdijas us

deenwidus wafareem no wezās pilseh-tas. Pilsehtas usbuhwi pabeidsa Lifi-machš ap 300—281 g. pr. Kr. eeweh-rojami to isdatlodamš un nostiprina-damš. Drihs ween Smirna, pateizo-tees sawai ostai, palifa par eewehro-jamu Masafijas tirdsneezibas zentru un romeeschu laikā bij weena no ba-gatafām un skaisfām pilsehtam Mas-afijā. Starp zitu wina bij flawena ar saweem retoreem. Kad pilsehtu eenehma Dolabella, ta stipri zeeta, bet 178—180 gados semestrihzes gandrihs winu noslauzija no semeš wirsus; tomehr Markus Aurelijs winu no jauna us-zehla un Smirna no jauna aissneedsa sawus seedu laikus.

Smirna ir weenigā no wisām tām septinām pilsehtam, kuru draudschu en-geleem Noslehpumu redsetajs Jahnis rakstijis wehstules, kura ne tifa naw gahjusi bošā, bet kura ir paturejusi sawu sposchumu un bagatibu itkā fenatnē.

Kristigajums, kā redsams no muhsu teksta Jahna Parahdischanas grahmatā, jau paschā wina fahkumā Smirnā ir laidis dsilas fahnes.

Wairums Swehtu Rakstu isfatdro-taju ir weenās domās, ka Smirnas draudsei rakstītā wehstule attehlo Kri-stus draudses mahzestu laikmetu. Pats schās draudses bistaps Polikarps, ap. Jahna mahzeklis, mira kā afinsleezi-neeks mozetka nahwē. Ustizigs buh-dams tam paschubinajumam, kas Smirnas draudsei rakstits schai grahmatā: „Esi ustizigs lihds nahwei, tad Es tewim doschu to dsihwibas=froni“ — Polikarps nahwē eedams dsirdeja balfi no debestim: „Stiprinees un esi drošs, Polikarp!“ Smirnas draudses wezajs Pionijs, kusch mira pee Dekija, nahwē eedams isfauzās: „Es steidsos ne us nahwi, bet us muhschigu dsihwibu.“ — Winsch steidsās preti tam dsihwibas froni, kas apsolits ustizigeem lihds nahwei.

„Jums buhs behdas desmit deenas“ gan laikam simejas us kristigo wajaschanam, kuru bij desmit, fahot no Domiziana lihds Konstanti-nam. Teem, kuri schais wajaschanās zeesch, Jesus parahdas kā „Pirmais

un Pehdejais, Rursch bija miris un ir dšihwš.“ Wina dehl tee eet mozeklu nahwê, bet Winsch toš eepreezina kâ Dšihwibas Leelskungs, Rursch nahwi uswarejis un fatanu pahrspehjis. Gan fatans teem usbruks, bet fatana usbrutumeem ir nospraustas robeschas: „desmit deenas“ — pehz tam wina laiks isbeidsas un tahlaku wina wara ne-fneedsas.

Zeeschanas, kas nahk pahr draudsi zaur wajaschanu, atnes draudsei tikai swehtibu. Wajaschanu laikos parahdas kristigajo ihstais spehks. Muhsdeenu draudse, jeb draudses bes wajaschanam ir nogrimuschas weenaldsiba, paschtai-sniba, strihdos un kildas. Wajaschanu laikos tahdas leetas issuhd, tad tizgee aismemti nopeetnakam leetam — ar sawu dwehsefu sagatawoschanu godibaf.

Wats wahrds „Smirnas“ nosihme mires (ruhgtas sahles). Mires tika leetotas pee dedsinajameem upureem un lihku eebalsameschanas. Smirna attaisno sawu wahrdu, jo te daudsi no ta Runga swehteem ir miruschi un us fahrteem fadedsinati, kâ dahrgas twehpejamas sahles: „Wina swehto nahwe ir dahrga ta Runga azis“ (Dš 116, 15). Tee swehtee, kas mira ruhktâ mozeklu nahwê, pehz pahrzee-stam mokam, gawiledami, fanehma dšihwibas kroni. Tâs zeeschanas wineem nebij tik gruhtas; dauds gruhtaf bij pazeest „to saimoschanu no teem, kas teizâs Juhdi esofchi un naw, bet ir fatana draudse.“ „Saimoschanu“ dara ne juhdi, bet fatana draudse, kura tikai par juhdeem fauzâs. Deewa laudis ar saimoschanu nenodarbojas — tâs leetas no wineem ir tahlu nost. Lai labaki to saprastu, lasifim Mat. 13, 24—30: „Debesu walstiba ir kâ kahds zilweks, kas labu sehflu sehja tihrumâ, bet laudim gulot wina eenaid-neeks nahza un eesehja nifnu sahli kweeschu starpâ un aigahja. Kad nu labiba auga un wahrpâs metâs, tad nifnâ sahle aridsan rahdijâs. Tad kalpi gahja pee Namatehwa un us to fazija: Kungs, waj Tu neefi sehjis labu sehflu sawâ tihrumâ? No

fureenes tad nifnâ sahle rodas? Un Winsch us teem fazija: to tas eenaid-neeks darijis. Tad tee kalpi us to fazija: waj tad Tu grihti, ka mehs ejam to israwet? Winsch fazija: ne, ka juhš, nifno sahli israwedami, neispluhzat ari toš kweeschus, lai aug abi kopâ lihds plaujamam laikam; un plaujamâ laikâ es fazifchu plahwejeem: sakrahjeet kopâ papreeksch to nifno sahli un seeneet to kuhlischos, lai ta top fadedsinata; bet toš kweeschus sakrahjeet manâ schkuhni.“

Schi lihdsiba par debesu walstibu tehlo Kristus draudsi semes wirfû. Jau paschâ draudses sahsumâ, kad wislabakâ Deewa wahrda sehla tapa kaisita atgreesigo grehziineeku firdis no Jesus mahzkleem, kuri wafarswehtkos tapa kisiiti ar Swehto Garu un Uguni, — fatans bij paspehjis eeseht schais paschâs firdis ari nifno sahli un tee, kas skaitijâs kâ draudses lozekli, „kas teizâs juhdi esofchi“ — tee wairs tahdi nebij, tee sawâs firdis bij atrituschi. Satans slepeni isdarija sawu wiltibu pee teem, nogreedsams no tâs weenteesibas, kas ir eefsch Kristus Jesus. Draudse bij atrituschi no pirmâs mihlestibas un nu dabigi nahza tahlata atrischana. Gara wadibas weetâ sahka greestees atpakal pee bauflibas, gribeja peepaturet juhdu wego kalposchanas weidu, issfaidroja, ka Mosus bauflibas tureschana un apgraisichana ir nepee-zeeschamas leetas pee swehtapschanas. Dashedi gahja jau pat tik tahlu, ka ne-tureja neweenu par atgreesuschos, kursch scheem nosazijumeem nepadewâs (Ap. d. 15, 1). Tas bij eenaidneeks, kursch scho launo sehflu bij eesehjis kweeschu laukâ. Jautajums gan tapa apspreefts un isschirts Jerusalemê (Ap. d. 15, 10. 28. 29), bet pascha launuma peenemischanos wairs newareja apturet. Sewischki spilgti tas parahdijâs Galateeschu draudse, kura nemas nefastah-weja no Juhdeem, bet no paganeem.

Swehtais Gars zaur ap. Pawilu loti noteikti rahda, ka baufliba naw dota zilweka taisnoschanai, bet gan tikai tadehl, lai rahditu, ka winsch ir galigi samaitats un pasudis: „lai if-

weena mute top aifbahsta un wisa pa-
faule ir noseedsiga Deewa preefshâ“
(Rom. 3, 19).

Baufliba prafa noteiktu paflaufibu
wisâs leetâs — absolutu paflaufibu:
„nolahdets ikweens, kas nepaleef eefsch
wisa, kas rakstits bauflibas grahmata,
ka winsch to dara (Gal. 3, 10), jo kas
wisus bauschtus tur un weenâ fluhp,
tas ir noseedsigs pee wiseem (Jehf. 2,
10). Un ka neweens zaur bauflibu
netop taisnots pee Deewa, tas ir si-
namâ, jo taisnais dsihwoâ no tizibas
(Gal 3, 11). Jo bauflibas gals ir
Kristus, par taisnibu ikweenam, kas
tiz (Rom. 10, 4).

Tâ draudse zeeta neween no bree-
smigam wajaschanam, kurâs daudsi mira
kâ afinsleezineeki, bet ari no eefschejam
jukam, kuras paschos pamatos fatrih-
zinaja jauno draudsi. Neraugotees us
wisam tam gruchtibam pateesi tizgee
neatlaidigi turejâs pee fawa Runga
Rursch patâ bija miris un ir dsihwâ
tapis.

Par. 2, 12—17. p. p.:

Un Bergamus-draudses engelim raksti:
tâ sata Tas, tam tas asais, abejâs pusēs gree-
sigois jobins.

Es sinu tawus darbus, un ka tu peemahjo,
kur satana krehls, un ka tu Manu wahrdu
turi un Manu tizibu neesi aifledis, ir tanis
deenâs ne, kad Antipas, Mans usfizigais lee-
zineeks, ir nofantis pee jumâ, kur satans
mahjo.

Bet tas ween Man ir pret tewi, ka tawa
widu ir, kas Bileama mahzibu zeeni, kas
Balaku mahzija apgrehizibu zelt Israeta
behrnu preefshâ, elku-upurus ehst un maukot.
Tâpat tew aridsan ir, kas to Nikolaitu
mahzibu zeeni, ko Es eenihstu.

Altgreesees no grehkeem! Bet ja ne, tad
Es tew nahfchu drih un karoschu pret teem
ar sawas mutes jobinu.

Kam ir aufis, tas lai dsird, ko tas Gars
tam draudsem sata: tam, kas uswar, Es do-
schu ehst no ta apsehptâ manna, un Es wi-
nam doschu labas leezibas sihmes un us tās
leezibas sihmes weenu jaunu wahrdu rakfitu
konweens nestu, kâ ween tas, kas to dabu

Bergama — Misijas galwaspil-
fehsta Masafija, atrodas kahdas trihs-
padsmit juhdeses us seemeleem no Smir-
nas un kahdas trihs juhdeses no juhr-
malas us Selinofas un Reteiofas
(tagad Bergama — Tschai), Raikas

peetekam. Wispirms Bergama bij
labs kalnu zeetofnis. Wina eedsih-
wotaji fewi tureja par ifgahjeem no
Urkadijas (walsts Peloponeza paschâ
zentrà). Aleksandra karawadonis W.
Lisimachâ Bergamâ glabaja sawu ba-
gatibu (9000 talentus).

Pehz Lisimacha nahwes wina ka-
seeris Fileters ar Lisimacha bagatibu,
kas nahza wina rokâs, eenehma Per-
gamu un 282. gadâ pr. Kr. nodibinaja
ihpaschu Pergamas walsti zaur
ko pilfehsta eewehrojami pazehlâs, jo
Pergamas waldneeki dauds ruhpejâs,
lai sawu galwaspilfehthu isdaitotu.
Pergama ilgu laiku bij eewehrojama
ari kâ eewehrojama senlaiku sinatnes
un mahkflas pilfehsta. Jau no Kleo-
patras laikeem winas bibliotekai bij
ap 200.000 sehjumu, kuru weh laku
dauds pawairoja Pergamas waldneeks
Eumens II. (196—159). Winsch zehla
ari wairakas gresnuma zeltnes, starp
kurâm bij ari milfigs altaris deewam
Sewam par peeminu Eumeno uswarai
pahr halleem.

XIX. gadsimta septindesmitos gabos
(1864) wahzu inscheneers Humans
turku waldibas usdewumâ eeradâs
Bergamo kahdschâ, tur kur agrak atra-
das Pergamas pilfehsta, lai tai apwidu
zeltu tiltus un taifitu zelus. Se winsch
sawâ darbâ usduhrâs us mahkflas
peemineekeem, kuru sistematifsee ifra-
kumi sahktâs 1878. septembri, t. i. tad
kad Humanam isdewâs pahrleezinat
wahzu waldibu par useetu drupu if-
pehtifchanas leelo nosihmi. Tagad
pehz wahzu architekta Richarda Bons
Peragmas altara restaurazijas wa-
ram stahdit few preefshâ scha pee-
minekka leelumu. Altaris bija kwad-
ratweidigs, kura ikfatra puse bij 70
metrus gara. Wina apafschdala fastah-
weja no maswas seenas 5 m. augstumâ,
kura atspeedâs us trihs marmora pa-
kahpeeneem un augsch- un apafschpuse
eerahmeta ar simfi. No deenwidus
puses schai seenâ eespeedâs platas
kahpenes, kuras weda us plato plat-
formu, kur paschâ widu atradâs altaris.
No trim pusem platformai bij portiks
joneeschu stilâ, gresnots eefschpuse ar

marmora frisu 1,74 m. augstumâ, ar feno teiku tehlojumu, kur galwenâ per-sona ir Herakla dehlis Seleſs. Zeltneš apakščejaš ſeenas bij ſlahtaš ar nepahrtrauktu reljeſu wirtni 2,75 m. augstumâ, kuru fiſchets nemts no ſtah-ſteem par deewu zihnu ar milſcheem. No altara ſkulpturgreſnumeem uſgla-bajuſchees apmehram puſe no augſchejâ frifa un leelakâ dala reljeſu no apak-ſchejâ. Dala no wineem glabajaš Konſtantinopolê un dala Berlinese mu-ſejâ. No apakſchejâ reljeſa grupam wiſlabak uſglabajuſchâš diwaš, no turâm weenâ tehlots deewš Sewš un otrâ Utena. Sewš tehlots ar ſi-bini rokâ, no kura eewainots pee ſemeš kriht jaunš milſiš, Sewa kreifa pušê guk otrš milſiš, ſibinš eewainots gur-nâ, kuſch luhdſoſchi pazehliš rokaš pret uſwaretaju. Treſchais milſiš teh-lots weza wihra weidâ ar garu bahrdu, kura kaſjaš noſlehđſaš ar diwâm iſchuhſkam. Winſch paſchulaiſ gata-wojaš ſweeſt uſ Sewſu akmuni, kad deewu tehwa pawadoniš, ehrgliš, eekehrees weenai iſchuhſfai riſhlê. Utenaš grupa ſaſtahw no paſchaš deewes Utenaš figuraš, no jauna milſcha, kuru deewe ar labo roku ſa-kehrufe aiſ mateem, no iſchuhſkaš, kura ſawu dſelonu eeduhruſi Utenaš preti-neeka kruhtiš un aptinuſees ap wina kreifo roku, no Alejaš, uſwareto mil-ſchu mahtes, kura luhđſ pehž ſawu behrnu apſchehoſchanaš un no uſwa-raš deewes, kura wainago Utenu. „Beſ tam Pergamâ padeewinaja elku Eſkulapu ne maſak kâ Eweſeeſchu Dianu. Winſch bij weſelibas un dſeedina-ſchanaš deewš. Wina -popularitate bij tik leela, ka jau 293. gadâ, pr. Kr., kad Romu peemeleja breeſnigš meh-riš, Eſkulapa kultu eeweda ari Româ. Iſchuhſka, Eſkulapa ſimbols, itkâ lab-prahທີ esot ſekojuſi romeeſcheem, uſ winu fugi, kuri pehž winas atnahkuſchi un nonahſot Româ esot iſfraudſijuſi par ſawu nometni Tibras ſalu. Eſku-lapa kultš ari Româ palika greekiſš; preeſteri wina templi bij greeki. Wehl II. gadu ſimteni pehž Kr. eewehrojamaš greeku retorš ſoſiſtiš Eliš Ariſtidš,

kuſch bija daudš zelojiš pa Uſiju, Ita-liju, Egipti un nonahziš lihđſ Etiopi-jai, kuru Smirnaš eedſihwotaji no-ſauza par ſawaš pilſehtaš dibinataju un uſzehla Smirnâ winam par pee-minu bronſa ſtatuju tadehl, ka winſch ar ſawu daitrunu peedabuja Marku Aureliju pehž ſemeš trihziš atjaunot ſcho pilſehtu, un kuſch peelika daudš puhleš, lai wezâ elku deewiba atkal nemtu pahrſwaru par kriſtigajumu, — ſawâš runâš ar neprahທີ aigrahb-tibu noſauza Eſkulapu par ſawu peſti-taju un Pergamai Eſkulapa padeewi-naſchanaš peeſchir iſziluš noſihmi pahri par zitâm Maſaſijaš pilſehtam. Eſku-lapa kulta dehl winſch Pergamu no-ſauz par „pateeſaš gaiſmaš mitelki.“

„**Su peemahjo, kur ſatana krehliš.**“ Pehž Bibeles mahzibaš ſatanaš naw launa buhtne jau no wina radichanaš, waj paſchâ ſawaš buhtibaš pirmsahkumâ, kâ peem. Ari-manaš (Ahriya moniyne t. i. wiſu iſ-nihzinoſchais) pee ſeneem perſeeſcheem, bet weenš no krituſcheem engeleem, kuſch ſawâ laiſd pee Deewa eenehma pirmo weetu ſtarp wiſeem engeleem. Winſch ſawâ ſkaidibâ un eenaidâ pret Deewu ir tâ apzeetinaješ, ka pehž Swehteem Raſkteem winam naw ne-kaſhdaš atgreeſchanaš. Šhiš atritu-ſchais engelu wirſneekš ir paliziš par wiſa launuma pirmsahkumu wiſpirmš pee ziteem engeleem, jo ſatanaš ir eeſpaldojiš neſkaitamu ſemako engelu pulku un ſawâ kriſchanaš aiſrahwiš toš ſew lihđſi (tâ radâš launee, jeb ne-ſchliſtee gari). 2. Pet. 2, 4; Jud. 6; 1. Jahn. 3, 8; Jahn. 8, 44.

Deewa wahrđâ par ſatana kriſchana-gan naw teeſchu norahdijumu, bet pahrteeſchu aiſrahdijumu netruhſt, pehž kureem ſpreeſchot war nahſt pee pee-teekoſchi pareiſeem ſlehđſeeneem. Tâ ka ſatanaš ir garš beſ meeſaš, tad wina kriſchanaš jameklê tai laukâ, kaš ſaſtahda gara raſſturigo atſchribru, buhtibu t. i. apſinigâ perſonibâ un brihwâ gribâ. Pehž 2. Pet. 2, 4 un Jud. 6 ſatanam bij iſpaſchš dſihwof-liš, kuru winſch patwarigi atſahja, t. i. patgalwigi pahrgahja Deewa noſprou-

stas robeschas, kuras Deews winam bij nospraudis wina darbam un dsihwei. Tã fa weenmehr ari wehlfafatanã ir tuwojees zilwefeem ar fahrdinafchanam padarit toš lepnus un fawest toš eenaidã ar Deewu (1. Mos. 3. nod.), tad war fapraft, fa apfinotees fawu augsto fahrtu, spehfu un pahrafumu par radibu, wiafch gribeja fazenstees ar Deewu un krita fawã lepnibã. Us to aifrahda ari ap. Pawila brijadinajums Timoteum neezelt par biffapeem jaunatgreetus (1. Tim. 3, 6). Uri Strafs fawã gudribas grahmatã 10, 13 raksta: „Lepniba ir grehfa eefahfums“ un „lepnibas eefahfums ir — no ta Runga atfahptees un firdi atfahptees no fawa raditaja“ (10, 12). Kristigã draudse sem Efajas grahmatã mineta aufekla dehla, jeb rihta fwaigfnes, t. i. Luzifera (Ef. 14, 12—15) weenmehr ir fapratufi kritufchu engeluwirfneeku, t. i. fatanu (fahrdinataju). Satanam Bibelẽ ir mineti wairaki nosaufumi, peem. welns, t. i. — melis, pretineeks, Belialis, t. i. — reebigais, netihrais, Belzebuls, t. i. — blehdneeks, laundaris, leelais puhkis, wezã tšchuhfka; melu tehws u. t. t. (Mat. 4, 1, 5. 8. 10; 9, 34; 11, 18; 12, 26; Mk. 11, 15, 19; Jahn. 8, 44; 2. Kor. 4, 15; Efes. 6, 16; 2. Pet. 5, 8; Par. 11, 18; 12, 9; 1. Laif. 22, 1; Jj. 2, 7; 16, 9; Zaf. 3, 1—2).

Satanam ir faws tronis un fawa walstis. Wina walstiba ir leela. Winã eeeet kritufchee engeli (Par. 12, 8—9; Mat. 12, 26) un grehzigee zilwefi, kuri atrodas fatana warã, strahdã sem wina eespaida un dara wina prahtu (Ap. d. 10, 38; 26, 18; 2. Tim. 2, 26; Sog. 9, 23, 1. Sam. 19, 9 u. 3.). Besdeewigee zilwefi teef nosaufkti ari par fatana behrneem (Mat. 13, 38; Jahn. 8, 44; Ap. d. 8, 10; 1. Jahn. 3, 8, 10, 12). Tahdã fahrtã fatans ir waldneeks ne tik ween pahrfritufcheem engeleem, bet ari pahrfcho pafauli, zik tahlu wina un zilwezes grehzigais stahwoflis war kalpot winam fã eerozis; tapeh3 ari fatans teef no-

fauktis par fchis pafaules wirfneeku (Jahn. 14, 30; 16, 11).

Satans ar fawu walsti stahw pafstahwigã nefameerinamã eenaidã pret Deewu un Wina walsti. Jau paradises dahrsa Deews fazija: Es zelfchu eenaidu stary tewi un feewu, stary tawu fehlu un winas fehlu: Schis famihš tew galwu un tu eedurfi Winam „papehdi“ (1. Mos. 3, 15); „Mums naw zihnifchanã pret meefu un afinim, bet pret tam waldibam un waram, pret teem launeem gareem gaisã“ (Ew. 6, 12). „Un ir ifpostijis (Deews zaur Kristu) tãš waldibas un waras un tãš klaji fmeeklã lizis un Sawas uswarefchanas godu pahrf tam parahdijis zaur Winu“ (Kol. 2, 15). Titai fchis eenaidis pret Deewu un Wina walstibu apweeno launos garus un padara winus weengabalainus zihnã pret Deewu un Wina walsti (Mat. 12, 26—28). Satans ar wifseem faweem launeem gareem, pa wifseem zeleem, ar wifadeem lihdfekleem, fahdi ween atrodas wina rofãš, fahdus ween wiafch speh3 ifdomat un atrast, zihnas pret Deewu un Wina walsti.

Zaur leelisko Pergamus templi un Estulapa kultu fatans weegli nostiprinaja fawu krehflu (waldibu) Pergamã. Satana eespaids fcheit bij tik leels, fa weenam no Kristus ufstizigajem leezineefchem Antipam peelika rofas un to nokawa. Pergamas eedfihwotajem „fchis pafaules deews apstulboja netizigãš firdis, lai teem nespihd godibas pilnã ewangeltuma fposchums no Kristus, Kas ir Deewa gihmis“ (2. Kor. 4, 4). Tadehl ari notifa afins ifleefchana, furã laikã draudse palika ufstiziga tam Rungam.

Somehr fchai ufstizigai draudsei bija diwi netifumi, furis tas Rungs norahja: „Bet tas ween Man ir pret tewi, fa tawã widũ ir, kas Bilezama mahzibu zeeni, kas Balaku mahzija apgreh3ibu zelt Ifraela behrnu preefcha, elku upurus, ehst un maukot. Tãpat tew aridsan ir, kas Nikolaitu mahzibu zeeni, fo Es eenihstu.

Jebfchu pagatnẽ, afinsleezineeku

laikmetâ, draudse, peemahjodama, kur fatana krehls, palika ustiziga un neaifleedsa tizibu, ta tagad fakha slhdet jau arween semaku. Pirmâ krischana bij, ta draudse daudsi fakha zeenit Bileams mahzibu. Bileams bija mantfahrigs praweetis un kad Balaks winu aizinaja Deewa tautu Israeli nolahdet, winsch eelaidas ar Balaka fuhneem pahrunas. Ja Bileama firds buhtu pilnigi nodota Deewam, winsch ahtri pahtrauktu wisas farunas ar Balaku. Bes masakas schaubischandâs un wilzinaschandâs winsch Balaka preefchlikumu noraiditu. Bet Bileama garigais stahwoklis bij nepareiss. Wina juhtas bij dalitas. Wina firds gribeja sekot Balakam selta un fudraba dehl bet firdi tomehr bij Deewa bijaschana. Schi diwpuftiba winu padarija par noschelojamu zilweku. Deewa lauschu wehsture winsch ir apfihmets kâ krituscho un atfahpeju paraugs. Apustulis Judas 11. pantâ par teem faka: „Wai teem, jo tee ir gahjuschi us Raina zelu, un pelnas dehl eegahfuschees Bileama alofchanâ un ir nomaitati Korus pretirunaschanâ.“ Uri ap. Peteris tehlo Bileamu kâ atritufcho tipifku preefchstahwi fazidams: „Teem azis pilnas ar laulibas pahrfahpschanu un tee neatstahjas no grehfeem, krahpdami nestiprinatas dwehfeles, teem firds radinata us negausibu lahstu behrni. Tee no ihstend zela atstahdamees ir nomaldijuschees un dsenas pakal Bileama, Bosora dehla, zelam, kas netaisnibas algu mihleja. Bet winsch tapa pahrmahzits par sawu pahrfahpschanu, kad tas mehmais nastu nesejs lops ar zilweka balsi runadams aifkaweja ta praweefcha besprahftibu.“ (2. Pet. 2, 14—16).

Par. 2, 18—29.:

Un Tiatiras draudses engelim rakfti: tã faka tas Deewa Dehls, kam kahjus ir waram lihdsigas.

Es sinu tawu darbus un tawu mihlestibu un tawu kalposchanu un tawu tizibu un tawu pazeetibu un tawus darbus, un ka to pedigo darbu ir wairak, nekã to pirmo.

Bet tas Man ir pret tewi, ka tu

tai seewai, tai Jesebelei, kas praweete teizas, walu dodti mahzit un peewilt manus kalpus, kas maufo un ehd elku upurus.

Un Es winai laiku esmu dewis, lai wina atgreesos no sawas mauzibas, un ta naw atgreesufees.

Redsi, Es winu metischi us gultu, un tos, kas ar winu maukojuschi, leelas behdas, ja tee neatgreesifees no saweem darbeem.

Un winas behrnus Es nonahwedams nonahweschu, un wisam draudsem buhs atfihst, ta Es tas esmu, kas ihtis un firdis pahrbauda. Un Es doschu ikweenam no jums pehz wina darbeem.

Bet jums Es faku, teem ziteem, kas ir Tiatira, kam schis mahzibas naw, un kas (kã tee faka) fatana dsilumus naw atsinuschi: Es netahdu zitu nastu us jums nemetischi.

Tomehr, kas jums ir, to turat, famehr Es nahfschu.

Un tam, kas uswar un manus darbus tur lihds galam, Es doschu waru pahr teem paganeem.

Un winsch tos ganis ar dsels rihtsti, it kã mahla trauki top sadausiti, kã ari Es to esmu dabujis no sawa Tehwa.

Un Es winam doschu to rihts waigfni.

Kam ir aufis, tas lai dsird, fo tas Gars tam draudsem faka.

Tiatiras pilsehtu dibinaja Selewks I. Nikators (353—281), kursch pehz Aleksandra Leela nahwes bija Makedonijas regenta Perdikki tuwafais palihgs un pehz fara ar Psimachu, kurã pehdejais krita, bija weenigais pee dsihwibas palikuschais Aleksandra Leela karawadonis. Buhdams iszilus administrators un labs walditajs, Selewks nodibinaja kahdas 75 pilsehtas, stary kuram bija ari Tiatira seemelu Lidija stary Pergamu un Sardu.

Tiatiras pilsehta bija flawena ar saweem ffaisteem purpura isstrahdajumeem un krahsojumeem. Uellers Tiatira atrada usrakftu: „krahfotaji“. Schi bija purpupahrdewejas Lidijas (Ap. d. 16, 14) pilsehta, no kurenees

wina tirgoſchanàs noluhkà aifzeloja uf Makedonijas pilſehtu Wihlipi, kura kahdreif bija mafa, neewehrota fahdscha Krenibi, bet kuru Makedonijas waldneeks Wihlips 2., Aleksandra Leela tehws, 356. g. pr. Kr., pahrehra par pilſehtu, lai Mafedoniju aifſargatu no trakeefcheem un kura bija bagata ſelta raftuwem.

Romas un libeefchu ſewiſchka bſihweſ lepniba un greſniba praſija dauds ſmalkako purpura iſſtrahdajumu, kuruſ iſweda no Siatiras Wihlipos.

Waj nu zaur atgreesto purpura pahrdeweju Lidiju, waj ari zaur ziteem iſkaiſiteem kriſtigeem, ari Siatira drihf ween bija nodibinata kriſtigajo darbiga draudſe, kurai taſ Rungſ nepahrmet nedſ darbu, nedſ mihleſtibas, nedſ kalpoſchanas truhtumu. Schai draudſe ari neſpehjneeku apgahdahſchanas jautajums, azimredſot, bija noſtahbits labaf pat nekà pirmaja Jeruſalemes draudſe, par kuru Ap. d. 6, 1 laſam: „Un tanis deenàs, kad tee mahzeſki wairojàs, kurneſchana zehlàs peeteem greekeem pretteem ebrejeem, ka winu atraitnes eefſch deenifchkaſ kalpoſchanas paleefot neewehrotas“. Siatiras draudſei wiſſ taſ ir, un draudſe darboſ, mihleſtibà un kalpoſchanà maſakeem brahleem eet uf preeſchu: „to pehdigo darbu ir wairaf, nekà to pirmo“. Bet pee tiſ ſwehtiga un progrefejoſcha draudſeſ ſtahwolka „Deewa Dehlam, kam azis kà uguns leefmas“, neſpalika pſſehpta draudſeſ atriſchana. Un atriſchana bija tiſ leela, ka tam Rungam wajadſeja nahkt pee Siatiras draudſeſ kà „Deewa Dehlam“. Tikai wehtulè ſchai draudſei mehſ atrodam tahdu Kriſtuſ tuwoſchanos. Rà Deewa Dehls Wiſch pahrmahza atritufcho draudſi, kura Winu atmet un podara par Marijaſ dehlu, bet Mariju paaugſtina par „Deewa mahiti“ un „debeſu kèhnineent“.

„Un Eſ winai laiku eſmu dewiſ, lai wina atgreestoſ

no ſawas mauzibas, un ta naw atgreesuſeeſ.“ Taſ Rungſ ir dewiſ laiku atgreeteſeſ. Taſ notizis zaur ſoda nowilzinaſchanu un Ewangeliuma weſtneſchu ſuhtifchanu, taſ Deewa Gara ſpehkà pahrleezina par grehku uu aizina pee grehku noſcheloſchanas ſchelaſtibas laika.“

„Redſi, Eſ winu metiſchu uf gultu un toſ, kaſ ar winu maukojuſchi, leelàs behdàs, ja tee neatgreesiſeeſ no ſaweem darbeem.“ Jau Wezà Deribà Deews zaur Moſu bija ſazijis, ka daſchadas behdas nahkſ kà ſodiba nepaſlauſibas un grehku dehl: „Un ja juhſ Manus likumuſ nizinafeet, un ja juhſu dwehſele manu teefu apniſ, ka juhſ nedarat wiſuſ Manus bauſchluſ, nizinadami Manu deribu, tad Eſ jumſ kà dariſchu: Eſ likſchu pahr jumſ nahkt iſbailem, delamai ſaitei un karſtuma ſehrgai, kaſ azis aptumſcho un dwehſeli nomoza; un jumſ ſawu ſehklu welti buhſ ſeht, un juhſu eenaidneefeeem to buhſ ehſi. Un Eſ zelfchu ſawu watgu pret jumſ, ka juhſ tapfeet kauti ſawu eenaidneeku preeſchà, un juhſu eenaidneefeeem buhſ pahr jumſ waldit, un juhſ behgfeet, kad neweens juhſ nedſenà. Un ja juhſ ir tad wehl Man neſlauſifeet, tad Eſ tam wehl peelikſchu ſeptinkahrt, juhſu grehtuſ ſodidamſ. Jo eſ ſalauſiſchu juhſu ſtipruma lepnibu un jumſ dariſchu debefi kà dſelfi un ſemi kà waru. Un juhſ ſawu ſpehku welti tehreſeet un juhſu ſeme nedoſ ſawu rafmu, nedſ juhſu ſemeſ koſi ſawuſ augkuſ. Un ja juhſ man preti tureſateeſ un negribefeet Man klaufit, tad Eſ likſchu jumſ wehl ſeptinkahrtigas moſaſ juhſu grehku dehl. Un eſ jumſ ſuhtifchu meſcha ſwehrus, kaſ juhſu behrunuſ aprihſ un juhſu lopuſ ſaploſiſ un juhſ dſiſ maſumà un juhſu zeleeem buhſ palikt tuſſcheem“ (3. Moſ. 26, 15—22). „Eſ tewi pahrmahziſchu pehz taiſnibas un nepahrmahzitu tewi nepametiſchu“ (Jer. 30, 11).

Deewa pahrmahzibas zeefchanam ir noluhkſ atturet grehziſneeku no ta launuma, ko wiſch dara: „Un kur . . .

laudis . . . top tureti behdu faitës, tur Wifch teem dara finamu winu darbu un winu pahrfahpumus, fa zehlfufchees lepnibâ. Wifch teem atdara aufi mahzibai un faka, lai atgreefchas no netaisnibas“ (Sj. 36, 8—10). Un zeeschanam ir ari noluhfs mahzit fapraft Deewa gribu un Wina litumus: „Labi manim, fa esmu apbedinatš, lai mahzoš Sawuš lifumus“ (Sj. 119, 71). „Jo tad Tawa fodiba parahdas wirš semes, tad pafaulš eedfihwotaji mahzas taisnibu“ (Sj. 26, 9).

„Un winas behrnus Es nonahwedams nonawefchu, un wifam draudsem buhs atfiht, fa Es tas esmu, kas ihftis un firdis pahrbauda. Un Es dofchu ifweenam no jumš pehz wina darbeem“. Ta fa zaur ta Runga atmeschanu jau ir eestahjufees gariga fchirfchands, fur fakars ar Deewu ir pahrrauktis un fwehtibas no Deewa neteef wairš fanemtas, tad dabigi tam fekos nahwe. Rad ari tahda seedofchâ draudšê, fahda ir Siatiras draudse, tiks usrahditas negantibas, kas draudšê parahdas, kad Marijas kults, waj ari fahdu zitu fwehto kults tiks ifdeldetš un draudse no jauna semosees weenigi Trihsweeniga Deewa preefchâ un Wina ween peeluhgs, ta buhs brithnifhka fihme, zil taisns ir Deewš Sawâš teefas un Sawâ fodiba: „Un wifam draudsem buhs atfiht, fa Es tas esmu, kas ihftis un firdis pahrbauda“. Pehz teefas, kad ifwirtufi Desebele sawu sodu fanehmufi, teem, kas ar winu naw fagahnijufchees tas Rungš faka: „Bet jumš Es faktu, teem ziteem, kas ir Siatirâ, kam fchis mahzibas naw, un kas (fâ tee faka) fatana dflimus naw atfinufchi“. „See ziti“ ir tikai atlikums, kas palikuschi ufstizigi tam Rungam. Leelais wairums ir nowehrfees no fkaidrâš Ewangeliuma mahzibas un fekojis zilwezi-geem eestahdijumeem un lifumeem. Bel loti epreezinofchi, fa tas Rungš nofchir fcho maso atlikumu no leelâ pulka, pret kuru teef wehrstš Wina

wahršs un kuri ir bridufchi fatana dflimus. Tos fatana dflimus war apluhkot fa pretstatu“ Deewa dflumeem“ (I. Kor. 2, 10). Rad melu garš, pahrwehrfchotees par gaismas engeli, fkaidro patefibu fajauz lihds pafcheem winas dflumeem, tad zaur to pafchu atklajas ari fatana melu dflumi. Neapfchaubami ir tas, fa toreis Kristus fkaidro Ewangeliumu pafchos dflumos jauza gnoftizisms, kas zentâš apweenot religifti-filosofifkâš sistemâš no daschadu religiftu tizejumeem. Tur apweenojâš Egiptes, Greakijas, Palestinas, Persijas un Kaldeju tizejumi un nebija ifflehgti ari Indijas un tahlo Austru mu tizejumi. Wifas religiftas fkaitijâš fâ tahdas, furam ir kautkas deewifchfs, bet neweena netifa tureta par tahdu, kas fatur pilnigu Deewibas atklahfchanoš. Idejas tika nemtas no weenas religiftas, lai papildinatu otras truhfumus. Tadehl ari gnoftikeem bija wairaki nowirfeeni. Bet wifâš winu sistemâš mehš atrodam kopigu tizejumu weenam augstakam Deewam. Kas no muhſchibas miht plir omâ, t. i. gaismas pilnibâ. No wina nahf tahlakâš paaudses — eoni, jeb garigas buhtnes. Conu tahlakâš paaudses arween wairaf faude no pirmawota no augstakâ Deewa lihdsibas. Materija teef tureta par muhſchigu, kas tomehr pehz sawas buhtibas ir launa. No winas radija pafauli, bet to neradija augstakais Deewš, bet Demiurgš wifa koſmofa t a i f n i g š raditajs un ebreju deewš, kas stahw starp wifulabo augstako Deewu, t. i. starp pateeso kriftigajo Deewu un starp launo tumfibas fahfumu — fatanu, materijas, haofa un paganu deewu. Pehz daschu gnoftika domam Demiurga weenigais truhfums esot tikai taš, fa wifch nefinot wifus noflehpumus; ziti turpreti winam peerakfta ari launas ihpafchibas un eenaidu pret augstako Deewu. Schis Demiurgš esot judu nazionalais Deewš — Wezâš Deribas Deewš. Tapehz ari Mofus baufliba un Wezâš Deribas Rakfti esot tikai fagatawojumš uf Jauno Deribu un pat pilnigi atmetami. Kristus tizis fuhtits pafaulš,

lai zilwezi atwabinatu no Demiurga tiranijas. Bet gnostiku Kristus nebija ne Deews, ne ari zilweks. Wina garigā daba bijusi semata, nekā augstākā Deewa daba, jo augstākais Deews kā pirmavots stahw pahri pahri Winu. Bet no otras pušes Deewa Ispluhdums — Kristus — newarejis eemahjot weelās, tā tad launā meesā. Tadehl, waj nu Kristus esot bijis weenfahrschš zilweks, uš Ruru eons Kristus esot nolaidēes pee kristības un atstahjis To pirms frustā šichanas; waj ari Kristus meesa ir bijusi tikai parahdiba un Wina darbiba — tikai parahdichanas.

Ari muhsu deenās, tepat muhsu masajā Latwijā, schis patš gnostiku gars sahš spehžigi parahditees, tikai, protams, drustu zītadā weidā, to redsam, ja zil nezil nemam wehrā wifas tās strahwas, kas grib atmeš Wezo Deribu, noleegt Kristus Deewibu, ismest no Jaunās. Deribas daschas grahmataš un Ewangelijuš.

„Es nekahdu zitu nastu uš jums nemetichu“. Tā tad ir jau kahda nasta, ko uštizgee tiatireechi jau neš. Kas ta ir par nastu? Rahr-dinašchanas no Jesebeles — no tif spehžigas maldu mahzibas, no schis mahzibas preekschahwu natdigeem usbrukumeem — wišs tas ir smaga nasta teem, kas grib staigat Bibeles gaismā. Bet teem, kas schais kahr-dinašchanās ir pastahwejušchi, kas scho nastu ir nefušchi, tas Rungš apfola nekahdu zitu nastu wairs neuslft. — „Tomehr, kas jums ir, to turat.“ Tiatiras draudsei bija mihlelestiba, kas parahdijās darbos un nenogurstošā kalpošanā tuwakeem, un tiziba, kas pahrbaudita pazeetibā. Runajot par nahtamo godibu, kas atpestiteem un uštizigeem preekschā stahw, ari apustulis Peteris saka: „Lai juhs pahrbauditā tiziba teel atrasta dahrgaka nekā feltš, kas isnihtst un uguni kluhst pahraudstis, — par slawu un godu un teikšchanu, kad Jesus Kristus tapš redjams (1. Pet. 1, 7). „Un tam, kas uswar un Manus darbus tur lihds galam, Es

doschu waru pahr teem“. Rā redsejam, eenaidneeks — gnostizisms — bija breefmigs, kas sajazot melus ar pateesibu, paganisko ar Deewischko, daubsus nowehrša no pateesā Kristus Ewangeliuma. Bet bija ari, kas Deewa „darbus tur lihds galam“. Par to, kas ir schee Deewa darbi. Jesus Kristus Patš saka: „Schis ir tas Deewa darbs, ka jums buhs tizet uš To, ko Winsch suhtijis“ (Jahn. 8, 29). Tā tad scheit ir domata tizibas patureschana gruhā kristigajā swešneezibas zelā, itkā ap. Pawils to saka par jewi: „To labo zihnišchanos esmu zihnijees, to tezeschanu esmu pabeidstis, tizibu esmu turejis“ (2. Tim. 4, 7). Uswaretajeem, kas kristigajo un paganisma mahzibu sajazumā saprata un wareja noschirt paganisko no Deewischkā, teel dota wara pahr paganeem. No Dawida dseefmam redsam, ka schi wara peeder Jesum Kristum, par Ruru praweetigi ir sludnatš: „Tas Rungš uš Mani sazijis: Tu esi Mans Dehls, schodeen Es Sewi esmu dsemdinajis. Praši no Manis, tad Es Sew doschu tautas par mantibu, un pafaules galus par ihpachumu. Tu toš satreeksi ar dselses rihtsti, tā podneeka traufu Tu toš sadausifi“ (Df. 2, 7–9). „Tas Sehws neweenu neteesā, bet wifu teesu ir dewis tam Dehlam“ (Jahn. 5, 22). Kad Jesus kā Deewa Dehls nahks usnemt walstibu un tureds teesu pahr tautam, ar uswaretajeem Winsch dalisees Sawā warā. Ari par Saweem mahzelkeem Jesus Kristus sazija: „Pateesi Es jums saku, ka juhs, kas Manim pakal gahjušchi, tani atdsimšchanā, kad tas Zilweka Dehls sehdeš uš Sawa godibas krehsla, ari sehdefeet uš diwpadsmit krehfleem un teefaseet tās diwpadsmit Israela ziltis“ (Mat. 19, 29).

„Un Es winam doschu to rihta swaigsne“. Rā wadoni scho wahrdu sapraschanā mehš waram nemt ap. Petera wahrduš: „Un mums ir jo stiprs praweeschu wahrds, un juhs darat labi to wehrā nemdami, itkā swezi, kas spihd tumschā weetā, teekams deena aust un rihta swaigsne us-

lez juhfu firdis“ (2. Pet. 1, 19). Sem deenas garigâ nosihmê jafaprot Taisnibas Sauls — Kristus parahdichandâ Wina pilnigâ gaismâ pafaullei. Bet pirms ņchi deena parahdisees wifâ sawâ krahņnumâ, Jezus patâ, kâ „ta ņposchâ Rihņta Swaigņne“ (Par. 22, 16) parahdisees Saweem mahzekeem. Pafaulle gulês dņilâ, tumschâ grehku nakti, bet Deewa behrni buhņ nomodâ un gaiidîs uņ Rihņta Swaigņnes atņpihdeschanu. Wini To eeraudis un tiks panemti Tam Rungam preti gaisâ. Wini buhņ kopâ ar Rihņta Swaigņni teekams naktis paeet un Kristus meerawalts deena aust.

Par. 3, 1—6:

Un Sardus draudņes engelim rakņti: tâ ņaka Sas, kam tee septini Deewa Gari un tâs septinas swaigņnes. Es ņinu tawus darbus, ka tew tas wahrds ir, ka tu dņihwo, un tu eņi miris.

Uņmoitees un stiprini to zitu, kas grib mirt; jo es tawus darbus neesmu atrabis pilnigus Deewa preeņchâ.

Sad nu peemini, kâ tu eņi dabujis un dņirdejis, un turi to un atgreesees: ja tu nu nebhņi nomodâ, tad Es nahņņchu pahr tewi it kâ ņaglis, un tu neņinâņi, kurâ ņtundâ Es pahr tewi nahņņchu.

Bet tew wehl ir mas wahrdu eekņch Sardus, kas ņawas drehbes naw apgahnijuiņi, un tee ņtaigâs baltâs drehbês ar Mani, jo tee to ir wehrtes.

Kas uņwar, tas ar baltâm drehbem taps apgehrbts; un Es wina wahrdu neisņeldeschu no tâs dņihwibas-grahmatas un wina wahrdu apleezinaņchu preeņch ņawa Tehwa un wina engeleem.

Kam ir aņņis, tas lai dņird, to tas Garâ tam draudsem ņaka.

Sardus — Lidijas walņts galwas pilņehta augligâ Hermus eelejâ, pee Smolus kalnu ņeemelu nogahņes, uņ kuru wiņaugņstakâs wirņotnes ņenee perņeekņi bija uņzehluņņi ņargu torni. Tai wahrdâ ņauzâs arti ņenais Lidijas waldneekņ, Omfalas wihrs, Tantara tehws. Kalnu nogahņes bija loti bagataņs wiņneem. Pilņehta atradâs uņ Paktolas upeņ kraņteem, kas ņawu ņahkumu nem Smolus kalnos un eetek Hermus upê. Senatnê Paktolas upe bij bagata ņelta ņmillim un, kâ domâ, bija Kresus bagatibas awots. Tagad ņchi upe nes wahrdu „Sorabata“. Par ņakamu wahrdu palikuņchais Lidijas waldneekņ Kresus, Altiata dehs, peh-

dejais Lidijas waldneekņ no Mermnadu dinastijas, ņheitwaldija no 560—546. g. pr. Kr. Kresus uņtureja ari labas atteezibas ar greeku orakulu Delfos, ar kura palihdņibu Mermnadu dinastija nostiprinajâs uņ trona. Kresus dahwanas, kuras wiņņch noņuhtija uņ Delseem orakulam, bij pafakainas, tâpat kâ wiņa wina bagatiba. Starp zitâm dahwanam bija ari lauwas ņelta tehls uņ pamata no 117. ņelta keegeleem. Kad pehz ņcho dahwanu noņuhtņchanas Kresus jautaja orakulu, waj winam karot ar jaunâs Perņijas waldneeku Kiru, kura eekaroschanas noluhkus wiņņch nojauta, orakuls winam atbildeja: „Ja tu pahreesi peerobeschas upi Halisu un eebrukņi eenaidneeka robeschâs tu ispostņi leelu walņti.“ Kresus par ņawu uņwaru wais neņchaubijâs. Perņeetis Kirus bija zehlees no Uhemenideem, ņenas areekņu waldneeku ziltâ. Wina tehws bija Rambahis un mahte Mandana, Mideekņchu waldneeka Altiaga meita, pret furu Kirus ņazehlâs 550. g. un kura karaņpehka neustiziba nodewa winu un wina troni Kirus rokâs, kursch lihds ar to palika par eekarotaju. Lidijas waldneekņ Kresus, Babeles waldneekņ Nabonids un Egiptes waldneekņ Amasîs noslehdsâ ņaweenibu, lai waretu ņtahwet preti un isjaut Kirus eekaroschanas planus. Kad Kirus jau bija eeguwis daschas Lidijas prowinceņ, starp zitu ari Armeniju, wina ņkati wehrņâs pret Babeli. Tai laikâ Kresus, Delfu orakula eedroschinats, pahrgahja Halisa upi un eebruka Perņijas robeschâs. Kad Kirus to dņirdeja, wiņņch atņtahjâs no Babeles un gahja pret Kresu, atņpeeda winu Lidijâ, aisdņina atpakal lihds Sardus pilņehtai, apņehda wiau un pehz 14 deenam, karņtâ kaujâ, wina eenehma 546. g. Wehlu wina bija ari perņeekņu un Selewkidu ņatrapu reņidenze. Sardus akropole ņkattijâs neeenemama, bet eedņihwotaju dņihwoņki pee zeetokņchna pafahjes, pehz Herodota nostahsteem, bija needru buhdinas ar tahdeem pafcheem needru jumteem, kas ari bija par eemeņlu breeņmigam ugungrehkam, kas nopostija wiņu le-

jas pilsehtu. Tahds patš uguns nopostija pilsehtu ari pee Antiofa III. pilsehtas eenemšchanas (215. waj 214. g.). Romešchu laikmetâ Sardus bija bagata un seedoscha pilsehta. Kad 133. gadâ pr. Kr. nodibinaja romešchu prowlinzi „Asija“, Sardus palika par galweno apgabala pilsehtu tai prowlinzē. Pirmâ gadu simtena otrâ pusē pr. Kr. judeem bija leels eespaidš schai pilsehtâ: profwestora un propretora Luzijus Antonija dekretâ apmehram 50—49. g. par ebrejeem ir fazitš, ka wineem ir „no seneem laikeem pastahwoschas šapulzēs un teefas, kur wini islemj wišas šawas leetas un personigos strihdus. Josefs Flawijs šin fazit, ka, ispidot Antonija pawehli par ebreju apstiprinašchanu wina teefbâs un priwilegijâs, Sardus pilsehtas waldiba nolehma atkaut ebrejeem šapulzetees šinamêes deenâs uš šaweem deewkalpojumeem, pawehlet preekšneekeem nošimmet un nodalit atteezigu weetu preekšch zeltneš, ušlukt par peenahkumu pilsehtas nodoklu peedsinejeem „peegahdat wineem wifu nepeezeeschamo preekšch ta“. Wehl wehlatu, Augusta waldišchanas laikâ, prokonsuls Rajs Narbons Flakts, uš keisara noteiktu pawehli, atjaunoja ukasu par ebreju religifkâm priwilegijam Sardû. Keisara Tiberijus laikâ breefmiga semeš trihze atnesa pilsehtai leelu postu, bet Tiberijus pilsehtu atkal atjaunoja un apustulu laikâ wina bija atkal seedoscha pilsehta. Bisantijas Imperijas laikmetâ Sardi ir dauds zeetuschu no arabu un turku usbrukumeem, lihds 1408. g. Tamerlans wina pilnigi noslauzija no semeš wiršus. Uš pilsehtas drupam tagad atrodas noschehlijama šahdscha ar nosaufumu Sarti un dselzela peestahne, kas wed no Smirnas uš Filadelfiju.

Kristigajums šcheit pahrnahza loti agri. Jau apustulu laikâ te bija kristigo draudse, bet pilsehtas ahrejais šposchums un bagatiba draudsti nedarija bagatu eeksch Deewa. Organizacija bija, ahrejâs formas bija, bet eekschigâs dsihwibas un spehka nebija.

„Tâ šakataš, Ramteešep-

tini Deewa Gari un tās septinas Deewa šwaigsneš.“ Par septineem Deewa Gareem mehš jau runajâm, apstatot pirmâs nodalas zeturto pantu. Škaitlis septini ir pilnibas škaitlis un nošimê Swehtâ Gara dsihwibas spehtu un dahwanu pilnibu, ko Jēsus Kristus atpestitee šanem, kad Swehtais Gars nahl wina firdis un paleek par wina Wadoni.

„Es šinu tawus darbus, katē tas wahrds ir, katē dsihwo, un tu eš miris.“ Ahri wiš rahdas labakâ kahribâ. Te naw to maldibu, kas bija Tiatras draudsē, bet tas Rungs reds te kautto breefmigu — ir eestahjusees gariga nahwe. Paraschas un formas palikšchas un wiš pahrejais lihdsinas škaitai behru zeremonijai, bet eekšchjâs garigâs dsihwibas wairš naw. Un tomehr tas Rungs naw wehl galigi atmetis scho draudsi! „Ušmosees un štiprini to zitu, kas grib mirt.“ Rahda mihlestiba! Tas Rungs wehl tura Sawâ rokâ. Wehl naw isstumta no swehtajo widus. Wehl laikš usmosees. Wehl mirušchajam un mirstocham dsihwiba! Tu, kas usmodees, štiprini to, kura kruhtis wehl beidsamee elpas wilzeeni un kas mirš, ja nedabuhš jaunū dsihwibas eepluhdumu. „Jo Es tawus darbus neesmu atradis pilnigus Deewa preekščâ.“ Kalpoščana ir bijuši, bet meefiga, bes Gara, kas dsihwu dara. Ahrašdamees Sawa Tehwa preekščâ, Jēsus gan neškaitamas reišes aishuhdsâ un aishildinaja, gaididams, kad taps isšeetotâš Wina ašinis, kas „šchihstis šinamo firdi no nedsihweem darbeem, kalpot tam dsihwam Deewam“ (Ebr. 9, 14), bet laikš ir pagahjis un tas naw notizis. Un dsihwibas Gars newar mahjot, kur Kristus ašinis šawu darbu wehl naw padarijušchas. Tomehr pehž wiša taš Rungs wehl gaida: „Tad nu peemini, kâ tu eš dabujis un dsirdejis, un turi to un atgreesees.“ Zif dauds karstu zihnu, zif dauds ruhgtu ašaru, kahda šolifchanâs tam Rungam, lihds šmagâ

grehtu nafta nowehlās un ismifufcho
firdi pildija Deewa meers. Rā Labā
Gana bals mihltgi aizinaja un wa-
dija us sahlainām ganibam un pee
palehna uhdens un dwehsele bij spir-
dsinata! Tai bija dšhwiba un wifs
papilnam. Peemini to un atgreesees!
Ja Sardus draudse stuhrgalwigi tur-
pinās sawu meefigo darboschanos, „ja
tu ne buhfi nomodā, tad
Es nahkffchu pahr tewi kà
saglis, un tu nesinafi,
kurā stundā Es pahr tewi
nahkffchu.“ Ta nahkffhana buhs
us teesu un wina buhs breefmiga tam,
kas schelastibas laiku neleettgi iflee-
tojis, nenemdams wehrā ta Runga pa-
zeetibu un lehnprahtigo gaidifchanu.
Lihdsfigus wahrduš tas Runga ir ru-
najiš ari Sawas semischtās dšhwes
deenās: „Tapehz eseet modrigi, jo
juhš nesinat, kurā stundā juhfu Rungs
nahf. Bet to proteet, kad nama kungs
sinatu, kurā stundā saglis nahfs, tad
tas paliktu nomodā un nelautu sawā
namā eelaustees. . . Tad ta kalpa
Rungs nahfs tahdā deenā, kad schis
negaida, un tahdā stundā, ko schis ne-
sina, un to schkels puschu un tam dos
algu ar teem leekuleem. Tur buhs
raudaschana un jobu trihzeschana“
(Mat. 24, 42. 43. 50. 51). Tā tas
Rungs runaja tai farunā, kurā Winsch
pafcludinaja Jerusalemes ispostifchanu
un atklahja ari apstahklus, pee kahdeem
notifs Wina atnahkffhana. No ta
redsam, ka ta Runga taisnā teefa war
notift pee Wina otrās atnahkffchanas,
bet war ari nahft pirms tam, kaut
kurā katrā azumirkt, kà Jerusalemes
ispostifchana, waj kahda zita fodiba.
Wifos tahdos gadijumos war peepil-
ditees draudi: „Es nahkffchu pahr
tewi itkà saglis u. t. t.“ Bet
pee tahdeem draudeem tas Rungs to-
mehr ir atfihmejis daschus pateesuf
tizigos: „Bet tew wehlir mas
wahrdu Sardū, kas sawas
drehbes naw apgahnijuf-
chi, un tee staigās baltās
drehbēs ar Mani, jo tee to
ir wehrtes.“ Winu zihna nebija
weegla. Wisapfahrt nahwes fastin-

gums, ko newar nokratit un negrib
nokratit un wineem jaftahw weeneem,
jazihnas weeneem, jaiftura lihds galam
weeneem. Tas ir prasijis dauds spehka.
Kur draudse nahf fastingums, tur
gruhti ufturet garigo dšhwibu. Bet
teem ir bijis spehks no augfcheenes,
kas leelajās zihnās winus stiprinajis,
un tee sawas drehbes naw apgahnijuf-
chi. See ir uswarejufchi. Un „kas
uswar, tas ar baltam dreh-
bem taps apgehrhts.“ Tas
bija pestifchanas baltais uswalks, kas
tika pafargats, bet tagad teef dotas
drehbes, kas ir „to swehto taisniba“
(Par. 19, 8), tehrys, kurā Jesus stahda
Sawa tehwa preekshā. „Kad nu Kri-
stus, juhfu dšhwiba atfpihdēs,
tad ari juhš ar Winu atfpihdēs
feet eefsch godibas“ (Kol. 3, 4).
„Un Es wina wahrdu neif-
deldefchu no dšhwibas grah-
matas.“ Schee wahrdi mums at-
gahdina to luhgffchanu, ko Mosus
luhdja par sawu tautu, kad ta bija
atfahpufees no Deewa un few taif-
jufi selta deewu un to peeluhgufi:
„Ifdelbi labaf mant no Sawas grah-
matas, ko Tu esi rakstijis. Tad tas
Rungs fazija us Mosu: kas pret Mani
apgrehfojees, to Es ifdeldefchu no
Sawas grahmatas“ (2. Mos. 31—33),
tikaf atfahpejus, bet ne toš, kas pal-
kufchi ufstizigi tam Rungam; par ufsti-
zigeem tas Rungs faka: „Es wina
wahrdu neifdeldefchu no dšhwibas
grahmatas.“ „Un wina wahrdu ap-
leezinafchu preeksh Sawa Tehwa un
Wina engeleem.“ Mateus ewange-
liumā mehš lasam Jesus Kristus pa-
fcha wahrduš: „Tad nu ifkatru, kas
Mani apleezinās zilweku preekshā, to
ir Es apleezinafchu Sawa Tehwa
preekshā, kas ir debefis“ (10, 32 un
Lufafa ewangeliumā: „Ifweenu, kas
Mani apleezinās zilweku preekshā, to
ari tas Zilwekadehls apleezinās Deewa
engelu preekshā“ (12, 8). Rā pretstats tam
Markus ewangeliumā: „Jo kas Manis
un Manu wahrdu dehl faunās eefsch
schis laulibu pahrkahpejas un grehzi-
gās tautas, ta pafcha dehl ari tas
Zilwekadehls faunesees, kad Winsch

nahks ar teem swehteem engeleem eefsch Sawa Tehwa godibas" (8, 38). Uf-waretajs atlahiti ar droschibu, bes kah-das bailofchanas, ir apleezinajis Jesu Kristu un Wina pestifchanas darbu, un Wina Gara wadiba staigajis stary laudim, kas wisam tam nostahjas preti, wisu to noleeds un apfaro, un tadehl Jesum naw ko kaunetees no teem Tehwa un engelu preefscha. Tas notiks pee Wina otràs atnahfschanas.

Par. 3, 7—13:

Un Filadelfijas=draudses engelim raksti: Tà jata tas Swehtais, Tas Pateefigais, Kam ir ta Dahwida atflehga, Kas atwer, un neweens neaifflehds, un aifflehds, un neweens neatwer.

Es sinu tawus darbus. Redji, Es tawà preefschà esmu dewis atwehtas durwis, un neweens tàs newar aifflehgt; jo tew ir mas spehta, un tu Manu mahzibu esi turejis un neesi aiffleedjis Manu wahrdu.

Redji, Es domu no jatana draudses-tas teizàs Tuhdi esofchi un naw, bet melo, — redji, Es darijschu, fa tee nahks un pee tawàm kahjam peeluhgs un atsihs, fa Es tewi esmu miblejis.

Tapeh3 fa tu Manas dazeefschanas mahzibu esi turejis, tad Es ari tewi pasargaschu no tàs fahrbinaschanas-stundas, kas nahks pahr wisu pasauli, tos fahrbinat, fas dsihwo wirs semes.

Redji, Es nahku drihs. Turi, fas tew ir, fa neweens tawu fronti neatnem. Kas uswar, to Es darijschu par pihlari jawa Deewa namà, un tas wairs neifees ahrà; un Es us winu rakstischi jawa Deewa wahrdu, un jawa Deewa pilsehtas wahrdu, tàs jaunàs Jerusalemes, fas nonahk no debeim no Mana Deewa, un Manu wahrdu, to janno.

Kam ir auffs, tas lai dsird, fo tas Gars tam draudsem jata.

Filadelfija atradàs 14 klm. no Sardus, Smolus kalnu austrumu nogahsè, tuwu pee Rusu-Tschai, Hermus kreifàs eetekas, augligà apwidù, zaur furu gahja karawanu zefsch no Smirnas uf semes eefsheeni. Sahkumà fcho pilsehtu fajuza „Kallateba“, bet 154. gadà pr. Kr. kehniensch Attals 2. Filadelfs winu stipri paplaschinaja ar makedoneeschu eenahzeju palihdsibu un pahrdeweja sawà wahrda. Pilsehta dauds zeetusi no semestrihzem un keisara Eiberija laikà kahda semestrihze winu gandrihs noslauzija no semes wirfus. Bisantijas imperatoru laikà te atradàs bistaps un wehlatu ari mitropolit.

21. aprilt 1190. gadà fcheit eenahza wahzu frusta karotaji keisara Fridricha I. wadiba; 1211. gadà Teodors Pafkarijs fcheit guwa uswaru par Ikonijas knasu Kei-Hosrewu, bet 1306. gadà pilsehtu apfehda Ikonijas Altshirs, bet greeki Roschera wadiba to atswabinaja. Filadelfija bija pehdeja pilsehta, fo turki eekaroja 1390. gadà. Tagad fcho pilsehtu ar winas 35000 eedsihwotajeem faju3 par Alascheru — „Deewa pilsehtu“ — fur bes turku swehtnizam ir ari diwapdsmit kristigo basnizas, un kristigo misione ir deefgan fekmiga. Ap pilsehtu ir wehl wezo muhru atlee'as. Dselszelsch winu faweenoo ar Smirnu un zitàm apfahrtejam pilsehtam. Apustuku laikà fcheit bija masa un nabadfiga kristigo draudse, kurai tas Swehtais un Pateefigais neko nepahrmet: „Tà jata tas Swehtais, tas Pateefigais, Kam ir Dawida atflehga, Kas atwer, un neweens neaifflehds, un aifflehds, un neweens neatwer.“ Scheem lihdsigus wahrdu meh3 atrodam jau Wezà Deriba pee Eliakima, Ilkijas dehla eezelschanas par kehniinu: „Un Es Dawida nama atflehgu liffchu us wina plezeem un fur winsch atwehrs, tur neweens neaifflehgs, un fur winsch aifflehgs, tur neweens neatwehrs“ (Esfj. 22, 22).

Schai gadijumà „Dawida nama atflehga“ nosihmè turetaja zeenigumu un waru Dawida zilts kehnienschà namà. Atflehgt un aifflehgt ar fcho atflehgu nosihmè pilnigi brihwi un swabadi rihkotees, bagatas swehtibas isdalot un tàs aisturot teem, pahr kureem walda. Dawida nam3 jau fen ir drupàs, wina pehzahzeji teef wajati un tee ir isskafiti va wisu semes wirfu. Bet Deews ir solijis Dawida walsti atkal uszelt un Kristum Draudses Galwai un Kehninam janahk no Dawida nama. Tadehl Dawida atflehgu gariga nosihme ir Jesus Kristus zeeniba un wara kà Namaturetajam draudsè (Ebr. 3, 6). Un luht Kristus parahdas kà Dawida likumigais Mantineeks. Winsch tura waras atflehgu par sihmi, fa Winam weenigam ir teesiba un

wara durwis atwehrt. „Es sinu tawus darbus. Redsi, Es tawâ preefchâ esmu dewis atwehrtas durwis, un neweens tâs newar aifflehgt; jo tew ir mas spehka, un tu Manu mahzibu esi turejis un neefi aisleedsis Manu wahrdû.“ Birmâ Samuela grahamatâ 22, 2. mehş laşam, ka tad, kad Dawids bija şwaidits par lehniku un, Saula wajats, eebehdsis Abdulama alâ, „pee wina şapulzejâş wifî wihri, şas bija şpaidos, un wifî, kam bija dauds paradu, un wifî, iam bija şarukhtinata şirds, un winsch teem palika par wirşneeku, un pee wina bija pee tşhetrsimts wihru.“ Şhee tşhetrsimts wihri nebija nekahda armija, ar ko waretu lepotees; tee pašchi atradâş daşchados şpaidos, truhkumâ, nabadşibâ, noşkumuşchâm şirdim un tomehr şhee bija şirmees, uş kureem dibinajâş Dawida walşts. Dawids eemihleja winus un wini eemihleja Dawidu. Ur wineem Dawidam şahşâş wina şlawenâş walşts şirmâş uşwarâş. Uri İesus uş Filadelfijas draudşes weenşahrşcheem un nabadşigeem lozekleem, kam mas spehka un tomehr Wina mahzibu ir turejuşchi un Wina wahrdû naw aisleeguşchi nizinaşchanâş, şaimu un wajaşchanu laikos — şaka: „Es sinu tawus darbus.“ Tee naw tam Rungam şretigi, şa taş ir ar şitâm draudşem, kurâm taş Rungs atrod ko paşrmest. Filadelfijas draudşei naw neweena paşrmetuma no ta Şwehtâ un Pateefigâ. Darbus, şas dariti ne pašchu, bet Deewa Gara şpehşâ, taş Rungs şin, un Deewa şpehş eefch neşpehşigâş draudşes ir parahdijeşş warenaş. Tadeht: „Redsi, Es dodu no şatana draudşes, şas teizâş judi eşofchi un naw, bet melo, — redsi, Es darişchu, ka tee nahşş un pee tawâm şahjam peeluhşş un atşihş, ka Es tewieşmu mişlejiş.“ Maşâş, nabadşigâş Filadelfijas draudşes leelatee eenaidneeki nebija pagani, bet Judi, şas şajija, ka Deewu paşhtot, un kam

bija Raşsti, bet şas şawâş şirdis palika Deewam şweşchi. Teem bija işştrahdata wiku atşihşchanâş un tizibaş mahziba, teem bija şawas formaş un tradizijaş, uş ko tee paştahweja un bija lepni. Maşai draudşitei bija Kristus un Wina mahziba. Wişos laikos un ari muşfu deenâş daudş şrihdu un şildu zelaş zilwezigu eestahdijumu deht, bet ta ir şihna par paşchu mahzibam. Par Şwehteem Raşsteem şrihdetees newajaga. Wini ir pee teefofchi ştipri, lai paştahwetu ari beş muşfu aişgahdneezişas. Muşfu uş dewums ir — dşihwot pehş Raşsteem. Şur, kur Kristus draudşe dşihwo pehş Raşsteem, un kur redşamş ir ne wairş zilweku şpehşş, bet Deewa Gara darbiba, tur pretineekeem agri waj wehlu wajadşes to atşiht un nopeetnee un pateefee nahşş un atşihş şawu wainu, taş Rungs peedos un wini tapş peeşkaititi pee pateefâş Kristus draudşes, pee Filadelfijaş, t. i. „brahlu mişlestibaş“ draudşes, jo to noşihmê wahrdş „Filadelfija.“

„Şapehş, ka tu Manâş paşzeefşchanâş mahzibu esi turejis, tad Es ari tewi paşşargaşchu no tâş şahrđinaşchanâş ştundâş, şas nahşş paşr wifu paşauli, toş şahrđinat, şas dşihwo wirş şemeş.“ Neşpehşigo, bet tomehr işturigo Filadelfijas draudşi taş Rungs eedroşchina ştatitees droşchi nahkotnê un nebihtees no preefchâ şahwoşchâm şahrđinaşchanam. Kad nahşş şahrđinaşchanâş, şas draud wişai paşaulei, taş Rungs Paşş nemaş apşargat uştizigo draudşi. Wajaşchanâş, şas nahza şirmos trişş gaduşimtenos paşr křitigo draudşi un praşija daudş paşchaisleegşchanâş un paşzetibaş un daudş upuru, neaişnehma Filadelfijaş draudşi. Par to leezina jau taş, ka Filadelfijaş draudşes biştapş Hetemaşijş peedalijaş şirmâ wişpaşaules konşilâ. Widuş laikos, kad Auştrumuş poştija muşamedanu un barbaru eekaroşumi, Filadelfija turpinaja paştahwet. Unglu wehşturneekş Eduardaş Gibbons, şas labi paşina Auştrumu

wehsturi, aprakstidams wifas Masafijas eefarofchanu no turkeem, newareja deefgan nobrihnitees par Filadelfijas pastahwefchanu „fahrদিনահանահ ատենը.“ Wifsch rakfta: „Pasaudejufchi Gwesu, kristigajee apraudaja pirmo nobifufcho lukturi, kas minets Parahdifchanas grahmata. Tur ifpostifchana bij wispahriga . . . Laodikija zirkus un trihs teatri palikufchi par fchakalu un wilku mitekli; Sardi palikufchi par nenofihmigu fahdschu; Bergama un Siatira redsamah tikai turku fwehtnizas peemineku weetâ; bet Smirna war pateiktees par faweem eedsihwotajeem tikai zitu semju, Frantschu un Armenu tirdsneezi. Weenigi Filadelfija ir ifglahbusees zaur fawu noteiktibu un stingribu. Utrasdamas nost no juhrah, Bisantijas imperatoru aifmirsta, wina aifstahweja fawu tizibu un brihwibu gandrihs weselu gadu fimteni un israhwa no wisusphtigala no wifseem Ottomaneem (Orhana Ottomana dehla) flaweno kapitulaziju. Pehz greeku koloniju un Afrijas draudfchu fatreefchanas drupâs ir palikufi tikai weena Filadelfija lihdsigi stabam drupu lauka . . . (1389—1402). „Pehz Orhana“, runajot Norowa wahrdeem, „turku sultana Bajafeta uswarofchais jobins ilgâs zihnâs palfta neafs pee Filadelfijas feenam. Patz Bisantijas imperators Johans Paleologs, padodamees Bajafetam, wolti tehreja fawus fpehtus, pahrlzezinadams filadelfefchus padotees Ottomaneem. Droschfirdigais Filadelfijas pilsehtas galwa atbildeja, fa wifsch paliks lihds nahwei ufstizigs draudsei un lihds pilfoneem.“ Wifsch un daschi no lihds pilfoneem pateesi pasaudefa fawu dftihwibu, bet pilsehta netapa ifpostita. Rad 1402. gada mangoliz Timur (Tamerlan) ar milfigu pahrspehtu un meschonibu eefaroja wifu platibu no Rihnas lihds Widus juhrai, fo lihds fchim bija eefarofiz Bajafets, pee kam ifschkrofcha kauja peedalljâs ap 1.000.000 leels kara fpehts un patz Bajafets tika fanemts guhstâ, un schais kara breefmâs zeeta wifas kristigo pilsehtas, Filadelfija weeniga patureja

fawas teefibas un usnehma kristigos no zitam ifpostitam pilsehtam, ta parahdidama brahtu mihlestibu. „Redsi, Es nahku drihs. Turi, kas tew ir, fa neweens tawu kroni neatnem.“ Filadelfijas draudses stahwoliz stipri atschkiras no Sardus draudses stahwolka. Te eet runa par ta Runga drihsu atnahfchanu, bet Laodikijas draudsei jau: „Es stahwu preefch durwim.“ Ta Runga atnahfchana gan ir tuwu, bet Wifsch wehl itka kawejas un tas laiks prafa dauds modribas. Bruhtganam kawejotees ari gudras jaunawas aifsnaudas (Mat. 25, 5).

„Turi, kas tew ir, fa neweens tawu kroni neatnem.“ Wifas zihnâs masa Filadelfijas draudsite bija ufstizejusees Sawam Wadonim Jesum Kristum un runajot par winas kroni, mums nahf prahta apustula Pawila wahrdi: „So labo zihnifchanos esmu zihnitees, to tezewchanu esmu pabeidsis, tizibu esmu turejis, jo projam man ir nolikts tas taifnibas kronis, fo man tas Rungs, tas Tafnais Sogis, dos winâ deenâ, un neween manim, bet ari wifseem, kas Wina atspihdefchanu ir mihlejufchi“ (2. Tim. 4, 7. 8). Kronis taps pafneegts pehz darbeem, tomehr ne pehz bauflibas darbeem, bet zaur Kristus schehlastibu, kura ir bijufi bagatiga masajai, pafemigajai Filadelfijas draudsei.

„Kas uswar, to Es darifchu par pilari Sawa Deewa namâ, un tas wairs neifees ahra; un Es uf winu rakstifchu Sawa Deewa wahrdu, un Sawa Deewa pilsehtas wahrdu, tas jaunâs Jerusalemes, kas nonahf no debefim no Mana Deewa, un Manu wahrdu, to jauno.“ Scho wahrdu dila nosihme prafa nopeetnaku un fihfaku apzerti. Schai pantâ wairakas reises atfahrtojâs „M a n a D e e w a“. To labaki fapratifim, ja atminefimees wahrdu, fo Jesus fazija uf Mariju pehz Sawas augfchamzefchanas: „Es ufbrauzu pee Sawa Sehwa un pee juhfu Sehwa, pee Sawa Deewa un pee juhfu Deewa“ (Jahn. 20, 17).

Nahfdams pafaulê un peenem-
dams zilweka meesu, Kristus palika
par muhsu brahli, par weenu
no mums. Afseedams pee Sawa
Tehwa, Winsch stahda muhs Sawa
Tehwa preefshâ kâ Sawus brahtus,
kâ Deewa behrnus, kûri par tahdeem
tapufchi zaur Jesus Kristus nahwi,
zaur Wina ispirkschanu. Bet Kristus
meesa, jebfchu winâ mahjoja wifa
Deewa pilniba, zaur to nepahrwehrtâs
par Deewibu un tapeh3 ari, pagodi-
uats pee Sawa Tehwa, Winsch paleef
zilweku Preefshstahwis Sawa Tehwa,
kâ kopiga, Sawa un winu, Deewa
preefshâ. Tahdâ nosihmê muhsu Kungs
Jesus Kristus nosauz to Tehwu, kas
peh3 Deewibas ir Weens ar Winu,
par S a w u D e e w u. Masspehzigai
Filadelsijas draudsei tas ir reisâ atal-
gojums un ari pasfubinajums, ka Je-
sus, kas wifas zilweku wahjtibas, pahr-
kaphumus un grehtus usnehmis uf
Sewi, wifus zilweku paradus aisma-
fajis un wifu darbu padarijis un ta-
gad, godibâ atradsamees, wehl paleef
par filadelseefchu preefshstahwi Deewa
preefshâ un uswaretajus Winsch daris
par „pilari“ Sawa Deewa namâ.
Pilaris ir weens no swarigakeem kon-
struktiveem elementeem architektura,
kas saweeno pamatu ar zeltnes aug-
schejo daku un wina usdewums ir turet
zeltnes augfchejâs dalas swaru uf
sewi, pascham atspeefshotees uf pamatu.
Bet pilarim ir ari wehl zits usdewums
zeltne — buht par zeltnes gresnumu.
Tas ir mahfflas darbs un tadehl pi-
larus neleef tuwu weenu pee otra, ne
ari tuwu pee feenas, bet atstahthu, lai
dotu eefpehju redset ne tikai wina
stiprumu, bet ari wina krafshnumu
wifâ dischenumâ. Pilari buhs tai
Kristus Deewa namâ, kur atpefitee
„paschi aridsan, kâ dsihwi afmini top
ustaititi par garigu namu un fwehtu
preesteribu, garigus upurus upuret, kas
Deewam ir peenehmigi zaur Jesu Kri-
stu“ (1. Pet. 2, 5). Atpefitee, kas
tam Rungam peeder, ifkats fchai
templi eenem ihpafchu weetu peh3 ta
fchehlastibas mehra, kas tam dots un
peh3 ta, kâ fanemtâ fchehlastiba iflee-

tota. Tâ, peemehram, apustuli un
praweefchi likti fcha Deewa nama pa-
matâ, kur pats Jesus Kristus ir tas
stuhra afminis (Ewes. 2, 20). Kas uf-
tizigi, kâ Filadelsijas draudses engelîs,
eenems pilara weetu un „t a s w a i r s
n e i s e e s a h r â“, winsch paleef tai
„leelâ namâ godam“ (2 Tim. 2, 20. 21),
kamehr zits, kas ir bijis negodam, war
tapt ismests ari ahra, kâ tas, kas bisa
eeradees kashâs bef kashu drehbem.
Uswaretaji ari nesîs Deewa un Jaundâs
Jerusalemes wahrdu un Jesus Kristus
jauno wahrdu. Tas buhs pilara fe-
wifchis gresnumâ.

Par. 3, 14—22:

Un Laodifejas draudses engelîm
rakhti: tâ jafa tas Amen, tas ustizi-
gais un pateefgais leezineefs, tas
Deewa radijumu eefahkums.

Es sinu tawus darbus, ka tu neefi
ne aufstis, ne karstis. Raut jel tu
buhtu waj aufstis, waj karstis!

Kad tu nu efi remdens un ne aufstis,
ne karstis, tad Es tewi ispfaufchu no Sa-
was mutes.

Jo tu jafi: Es esmu bagats un
pahr pahri bagats, un man neka ne-
wajaga; un tu nesini, ka tu efi ne-
laimigs un noschelojams un nabags
un afis un failis.

Es tew dodu padomu, ka tew no
Manis buhs pirkt jeltu, kas uguni ir
ifdsjinats, lai tu topi bagats, — un
baltas drehbes, lai tu topi apgehrbts,
un tawas failibas fauns nenahf re-
dams; un swaidi sawas azis ar azu-
fahlem, lai tu wari redset.

Ko es mihleju, tos Es pahrmahzu
un pamahzu: tad nu eefahrtees un at-
greefees.

Redfi, Es stahwu preefsh durwim un
klaufinaju: ja kas Manu balsi klausis
un durwis atwehrs, pee ta Es eefechu
un to watarehdeenu tureschu ar winu
un winsch ar Mani.

Kas uswar, tam Es dofchu jehdet ar
Mani uf Mana goda-frehfla, tâ kâ
Es esmu uswarejis un fchdees ar Sawu
Tehwu uf Wina goda-frehfla.

Kam ir aufis, tas lai dsird, ko tas
Gars tam draudsem jafa.

Laodifeja — Frigijas walstis galwas-
pilfhehta, kuru dibinaja, jeb labaf jafot pahr-
buhweja Sirijas fchninifch Antiofs 2.
(261.—246.) un fawai fawai Laodifejai
par godu to nosauza winas wahrdâ par
Laodifeju. Pilfhehta atradâs uf Meandras
peetefas, Rifes upes, uf trihsappabalu ro-

Sauzeet eefschâ grehzieneekus.

Sauzeet eefschâ grehzieneekus, Sauzeet wisus maldigos, Soleet wineem debefs preekus, Jo tas Rungs ir pestij's toz! Sauzeet toz, tas nowahrguschi, Noguruschus mellejeet; Jesus spirdsinâs juhs gluschi, Ja, Winsch gaida — eenahzeet!

Sauzeet eefschâ kahu mahjâs Swe-fschus laudis wisadus, Weesu pulks lai leels tur krahjâs, Sauzeet augstus, bagatus. Wisus mihli sweiznadams Tehws ikkatram preti eet, Jaunas drehbes dahwinadams. Pasuduschee, eenahzeet!

Sauzeet eefschâ mihlos masos, Lai nahf agrâ jaunibâ, Sauzeet winus debefs kahjâs, Jesus winus aizinu. Sauzeet grehzieneekus klajus, Ras wehl maldu zelus skreen, Sauzeet allus, tislus, wahjus, Winsch juhs dseeds, nahzeet ween!

Sauzeet eefschâ toz, kas dsiki Greh-fos eestiguschi waid, Safat teem, ka Jesus mihli Uri winus nahkam gaid'. Redseet, ehmas metas garas, Tumsa peenahl — steidsatees! Glahbjatees no nahwes waras, Laimigs buhs, kas eefschâ ees.

Au, gars, us augschu pazelees.

Au, gars us augschu pazelees Schai mihlâ swehtdeenâ! Sirds, nastas noleez, spirdsinees Pee dsihwâ awota! Se dahrga swehtiba mums pluhst, Se nowahrguschais stiptots kluhst. Pee Sawa wahrda mahzibam Un Swehta Gara gudribam Deews wada muhs; Mums muhscham labi buhs!

Ras tijibâ te fanemt mahf, Tas manto swehtibu. Jo Jesus laipni widu nahf Un dod mums dsihwibu. Zif mihliga ir Wina bals; Raut ne-buhtu schai latmet gals! Raut mehš tif Jesum dsihwotu Un debess Tehwu mihlotu! Al, Deewa wahrds, Zif tu mums esi gards!

Al, dwehsele, nahz spirdsinees! Gars tewi mihli sauz. Bes maksas smel un padserees, Tew baudit brihwi lauts.

Tas dsihwais uhdens — Jesus patz; Se newalba wairs slahpes, bads. Ram gribâs, tas lai droschi nahf, Ram slahpst, lai nem un baudit sah! Pluhst pilniba Zaur Jesu muhschiga.

Tawas raises judis.

Tawas raises sudis, Gurdâ, wahjâ firds, Jesus tewi raisis; Aulis jaunais rihts.

R o r i s: Saldu meeru Jesus eedos tew, Saldu meeru Jesus eedos tew.

Waj tew zelâ garâ Dauds bij jazihnâs? Waj tew lainâ warâ Dweh-f'le bailojâs?

Waj tew spehks jau beidsees Dsihwê gruhtaju? Jesus wahtis skatees, Tur tew dsihwiba!

Ram no Wina nahzis Meers ir dwehsele, Jaunu dsihwi sahzis Tahds jau pasaulê.

Waj esi sars pee Deewa Wihna- loka?

Waj esi sars pee Deewa Wihna-loka? Waj Wihna-Dahrsneeks tewi dehstija? Waj manifi, ka nahza Wina roka Un tewi loka, tewi schkhsstija? Waj nest auglus Dahrsneekam par godu? Waj Dahrsneeks war par tewi preezatees? Jeb waj tà nedsihwâs sars, kas pelna sodu, Tu drihst uguns leesmas atrafees?

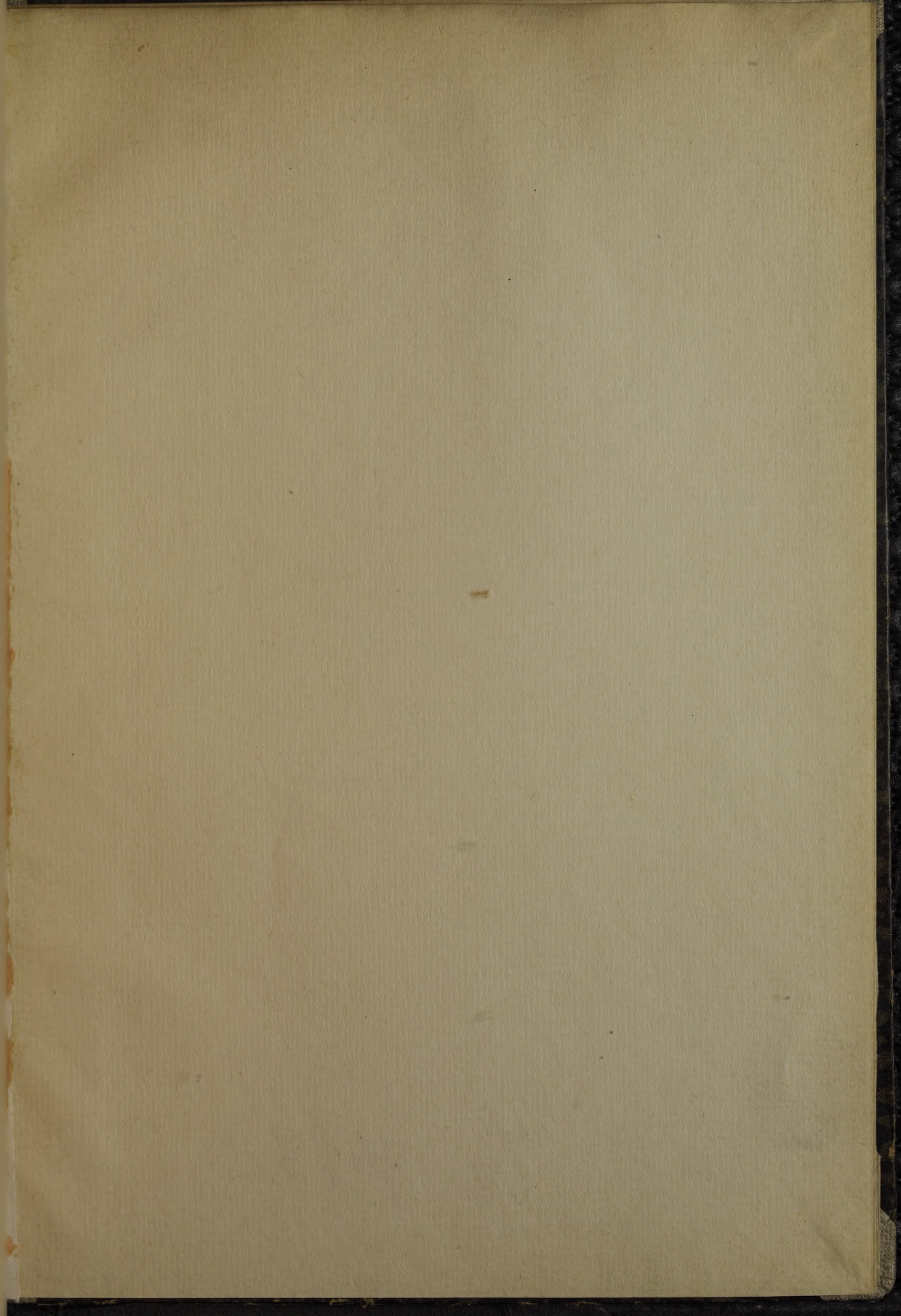
Waj esi sars pee Deewa Wihna-loka? Waj ar' zaur tewi Wina fula pluhst? Waj saldâ nastâ Sewi lejup loka? Waj augly swars arweenu smagaks kluhst? Waj teescham tahds tu pastahwigi esi, Ra Wihna-Dahrsneeks pagodinats teef? Jeb waj tu negodu tif neatfi? Waj tewi naw preeksch uguns jaatleef?

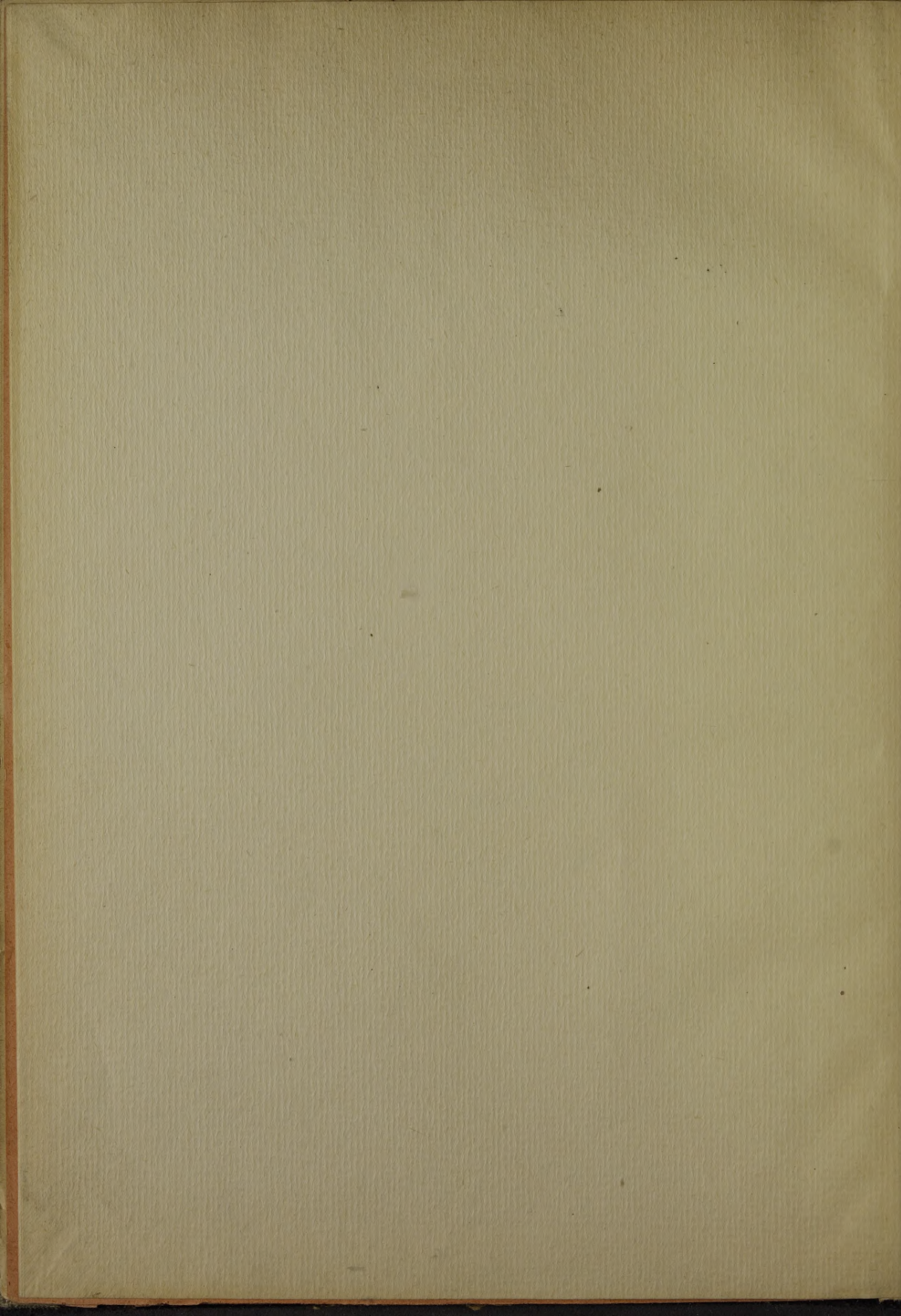
Al, topi sars pee Deewa Wihna-loka, Geksch Wina eesaknojees tijibâ Un luhdsi Dahrsneeku, lai Wina roka Pee tewis strahdâ, tewi audsina! Tad wisas leetas tewim nahfs par labu, Al tewis pulka saldu auglu buhs, Tu nesti ta Wihna-loka dabu, Taws Rungs zaur tewi pogodinats kluhš.

8 AUG. 1933

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309045339